

Psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämndens verksamhetsberättelse för verksamhetsåret 2022

Innehållsförteckning

Region Skånes vision och övergripande mål	4
Förord	5
Inledning	7
Nämndens ansvarsområde och uppdrag	7
Målkort 2022.....	8
Året som gått – viktiga händelser.....	9
Framtidens hälsosystem och vårdens omställning.....	18
Bättre liv och hälsa för fler	20
Högt förtroende för god och jämlik vård	20
Hälsoriktad hälso- och sjukvård och förebyggande insatser.....	21
Tillgänglighet och kvalitet	25
Kvalitetsområden ska ha en positiv utveckling.....	25
God tillgänglighet.....	25
Jämlik hälso- och sjukvård.....	28
Säker hälso- och sjukvård	30
Personcentrerad hälso- och sjukvård och personcentrerat arbetssätt ska utvecklas.....	32
Kunskapsbaserad hälso- och sjukvård	37
Effektiv hälso- och sjukvård	37
Nära vård	38
Psykisk hälsa.....	43
Tillgänglig och effektiv akutsjukvård.....	46
Hållbar utveckling i hela Skåne.....	48
Klinisk forskning.....	48
Nationell högspecialiserad vård	51
Digitalisering.....	52
Attraktiv arbetsgivare, professionell verksamhet.....	58
Goda arbetsvillkor.....	58
Hållbar och långsiktig kompetensförsörjning.....	67
Långsiktigt stark ekonomi	78
Resultatmål	78
Produktion	82
Robusta och säkra verksamheter	85

Krisberedskapsförmåga.....	85
Krisberedskap och risk- och sårbarhetsanalys.....	85
Ledningssystem för säkerhetsarbetet	85
Beredskap för hot- och våldssituationer	86
Informationssäkerhet	86
Hög driftssäkerhet fastigheter	87
Robusta IT-system	87
Förmåga att hantera samhällsstörningar	87
Robusta upphandlingar.....	88
Framsynt miljöarbete	89
Fokusområde Resurseffektiv och cirkulär ekonomi.....	89
Fokusområde Låg klimatpåverkan	89
Fokusområde Frisk och hälsosam miljö	90
Miljömål – ökad miljömedvetenhet och kompetens	91
Uppföljning av insyn i verksamhet som utförs av privata utförare	93
Vårdval Audionommottagning – grundläggande hörselrehabilitering för vuxna	93
Intern kontroll	96

Region Skånes vision och övergripande mål

Visionen, som gäller för hela organisationen och dess verksamheter är Framtidstro och livskvalitet. Genom de fem målen, som vänder sig till all verksamhet ska vi nå visionen. Våra resurser är medarbetarna, verksamheten och ekonomin. Vår organisationskultur utgår från de gemensamma värderingarna: välkomnande, drivande, omtanke och respekt. Detta gäller i allt ledarskap, medarbetarskap liksom i alla möten med de vi finns till för och samverkar med.

Bättre liv och hälsa för fler: Ett mål med utåtriktat fokus på de vi är till för – befolkning, patienter, brukare, resenärer, besökare, kunder, samverkanspartners, turister med flera.

Tillgänglighet och kvalitet: Ett mer inåtriktat mål för vår egen organisation med fokus på våra verksamheter och hur våra interna arbetsprocesser fungerar.

Hållbar utveckling i hela Skåne: Ett mål för hur våra verksamheter bidrar till en långsiktigt, hållbar utveckling och tillväxt i den egna organisationen och i Skåne.

Attraktiv arbetsgivare, professionell verksamhet: Ett mål för att attrahera, rekrytera, utveckla, motivera och behålla medarbetare i våra verksamheter.

Långsiktigt stark ekonomi: Ett mål för en modern, konkurrenskraftig och hållbar ekonomi som möjliggör beredskap, utveckling och fortsatta satsningar i verksamheten.

Förord

Bara två veckor efter det att vi började se ljuset i tunneln, när de flesta restriktionerna släpptes efter Covid-19 pandemin, började Rysslands invasion av Ukraina. Många trodde att kriget skulle få ett snabbt slut, men när vi nu summerar 2022 kan vi konstatera att det inte blev så. Nu står vi även inför en ny utmaning när Sverige går in i en lågkonjunktur. Den ena krisen har avlöst den andra och det är en turbulent tid. Mitt i denna oroliga omvärld fortsätter förvaltning Psykiatri, habilitering och hjälpmedel att utveckla sina verksamheter och mycket positivt har hänt samtidigt som förvaltningen fortsätter att brottas med stora utmaningar, som den ökade psykiska ohälsan bland barn och unga och svårigheter att rekrytera personal i delar av Skåne.

Söktrycket till Bup är högre än någonsin, och trots att Bup i Skåne hjälper allt fler minskar inte köerna. En patientgrupp som ökar kraftigt är unga med ätstörningar i behov av heldygnsvård. Under hösten har en heldygnsvårdsavdelning bildats som särskilt fokuserar på ätstörningar. Många är intresserade av det arbete som bedrivs och enheten har blivit en förebild genom att medverka i Socialstyrelsens webinarium för ätstörningsvård.

Förvaltningen fortsätter arbetet med att få moderna och mer ändamålsenliga lokaler och under 2022 har ytterligare några mottagningar flyttat till nya lokaler. Bland annat har mottagningar inom psykiatri och habilitering i Ängelholm flyttat in i en helt ny byggnad och syn-, hörsel- och dövverksamheten har samlat sina mottagningar till en gemensam arbetsplats i Lund. Även konsidentitetsmottagningarna inom barn och ungdomspsykiatri respektive vuxenpsykiatri har flyttat samman i nya lokaler i Malmö. Förhoppningsvis kommer detta att leda till bättre arbetsmiljö och samtidigt öppna upp för tätare samarbete och en mer sömlös vård.

Inom hjälpmedelsverksamheten har obrukbara hjälpmedel kommit till ny användning tack vare reparationer och uppgraderingar, något som är positivt för både miljö och ekonomi. Förvaltningen som helhet uppvisar ett positivt ekonomiskt resultat som är 9 miljoner kronor bättre än budgeterat.

Några glädjande utmärkelser har varit riktiga ljusglimtar under året. Bup Skåne Online vann årets nationella innovationspris "Lätt att sprida", som delas ut under Innovationsveckan. Vuxenpsykiatri i Kristianstad kom på 3:e plats i AT-läkarnas ranking visar årets AT-rapport. Detta är mycket positivt med tanke på hur svårt det är att rekrytera läkare till delar av vuxenpsykiatri i Kristianstad. Förhoppningsvis kan detta goda betyg underlätta rekryteringen i framtiden. Skånes Taltidning har också utmärkt sig genom att kamma hem juryns hedersomnämning på taltidningskonferensen i Sundsvall för ett av sina reportage.

Utvecklingen av olika digitala stöd- och behandlingsprogram har gått starkt framåt, och de används flitigt av personer som har kontakt med vuxenpsykiatri, Bup och habiliteringen. Flera utbildningsfilmer har också tagits fram, bland annat en film som handlar om den svåra frågan att våga prata med någon man misstänker är i riskzonen för suicid; en oerhört viktig kunskap att nå ut med. Ett flertal filmer om olika psykiska besvär har också tagits fram av

Bup Skåne online och gjorts tillgängliga på Youtube. Psykiatri, habilitering och hjälpmedel ligger bra till när det gäller den digitala utvecklingen. Ny spännande forskning har också påbörjats under året bland annat kring äldres psykiska hälsa inom området proaktivt åldrande. Målet med forskningen är att hitta strategier för att bevara kognitiva funktioner och funktioner kopplade till skelett och muskelsystemet.

Det finns många skäl att vara stolt över den högklassiga vård som Psykiatri, habilitering och hjälpmedel kan erbjuda tack vare våra kompetenta och kunniga medarbetare. Tack för alla goda insatser under året!

Per Einarsson
Ordförande

Katarina Hartman
Förvaltningschef

Inledning

Nämndens ansvarsområde och uppdrag

Psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämnden har under den gångna mandatperioden varit driftledningsnämnd för ansvarsområdena psykiatri, habilitering och hjälpmedel.

Verksamheten har bedrivits inom förvaltningen Psykiatri, habilitering och hjälpmedel samt i vårdval Audionommottagning – grundläggande hörselrehabilitering för vuxna. Nämnden har haft ansvar för att besluta om förfrågningsunderlag och ersättningar samt ingå avtal och vårdöverenskommelser kopplade till valfrihetssystem inom habiliterings- och hjälpmedelsområdet. Nämnden har också ansvarat för Region Skånes verksamhet enligt 22 § Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt fattat regionens myndighetsbeslut om insatser enligt 9 § 1 i denna lag. Nämnden har haft ansvar för att besluta om förändringar i hjälpmedelsanvisningar på produktnivå och har även lämnat organisationsbidrag inom sitt ansvarsområde.

Förvaltning Psykiatri, habilitering och hjälpmedel har under mandatperioden erbjudit specialistpsykiatrisk vård, första linjens psykiatri för barn och unga, habilitering, rehabilitering, tolkservice och hjälpmedel.

Psykiatrin bedriver specialiserad psykiatrisk vård i hela Skåne och består av barn- och ungdomspsykiatri (Bup), vuxenpsykiatri (Vup) samt rättspsykiatri. Psykiatrin bedriver öppenvård, heldygnsvård samt akutverksamhet för barn och vuxna dygnet runt. Bup bedriver även första linjens psykiatri för barn och unga. Psykiatrin samverkar med habiliteringen, primärvården, den somatiska vården, kommunerna och den idéburna sektorn.

Psykiatrin har fått tillstånd från Socialstyrelsen att bedriva nationell högspecialiserad vård inom områdena svårbehandlat självskadebeteende för barn och vuxna samt svårbehandlade ätstörningar för vuxna. Ansökningsprocessen för att bedriva nationell högspecialiserad vård inom området viss vård vid könsdysfori pågår.

Habiliteringen bedriver habilitering och rehabilitering för personer med varaktiga funktionsnedsättningar i hela Skåne och består av barn- och ungdomshabilitering, vuxenhabilitering och syn-, hörsel- och dövverksamhet inklusive tolkservice. Tolkservice sker genom vardagstolkning till personer som är döva, har hörselnedsättning eller har dövblindhet. Habiliteringen ansvarar för myndighetsutövning gällande rådgivning och annat personligt stöd enligt LSS 9 § 1 och verkställer dessa beslut. Habiliteringen samverkar med specialistpsykiatrin, primärvården, den somatiska vården, kommunerna och den idéburna sektorn.

Hjälpmedel har som uppdrag att hantera, styra och följa upp alla hjälpmedel och läkemedelsnära produkter som förskrivs till patienter i Skåne.

Inom förvaltningen finns Skånes Taltidning som är en tidskrift för personer som har nedsatt syn. Den innehåller både korta nyheter och längre reportage och ges ut en gång i veckan på CD-skiva och på internet som podcast.

Förvaltningen bedriver även forsknings-, utvecklings- och utbildningsverksamhet.

Målkort 2022

Förvaltningen arbetar utifrån ett målkort med syftet att få ett tydligt förvaltningsperspektiv i målarbetet, med betoning på helheten och vad som är viktigt för patienterna. I målkortet synliggörs vad förvaltningen fokuserar på under året för att kunna erbjuda specialistpsykiatrisk vård, första linjens psykiatri för barn och unga, habilitering, rehabilitering, tolkservice och hjälpmedel med hög kvalitet, i rätt tid och på ett säkert sätt. Målkortet utgår från fem målområden i god vård som är centrala för att uppnå målsättningarna i förvaltningens verksamhetsplan 2022.

Med utgångspunkt i förvaltningens målkort formulerar respektive verksamhetsområde aktiviteter som följs upp regelbundet under året vid verksamhetsdialoger, i delårsrapport och i årsredovisning. Syftet är att så tidigt som möjligt kunna reagera på eventuella avvikelser och sätta in åtgärder för att säkerställa måluppfyllelse. Uppföljningen görs med färgmarkeringar i enlighet med den modell för uppföljning av intern kontroll som använts inom Region Skåne under mandatperioden. Bedömningen av måluppfyllelsen efter december framgår av bilden nedan. Alla fem mål har gul markering, vilket innebär mindre avvikelse. En mer detaljerad uppföljning av målen, inklusive de åtgärder som vidtagits under 2022, återfinns i bilaga *Rapportering av plan och uppföljning intern kontroll 2022*.

Året som gått – viktiga händelser

Patientsäkerhet

En ny patientsäkerhetsutbildning har kommit på plats. Förvaltningens patientsäkerhetsråd beslutade under 2021 att digitalisera patientsäkerhetsutbildningen och förnya den med uppdaterat innehåll och studieupplägg. Parallellt lanserade Socialstyrelsen en nationell patientsäkerhetsutbildning i digital form. Med Socialstyrelsens utbildning som bas har förvaltningen tagit fram ett kompletterande workshopmaterial med manual anpassat till uppdraget. Under våren har flera utbildningar i workshopformat ägt rum där patientsäkerhetsombud och enhetschefer utbildats.

Tillsammans med förvaltningens inflytanderåd färdigställdes i början av året den förvaltningsövergripande handlingsplanen för ökad patientsäkerhet i enlighet med den nationella och regionala förlagan. Densamma presenterades på en nationell patientsäkerhetsdag i Stockholm under hösten. Verksamheterna har utarbetat egna lokala handlingsplaner med för sitt uppdrag anpassade mål och åtgärder.

Ett ökat och mer systematiskt samarbete runt patientsäkerhet och suicidprevention har byggts upp mellan förvaltningens patientsäkerhetsenhet och motsvarande inom Skånes universitetssjukhus (Sus) med styrgrupp och arbetsgruppsmöten kring gränssnittsteman.

Ändamålsenliga lokaler

Rättspsykiatri har öppnat en ny avdelning i Hässleholm med elva platser. Syn-, hörsel- och dövverksamheten har samlokaliserat sina mottagningar i Lund till en gemensam arbetsplats. I Ängelholm har mottagningar inom psykiatri och habilitering flyttat till en ny byggnad på norra sjukhusområdet. Barn- och ungdomspsykiatri i Helsingborg har flyttat till ny lokal.

Könsidentitetsmottagningarna för barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri har flyttat till nya gemensamma lokaler i Malmö. Flytten öppnar upp för ett tätare samarbete och en mer sömlös vård när man som ung patient går in i vuxenlivet. Patienter kan nu genomgå hela utredningen på ett och samma ställe och övergången från barn- och ungdomspsykiatrimottagningen till vuxenpsykiatrimottagningen blir smidigare för patienterna. Därtill pågår planering och förbättringar av nuvarande och nya lokaler inom förvaltningen.

Barn och ungas psykiska ohälsa ökar

Söktrycket till Bup är högre än någonsin och behovet mycket stort. Bup Skåne hjälper fler än någonsin och ändå minskar inte köerna. Det kommer att krävas tillgängliga tidiga insatser och ett förebyggande arbete från alla delar av samhället för att vända utvecklingen och minska behovet av specialistsjukvård.

De senaste åren har behovet av heldygnsvård för ätstörningar inom Bup ökat kraftigt och under hösten har Bups heldygnsvård organiserat sig i tre avdelningar, varav en fokuserar på behandling och stöd vid ätstörningar. Det finns ett stort intresse för hur enheten arbetar, de har under året bland annat deltagit vid Socialstyrelsens webinarium för ätstörningsvård.

Under 2023 ställer Bup Skåne om för ett förbättrat omhändertagande för barn med symtom på adhd eller med diagnos adhd. Omkring 50 procent av alla remisser till Bup Skåne rör frågeställningar gällande adhd och Skåne är först i Sverige med att göra omställningen där målet är fler insatser före eventuell diagnos, både kartläggning och tidigt stöd. När detta är otillräckligt erbjuds mer specialiserade insatser.

Läkemedel

Läkemedelsområdet befinner sig i en föränderlig period och ett fortsatt omtag pågår för att stötta verksamheterna och för att möta kommande möjligheter i och med ny beslutad läkemedelsförsörjning. Förstärkning av farmaceutisk kompetens har gjorts under året både med en klinisk farmaceut och med fler försörjningsfarmaceuter. Detta medför ytterligare stöd i arbetet med att förbättra kvaliteten och säkerheten i läkemedelsbehandlingen och i hanteringen av läkemedel. Rekrytering av försörjningsfarmaceuter till fler verksamhetsområden pågår.

Nationell högspecialiserad vård

Region Skåne har fått ytterligare uppdrag inom ramen för nationell högspecialiserad vård (NHV). Det är Socialstyrelsen som ser över vilka vårdområden som lämpar sig att bedrivas som NHV. För första gången gör Socialstyrelsen det möjligt att bedriva NHV inom psykiatri i Sverige och psykiatri i Region Skåne har fått uppdraget att bedriva NHV inom två områden; svårbehandlade ätstörningar för vuxna och svårbehandlat självskadebeteende för barn och vuxna. Det är Socialstyrelsen som ser över vilka vårdområden som lämpar sig att bedrivas som nationell högspecialiserad vård, och koncentreras till högst fem enheter i Sverige.

Arbetet inom forskning-, utveckling- och utbildningsenheten

För att främja samarbetet mellan forskning, utveckling och utbildning har nuvarande utbildnings- och utvecklingschef tillträtt som FoUU-chef.

En ny universitetslektor i neuropsykologi har rekryterats som från och med årsskiftet kommer att vara anställd vid Lunds universitet förenat med en anställning som psykolog i förvaltningen. Inom rättspsykiatri har en ny postdoktor rekryterats. En ny universitetslektor har anställts i Malmö och denna tjänst är förenad med en anställning som överläkare.

Lunds universitet har fattat beslut om fem profilområden och tre medarbetare från FoUU-enheten ingår i området för proaktivt åldrande där de har ett fokus på psykiatriska diagnoser

och psykisk hälsa. Profilområdet kommer att utveckla strategier för proaktivt åldrande, med fokus på att upprätthålla kognitiva funktioner och muskuloskeletal hälsa.

Sju personer har disputerat inom områdena biologisk psykiatri, experimentell psykiatri, suicidprevention, rättspsykiatri och klinisk medicin med inriktning beroendemedicin. Under året har Bup fått två nya docenter.

Ett välbesökt arrangemang under Skåneveckan för psykisk hälsa var forskningens dag inom psykiatri, habilitering och hjälpmedel på Kulturkvarteret i Kristianstad som lockade omkring 200 besökare. Med temat ”Den moderna psykiatrin - hopplös eller hoppfull?” bjöds det in till en eftermiddag för samtal om forskning och utveckling. Här fanns det möjlighet att ta del av föreläsningar inom suicidprevention, vägar till återhämtning och digitala verktyg men också möjlighet att mingla på Dialogtorget tillsammans med medarbetare, brukarorganisationer, forskare och specialister inom en rad olika ämnen.

Under hösten delade Fortes styrelse ut medel till nya forskningsprojekt, bland annat avseende barn och ungas psykiska hälsa. Två projekt som fick medel leds av medarbetare på Bup Skåne:

- Tillgänglig och personanpassad vård för unga med ångestsyndrom. Projektets mål är att förstå hur vården bäst läggs upp för den stora grupp unga som lider av ångestsyndrom.
- Långtidsprevention för barn med extremt hög risk för psykisk sjukdom. Projektets utgångspunkt är att barn där båda föräldrarna lider av psykisk sjukdom har en starkt förhöjd risk att drabbas av egna psykiska besvär. Målet är att förebygga allvarliga psykiska besvär när barnen går in i tonåren.

Fler medarbetare från förvaltning Psykiatri, habilitering och hjälpmedel fick i år ALF-medel (Avtal om Läkarutbildning och Forskning). Det är en fördubbling av den totala årliga utlysningen av medel jämfört med 2021.

En styrgrupp för intern kompetensutveckling och fortbildning har formerats för att driva frågorna förvaltningsövergripande. Ett redskap har tagits fram för kvalitetssäkring av förvaltningens arbete med personcentrerad vård. Implementering och revidering av standardiserade vårdprocesser fortsätter.

Utmärkelser

Vinnare av årets nationella innovationspris ”Lätt att sprida” blev Bup Skåne online med motiveringen: ”Med hög tillgänglighet och låga trösklar når Bup Skåne sin målgrupp när som helst på dygnet, alla dagar i veckan. Samskapande med barn och unga gör lösningen till en fantastisk tillgång för målgruppen. Detta är barnkonventionen i praktiken!”. Priset delas ut i

samband med Innovationsveckan¹ för att sprida smarta lösningar i offentlig sektor som är lätta för andra verksamheter att återanvända.

Vuxenpsykiatri Kristianstad placerade sig på plats tre i årets AT-rapport. Sveriges Yngre Läkares Förening (SYLF) skickar årligen en enkät till läkare som gör sin AT med frågor kring introduktion, handledning, instruktion, den formaliserade medicinska utbildningen, det kollegiala stödet samt sammanvägt betyg för placeringen som utvärderas.

Skånes Taltidnings reporter Dodo Parikas tog hem juryns hedersomnämning på taltidningskonferensen i Sundsvall. Reportaget handlar om den världsberömda keramikern och skulptören Gustav Kraitz, som flydde från diktaturens Ungern 1956 och som innan dess suttit i sovjetiskt fångläger.

Akutmottagning Vuxenpsykiatri Kristianstad

Med anledning av svår sjuksköterskebrist har antalet vårdplatser inom psykiatrisk heldygnsvård i Kristianstad stegvis reducerats. Detta har lett till hög belastning och etisk stress för medarbetare och ytterst för överläkare som ansvarar för platsläge och medicinska beslut kvälls- och nattetid. För att värna om patientsäkerheten och en fungerande arbetsmiljö beslutade därför förvaltningschefen i oktober, på rekommendation av verksamhetschefen, att begränsa öppettiderna för den psykiatriska akutmottagningen i Kristianstad.

Akutmottagningen är nu öppen alla veckodagar mellan klockan 08.00 och 16.30. Ett intensivt arbete pågår för att behålla och rekrytera medarbetare av olika yrkeskategorier så att verksamheten snarast möjligt ska kunna öppna upp fler vårdplatser och återgå till ordinarie öppettider för akutmottagningen.

Brukarinflytande och delaktighet

Patient- och närståendeföreningar samt egnerfarna invånare har på olika strukturella nivåer varit medskapare i förvaltningens verksamhetsutvecklingsarbete. Fler Peer supportrar har anställts och förvaltningens medarbetare har bidragit med goda exempel från inflytandearbetet i NSPHs nationella handbok för brukarinflytande (NSPH, Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa). Samarbetet och de aktiviteter som nämns i NSPH Skånes idéburna offentliga partnerskapsavtal (IOP) med nämnden har löpt på i verksamheten som planerat.

För trettonde året i rad anordnades Skåneveckan för psykisk hälsa – de senaste två åren har arrangemangen främst varit digitala, men i år bjöds det in till arrangemang på 28 olika orter över hela Skåne. Skåneveckan för psykisk hälsa arrangeras av Region Skåne och Studieförbundet Vuxenskolan med hjälp av kommuner och frivilligorganisationer. Syftet är att öka kunskapen och främja öppenheten om psykiska ohälsa. Årets program innehöll kostnadsfria föreläsningar, workshops, kulturarrangemang och prova-på aktiviteter både digitalt och runt om i Skåne. Skåneveckan har sedan starten 2010 växt sig större för varje år,

1 Innovationsveckan är ett initiativ från Sveriges Kommuner och Regioner, Vinnova – Sveriges innovationsmyndighet, Upphandlingsmyndigheten och DIGG – Myndigheten för digital förvaltning.

sett både till antalet programpunkter och medverkande aktörer, men också till antalet besökare och har aldrig haft så många fullbokade arrangemang som i år.

Suicidprevention

Folkhälsomyndigheten har förlängt Region Skånes uppdrag att driva regionalt utvecklingsarbete kring antistigma psykisk hälsa och suicid till och med 2024. Samverkan med andra aktörer har utökats, bland annat har två uppdaterade kurser i Suicidprevention i Svensk sjukvård (SPiSS) lanserats tillsammans med Skånes kommuner. Nya ASSIP-mottagningar har startat i Helsingborg och Kristianstad (ASSIP - Attempted Suicide Short Intervention Program). Förvaltningen har i sitt regionala uppdrag för suicidprevention påbörjat arbetet med en handlingsplan i samverkan med Skånes kommuner, primärvård, patientföreningar och andra aktörer.

Utbildningsfilmer

Flera utbildningsfilmer har tagits fram inom förvaltningen och informationsinsatser kopplade till dessa.

Korta faktafilmer har tagits fram till Bup Skåne online och gjorts tillgängliga på YouTube. Filmerna ger tips och råd kring ämnena ”Vad ska jag göra när jag känner mig stressad?”, ”Ensamhet och mobbning”, ”Om det är jobbigt i skolan”, ”När det är svårt att sova” och ”Om du känner dig ledsen eller är deprimerad”. Fler filmer kommer att tas fram under 2023.

Fysisk aktivitet kan vara ett viktigt komplement till övrig medicinsk behandling vid både psykisk och fysisk ohälsa. Trots det skrivs det inte ut i särskilt stor utsträckning. I filmen Fysisk aktivitet på recept förklarar sjukgymnast vid Vuxenpsykiatri Helsingborg och chefläkare vid förvaltningen Psykiatri, habilitering och hjälpmedel vikten av fysisk aktivitet och varför det bör förskrivas.

Att våga prata med någon man misstänker är i riskzonen för suicid talas det mycket om. Men sällan pratas det om hur man ska göra det. Nu finns en filmad föreläsning som ger tips om hur ett sådant samtal kan genomföras ”Ett hej kan rädda liv!”. Filmen är en del i genomförandet av den regionala handlingsplanen för suicidprevention. Region Skånes utvecklingsarbete för att minska stigma kopplat till suicid har även lyfts i en film av Folkhälsomyndigheten där förvaltningens samordnare deltar.

Det är viktigt att man tar hand om sin hörapparat för att den ska fungera bra och hålla länge. Hörapparater kan se olika ut och behöva tas hand om på olika sätt. Vissa apparater sitter bakom örat och andra placeras i örat. Kommunikationsenheten har skapat instruktioner i form av text, bildspel och fem filmer som ligger på 1177.se: ”Så sköter du om din hörapparat”.

Därtill har en animerad film som beskriver hur det är att gå från barn- och ungdomspsykiatri till vuxenpsykiatri och en filmserie i tre delar som riktar sig till personer som fått diagnosen

tvångssyndrom eller Obsessive Compulsive Disorder (OCD) tagits fram. Inom förvaltningen har flera reportage gjorts tillsammans med patienter, till exempel där patienter läser texter som de skrivit i antologin "Tänk om taket fick lyfta i vinden" och med patienter som gör väggmålningar på en psykosmottagning.

Digitalt utbud

Stöd- och behandlingsplattformen

Stöd- och behandlingsplattformen samlar ett antal digitala behandlings- och stödprogram som används inom Bup, habiliteringen och vuxenpsykiatri. Behandlingsprogram med behandlarstöd i form av Internet-KBT (IKBT) uppvisar ungefär samma volymer som under föregående år. Vuxenpsykiatri använder sig av ett tiotal IKBT-program medan Bup har fyra olika program som vänder sig till olika åldersintervall och även till föräldrar. Fler program är under utveckling. Bup erbjuder även ett antal stödprogram som anhöriga själva administrerar. En stor andel av aktiverade stödprogram inom Bup är stöd till föräldrar till barn med adhd. Habiliteringen erbjuder diagnosutbildning för vuxna med autism som används flitigt och det finns även programmen *lär dig om intellektuell funktionsnedsättning* samt programmet *lär dig om cerebral pares* som är under utveckling. Allmänt sett noteras en stark utveckling av olika digitala stöd- och behandlingsprogram i förvaltningen.

Digitalt möte – ny videomötestjänst i gång

I takt med att distansmöten integreras som en naturlig del i vårdutbudet ställs nya krav på tekniken, både vad gäller funktionalitet och användarbarhet. Under året har verksamheter inom förvaltningen varit med i ett pilotprojekt för videomötestjänsten Digitalt möte. Erfarenheterna har varit positiva, både hos medarbetare och patienter. Digitalt möte ger bland annat stöd för flerparsamtal och skärmdelning. Våren 2023 kommer samtliga verksamheter inom förvaltningen få tillgång till Digitalt möte.

Mariamottagningar

Mariamottagning mellersta Skåne och Burlövs kommun har under hösten startat upp en ny satellit i Burlöv. Från och med juli övergick Maria Skåne Sydost från projekt till fast verksamhet under Region Skåne och kommunerna Ystad, Sjöbo, Simrishamn och Tomelilla. Under projekttiden har Maria Skåne Sydost haft 93 ungdomar med aktiv insats.

Gamingprojektet

Sedan hösten 2021 driver Region Skåne tillsammans med Malmö stad Gamingprojektet Maria Malmö. I uppdraget ingår att kartlägga förekomsten av problematiskt dataspelande och utforma samt utföra behandlingar. Under året har flera samordnade kommunikationsinsatser genomförts för att rekrytera patienter till Maria Malmös gamingprojekt. Insatserna har genomförts i samarbete med Malmö stad.

Spårbarhet av medicintekniska produkter

Förskrivningsprocessen av ortopedtekniska tjänster har digitaliserats och görs nu genom Visma Websesam. Hjälpmedelsverksamheten kan därför leva upp till de lagkrav som ställs av EU på spårbarhet av medicintekniska produkter och är ett viktigt steg för att öka patientsäkerheten. Det ger även en samlad ekonomisk bild över området och gör det möjligt att ta ut detaljerad statistik över volymer och kostnader.

Reparationer och uppgradering av hjälpmedel

Kreativa tekniker inom hjälpmedelsverksamheten ger stora vinster för både miljö och ekonomi. Genom att ge obrukbara hjälpmedel nytt liv sparar Region Skåne flera miljoner kronor varje år. Genom reparationer och uppgradering av hjälpmedel främjas en resurseffektiv och cirkulär ekonomi.

Samordnat utbyte av andningshjälpmedlet CPAP

CPAP- och hemrespirator-tillverkaren Philips upptäckte under sommaren 2021 problem med det ljudisolerande material som används i deras andningshjälpmedel. Problemen rör ett antal CPAP och BiLevel-enheter samt hemrespiratorer och ventilatorer som används för behandling av sömnapné och andningssvikt.

I februari 2022 började leveranser av utbytesutrustning komma fram till Region Skåne från tillverkaren och sedan mitten av februari har de förskrivande mottagningarna börjat kalla patienter för utbyte. Utbytet är inte helt genomfört utan en stor del av arbetet kvarstår under 2023.

Då utbytet berör en mycket stor volym CPAP (cirka 17 000) inom Region Skåne innebär åtgärdsprogrammet med utbyte av CPAP ett intensivt samordnat och koordinerat arbete mellan samtliga aktörer i berörda verksamheter. Normalt fördelas cirka 3 000 nya CPAP per år ut till de förskrivande CPAP-mottagningar från Hjälpmedels centrallager.

Konsultsjuksköterskor från psykiatrin hjälper patienter att hamna rätt

När medarbetare inom den somatiska vården behöver rådgivning angående en patients psykiska hälsa har de länge kunnat kontakta en konsultläkare från den vuxenpsykiatriska akutmottagningen. I september påbörjades ett projekt där sju specialistsjuksköterskor inom psykiatri från Akutmottagning vuxenpsykiatri i Malmö utför konsultationer åt somatiken.

Drop-in ökar tillgängligheten för patienter med adhd

För en person med adhd är det lätt hänt att missa ett besök i vården. En bortglömd tid kan få negativa konsekvenser för behandlingen och gör det också stökigt för behandlaren att planera sina tider. Därför har den psykiatriska mottagningen i Helsingborg startat en drop in-mottagning för just dessa patienter. Nu testas en mer flexibel verksamhet där patienten,

som har regelbundna kontroller var sjätte månad, erbjuds att komma vid ett egenvalt tillfälle under en 2–3 veckorsperiod.

Nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism

Regionalt programområde psykisk hälsa i Södra sjukvårdsregionen arrangerade i december en live-sänd digital spridningskonferens om Socialstyrelsens nya riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism. En gapanalys gjordes och presenterades med olika experter och företrädare inom regioner och kommuner i Blekinge, Kronoberg och Skåne. Även brukarföreningen Attention deltog. Totalt deltog långt över 300 personer och mötet gav uppslag till olika förbättringsförslag på själva dokumentet och hur regionerna kan arbeta med implementering av riktlinjerna.

Integrerad vård – ett utvecklingsprojekt

Integrerad vård är ett utvecklingsprojekt där Bup samverkar närmre med Statens institutionsstyrelse (SiS) särskilda ungdomshem. I Skåne är habiliteringsmottagning barn och unga (Bou) en del av pilotprojektet som syftar till att förbättra vården för barn och unga på SiS ungdomshem. Region Skåne deltar med SiS särskilda ungdomshem i Hässleholm och är en av tre regioner i projektet. Sedan start av den kliniska delen i oktober har tre ungdomar inkluderats och ytterligare två ungdomar kommer troligtvis inkluderas i januari. Insatsen är eftertraktad och behoven är stora.

Psykiatriambulansen

Psykiatriambulansen är ett samarbete mellan ambulanssjukvården och psykiatri. Rent praktiskt innebär det att en specialistsjuksköterska inom psykiatri och en specialistsjuksköterska från ambulansen tillsammans bemannar fordonet. Psykiatriambulansen i Malmö/Lund permanentades under 2022. Enheten är i drift mellan klockan 14.30 och 01.30 sju dagar i veckan, året om. Motsvarande projekt startades i Nordvästra Skåne i mitten av oktober 2022. Även i Nordöstra Skåne finns från början av oktober psykiatriambulans dagtid på vardagar.

Maudsley Forum Scandinavia – en internationell utbildningskonferens

Efter att ha behövt ställa in Maudsley Forum Scandinavia 2020 var det i september äntligen dags för vuxenpsykiatri i Helsingborg, Lunds universitet och King's College London att välkomna deltagare till Maudsley Forum Scandinavia 2022. Maudsley Forum är en internationell konferens med världsledande experter och framstående forskare samt kliniker som presenterar de senaste framstegen inom psykiatri.

Fritidsbanken, nytt avtal tecknat

Ett nytt samarbete mellan Region Skåne och Fritidsbanken gör det lättare att låna fritidshjälpmedel. Det nya avtalet gör att Region Skånes fritidshjälpmedel kan lånas ut via de

elva fritidsbankerna i Skåne. Avtalet sträcker sig över två år. Under avtalstiden kommer Region Skånes hjälpmedelstekniker att årligen göra genomgångar och service av utrustningen. Region Skåne står även för reservdelar.

Hälsosprånget

Som en del av förvaltningens hälsofrämjande arbetsmiljöarbete anordnades Hälsosprånget, en digital hälsoutmaning för våra medarbetare. Utmaningen pågick under fyra veckor och 654 medarbetare deltog. De mest populära fysiska aktiviteterna var promenad, fysiskt trädgårdsarbete och cykling. Andra aktiviteter med många registreringar var att reflektera över arbetsdagen, ta trappor i stället för hissen, fika med kollegorna och återhämtande fritidsaktivitet.

Projekt hjälpte unga att våga prata om psykisk ohälsa

Ett samarbete mellan vuxenpsykiatri i Malmö/Trelleborg och Söderslättsgymnasiet har varit framgångsrikt. Vuxna med egen erfarenhet av psykisk ohälsa har fått ungdomar att i högre grad prata om hur de mår. Boken Still standing är ett av resultaten av projektet. Den innehåller en samling berättelser från yrkesverksamma, personer med egen erfarenhet av psykisk ohälsa och elever på Söderslättsgymnasiet

Verksamhetsförändringar/-övergångar

Inga externa eller interna verksamhetsförändringar har förekommit under 2022.

Framtidens hälsosystem och vårdens omställning

Framtidens hälsosystem är Region Skånes strategi för omställningsarbetet i syfte att nå det långsiktiga målet *bättre hälsa för fler*. Sju områden utgör en sammanhållen strategi för omställningsarbetet till framtidens hälsosystem. Förflyttning behöver göras mot ett mer *personcentrerat arbetssätt* samt *hälsofrämjande och förebyggande insatser* och styrning i riktning mot såväl *nära vård* som *nivåstrukturering och profilering*. Viktiga förutsättningar och möjliggörare för denna omställning är *medarbetare, digitalisering och fysisk infrastruktur*. Dessa sju områden ska tillsammans bidra till de gemensamma målen *bättre befolkningshälsa, bättre upplevelse för patienter och medarbetare, ökad tillgänglighet, bättre kvalitet och effektiva processer*

Förvaltningen har goda förutsättningar att fortsatt utveckla arbetet i riktning mot framtidens hälsosystem. Flera av de grundläggande förutsättningar som nämns i framtiden strategi finns redan på plats med gott samarbete mellan verksamheterna, tillitsstyrning och mod att prova nya vägar. Förvaltningen har framåtanda och en hög nivå av forskning kopplad till kliniskt arbete. Därtill finns en hög digital mognad, stark vilja och vana av att samarbeta med andra aktörer.

Förvaltningen har ett stort fokus på tillgång till rätt vård på rätt nivå, utifrån patientens behov, där bättre hälsa för fler är ett mål, men arbetar också utifrån principen att kunna ge bättre vård till de som har störst behov.

Vård och stöd ska vara lättillgängligt och om möjligt ges på den plats patienten önskar. Digitala lösningar kan med fördel användas där det är möjligt. Utveckling av digitala behandlingar som Internet-KBT, är under implementering liksom digital tillgång till råd och stöd. Mobila funktioner av olika slag finns i alla delar av verksamheten.

Organisation och stödstrukturer för att arbeta med patienters och närståendes delaktighet är etablerat sedan många år, likaså ett aktivt arbete med de föreningar och organisationer som rör våra patientgrupper. Samarbete och samverkan med andra huvudmän och samhällsaktörer ökar ständigt och bidrar till både kunskapsspridning och utveckling.

Förvaltningens arbete med primärprevention handlar mycket om att förhindra insjuknande eller återinsjuknande i psykiatrisk sjukdom. Screening för alkohol- och drogmisbruk är standard för att undvika utveckling av samsjuklighet. Arbetet med förbättrade levnadsvanor och somatisk hälsa utvecklas med till exempel psykoedukation och satsningar på fysisk aktivitet som projektet Fit for Life i psykosvården, där personer med egen erfarenhet av psykisk sjukdom leder andra i fysisk aktivitet. Inom habiliteringen främjar man fysisk aktivitet bland annat med hjälp av fritidskonsulenter och förskrivning av fysisk aktivitet på recept (FAR).

Det är angeläget att lyfta arbetet med suicidprevention, där förvaltningen både utifrån specialistsjukvården och i ett regionalt perspektiv arbetar för att ingen person ska hamna i det läge att man inte vill leva längre. Detta kräver ett stort mått av samverkan från andra samhällsaktörer och ett fokus på gott omhändertagande av den enskilde. Förvaltningen arbetar på flera fronter inom området, bedriver intensiv forskning och deltar i nationellt arbete med Folkhälsomyndigheten. Det regionala uppdraget ger ökade möjligheter att knyta samman vårdens olika delar för bästa omhändertagande av patienter i riskgrupper.

Kompetensförsörjning är en utmaning för förvaltningen där vi i samarbete med fackliga organisationer arbetar för en bättre arbetsmiljö. Ett omtag har gjorts kring kompetensutveckling och utbildning som ska följa verksamhetens behov av utveckling och ha högsta evidens. Fortbildning ska utgå från patienternas behov och framtagna standardiserade vårdprocesser.

Medarbetare ska kunna hantera nya system och tjänster. Patienten ska få en trygg och sammanhållen bild av tjänsteutbud där nästa steg i vård och behandling är väl känt.

Parallellt med utvecklingen av digitala tjänster och mobila funktioner läggs mycket arbete på att få ändamålsenliga lokaler för verksamheter som behöver kunna erbjuda vård via fysiskt möte.

Bättre liv och hälsa för fler

Högt förtroende för god och jämlik vård

FoUU har i samarbete med verksamheterna utvecklat och prövat ett redskap för att kvalitetssäkra personcentrerad vård (PCV) enligt standarden för PCV. Redskapet består dels av material för egenkontroll/reflektion som främjar dialog och ett gemensamt lärande, dels av självskattningsformulär som möjliggör mätning av PCV. Genom att använda standarden för PCV i kvalitetssäkring stärks patientens ställning i vården, vilket ger nya förutsättningar för att infria ambitionen att vården ska bygga på delaktighet och PCV.

DELMÅL: Befolkningens uppfattning och patienternas upplevelse av hälso- och sjukvård ska förbättras

Under FoUU-enhetens paraply bedrivs flera verksamhetsnära utvecklingsprojekt som syftar till att implementera nya metoder och/eller undersöka effekten av nya metoder. I dessa efterfrågas och beaktas patienternas egna upplevelser av behandlingar och åtgärder.

Nationella patientenkäten

Våren 2022 genomfördes den nationella patientenkäten (NPE) för psykiatri. Psykiatri i Skåne valde att endast genomföra digitala enkäter via 1177 till skillnad från övriga regioner, vilket gör att resultatet är svårt att jämföra. Den vuxenpsykiatriska öppenvården i Skåne fick något lägre resultat än riket i övrigt, medan heldygnsvården fick ett något bättre resultat än riket i övrigt. Svarsfrekvensen inom psykiatri i Skåne låg mellan 41 och 53 procent. För att ytterligare förstärka sekretessen skickades enkäten endast ut digitalt, vilket kan ha medfört en ovanligt hög svarsfrekvens.

Även inom verksamhetsområdena rehabilitering och syn, hörsel och döv genomfördes den nationella patientenkäten, och resultaten kom i slutet av januari 2023. Verksamhetsområdena har börjat att analysera resultaten. Svarsfrekvensen låg på 33 procent, jämfört med riket där den var 36 procent. Sammanfattningsvis hamnar resultaten för verksamheterna något under resultaten för riket på fem av de sju dimensionerna. Vid en jämförelse med Stockholm och Västra Götaland placerar sig Skåne oftast i mitten, där Västra Götaland ligger bäst till.

Målkort 2022

Samtliga mål i förvaltningens målkort har ett patientperspektiv vilket betyder att målen handlar om vad som är viktigt för våra patienter. Målen ska stödja att patienterna får vård av hög kvalitet, i rätt tid och på ett säkert sätt. Målen ska också säkerställa att patienterna är delaktiga i vården och de utgår från patienternas upplevelser:

- Patienten har inflytande över och medverkar i sin egen vård
- Patienten upplever att vården är trygg och att man får den hjälp som behövs

- Patienten upplever att vården samordnas utifrån behov
- Patienten upplever att man får stöd med hälsofrämjande och förebyggande insatser
- Patienten upplever att man får överenskommen vård i rätt tid.

Många av de aktiviteter som är kopplade till målen har genomförts enligt plan, men för samtliga fem mål finns avvikelser. En mer detaljerad uppföljning av förvaltningens mål återfinns i bilaga *Rapportering av plan och uppföljning intern kontroll 2022*.

Hälsoinriktad hälso- och sjukvård och förebyggande insatser

Parallellt med behandlingsarbetet inom ramen för specialistsjukvård har förvaltningen fortsatt att fokusera på förebyggande insatser i syfte att förhindra insjuknande respektive återinsjuknande i psykiatrisk sjukdom. Primärprevention beskriver insatser som syftar till att sjukdom eller psykiska problem inte ska utvecklas. Detta uppdrag har historiskt främst legat utanför den specialiserade sjukvården, men har under de senaste åren uppmärksammats alltmer och allt pekar på stora vinster när preventivt arbete även bedrivs inom specialistsjukvårdsverksamheter. För förvaltningens patientgrupper är primärprevention av stor betydelse för att motverka den risk för förtida död som är välbeskriven för patienter med allvarlig psykisk sjukdom. Förvaltningen har här även möjlighet att bidra med kunskap, utbildning och stöd till de samhällsaktörer som har huvudansvaret för primärprevention.

Huvudfokus avseende primärpreventiva insatser har under 2022 fortsatt varit att förhindra att patienter utvecklar samsjuklighet, exempelvis avseende sin kroppsliga hälsa eller missbruk, i linje med Region Skånes strategiska plan för psykisk hälsa. Verksamheterna inom psykiatrin arbetar kontinuerligt med att öka antalet hälsosamtal och hälsoundersökningar för patientgrupper med högre risk för somatisk sjukdom. Utbildningssatsningar har belyst betydelsen av tidig screening avseende riskfyllda alkohol- och drogvanor, då psykiatrins patienter kan löpa en ökad risk att utveckla missbruk eller beroende. Idag screenas alla nya patienter avseende alkohol- och drogvanor, och medarbetare adresserar ett eventuellt riskbruk innan patienter utöver sin psykiatriska sjukdom har utvecklat ett manifest missbruk. Parallellt med detta har fokus legat på att i samarbete med primärvården skapa möjlighet för lättillgängliga hälsokontroller.

DELMÅL: Ohälsosamma levnadsvanor ska minska

Inom ramen för kunskapsstyrningsorganisationen har det tagits fram nya riktlinjer avseende vård vid övervikt och fetma. Under våren 2022 har dessa lanserats genom ett spridningsseminarium för Södra Sjukvårdsregionen, där även representant för psykiatrin i Region Skåne föreläst. Riktlinjerna lyfter specifikt fram behoven för patienter i psykiatrin och att vårdgivare som möter personer med psykiatrisk problematik alltid screenar för övervikt och fetma. Detta för att både kunna adressera och vid behov remittera, med fokus på både

primär- och sekundärprevention. Även inom området levnadsvanor har det under 2022 genomförts ett flertal satsningar inom ramen för kunskapsstyrningsarbetet i regionen. För förvaltningen kommer dessa delar utgöra en viktig bas i de fortsatta satsningarna kring levnadsvanor och att förebygga fysisk ohälsa bland våra patienter.

Barn- och ungdomspsykiatrien har under de senaste åren sett ett kontinuerligt ökande inflöde av patienter. För att möta behovet har verksamheten valt att även göra satsningar specifikt inom området primärprevention. Verksamheten har under 2022 lanserat sin nya, faktagranskade webbplats för både unga och vårdnadshavare - Bup Skåne online. Denna webbplats har mottagits väldigt väl av både slutanvändare och andra huvudmän såsom socialtjänst och elevhälsa, och har även tilldelats årets nationella innovationspris. Bup Skåne online innehåller tillförlitliga råd och stöd och det finns möjlighet att hitta hjälp till självhjälp, exempelvis avseende sömn, stress och sänkt stämningsläge, vilka är tillstånd som kan vara av övergående karaktär och där psykoedukativa insatser kan vara tillräckliga för att stabilisera en ungdom. Andra delar i det primärpreventiva arbetet inom Bup har handlat om riktade utbildningssatsningar till skolor och digitala föreläsningar för närstående.

Fysisk aktivitet är ett annat betydelsefullt område när det gäller både primär- och sekundärprevention för förvaltningens patientgrupper. Idag är det välkänt att även måttlig, regelbunden träning är ytterst gynnsam för alla, men i synnerhet för grupper med psykisk ohälsa. Under 2022 har flera initiativ i förvaltningen fortsatt adressera dessa frågor. I vuxenpsykiatrien har projektet Fit for Life utökats, en modell där patienter tillsammans med peer support (tidigare patienter) hittar fungerande former för sin träning genom anpassade grupper.

Bup har fortsatt med utbildningsdagar kring fysisk hälsa för medarbetare, och under hösten haft dialogmöten med bland annat fysioterapeutgruppen för att hitta skalbara modeller som möjliggör att alla patienter inom Bup kan få interventioner rörande den fysiska hälsan och fysisk aktivitet. Inom Bup har man även påbörjat olika behandlingsmodeller där fysisk aktivitet är del av interventionen. Även inom habiliteringsverksamheten arbetar man för att främja fysisk aktivitet, bland annat med hjälp av fritidskonsulenter och genom förskrivning av fysisk aktivitet på recept.

DELMÅL: Jämlik sekundärprevention

Sekundärprevention beskriver insatser som syftar till att en patient inte ska återinsjukna i sin grundsjukdom eller att en latent sjukdom ska utvecklas till en manifest sådan. Här har huvudfokus i förvaltningens arbete legat på allvarlig sjukdom, exempelvis psykossjukdom, bipolär sjukdom och djupa depressioner. I patientutbildningar för dessa patientgrupper läggs bland annat vikt vid att lära ut hur patienten själv kan känna igen tidiga tecken på sänkt mående och försämring, i syfte att kunna söka vård tidigt och anpassa sin livsföring för att förhindra ett återinsjuknande. I flera av vuxenpsykiatriens verksamheter har FACT-team

(Flexible Assertive Community Treatment) etablerats. Dessa kan, på ett flexibelt sätt, snabbt utöka sina insatser till en instabil patient.

En annan betydelsefull faktor för att undvika att patienter återinsjuknar i sin grundsjukdom är, utöver regelbunden uppföljning, att säkerställa att patient och vårdgivare är överens om vald behandlingsstrategi och i synnerhet om ordinerad läkemedelsbehandling. Här har förvaltningen fortsatt arbetet med regelbundna läkemedelsgenomgångar. Vid basal läkemedelsgenomgång går patient och vårdgivare tillsammans igenom läkemedelslistan. Då finns det utrymme för patienten att ställa frågor och ha en dialog med vårdgivaren, samtidigt som vårdgivaren får en bättre bild av vilka läkemedel patienten faktiskt tar. Vid en sådan genomgång kan det uppmärksammas om patienten pausat eller slutat med en återfallsförebyggande medicin, och alternativa behandlingsupplägg kan diskuteras i syfte att förhindra återfall. De basala läkemedelsgenomgångarna kompletteras med kvalificerade läkemedelsgenomgångar där, utöver förskrivare och andra i vårdteamet, även apotekare deltar. Här kan följsamhet till gällande läkemedelsrekommendationer och andra mer komplexa frågeställningar adresseras, i syfte att optimera patientens läkemedelsbehandling.

En annan del av förvaltningens sekundärpreventiva arbete rör suicidprevention, där regelbundna SPiSS-utbildningar (Suicidprevention i svensk sjukvård) för medarbetare stärker kunskapen kring att tidigt kunna identifiera en suicidnära patient, för att kunna sätta in stabiliserande behandlingsinsatser. I förvaltningen ingår samordnare för Region Skånes handlingsplan för suicidprevention och samordnare för Region Skånes satsning på YAM (Youth Awareness of Mental Health).

Även avseende sekundärprevention för förvaltningens patientgrupper är fysisk aktivitet av stor betydelse, i synnerhet för grupper med allvarlig psykiatrisk sjukdom. I hela förvaltningen ingår fokus på levnadsvanor i allmänhet och betydelsen av fysisk aktivitet i synnerhet, vid alla behandlingskontakter.

I förvaltningens sekundärpreventiva arbete för både barn och vuxna med allvarligt självskadebeteende och suicidnära, har arbetet fortsatt med implementering av Brukarstyrda inläggningar (BI). Brukarstyrda inläggningar är en metod som ger patienter möjlighet att själva avgöra när de är i behov av en kort, avlastande inläggning på heldygnsvården. Under 2022 har antalet patienter med kontrakt för Brukarstyrda inläggningar ökat ytterligare. Utvärderingsresultat visar att metoden hjälpt inkluderade ungdomar att välja en inläggning på heldygnsvården som krisintervention, istället för självskada. Att ha tillgång till brukarstyrda inläggningar upplevdes överlag som mycket betydelsefullt för tillfrisknandet, och metoden gav möjlighet att ta kontroll och eget ansvar.

Vuxenpsykiatri i Kristianstad har arbetat med psykoedukativa insatser med fokus på förebyggande insatser och egenvård. Under 2023 kommer fokus i arbetet med levnadsvanor att ligga på förebyggande insatser, egenvård och barnorienterade samtal.

Vuxenpsykiatri i Lund har lyckats öka antalet patienter som fått hälsosamtal och antalet patienter som remitterats till hälsokontroll.

Inom vuxenpsykiatri i Helsingborg ska hälsoaspekten finnas med i allt behandlingsarbete, och dialog förs alltid med patienten kring dennes hälsa.

Vuxenpsykiatri i Malmö/Trelleborg har arbetat med att öka antalet hälsosamtal och internetbehandlingar. Ett gott samarbete finns med en av Malmös vårdcentraler vad gäller hälsoremisser.

Inom rättspsykiatri är arbetssättet att hälsofrämjande och förebyggande insatser diskuteras och erbjuds patienten i samband med årlig läkemedelsgenomgång och hälsoundersökning. Patienten erbjuds även samtal om levnadsvanor såsom kost, motion, alkohol, droger och tobak.

Inom barn- och ungdomshabiliteringen erbjuds diagnosutbildningar på olika sätt, både digitalt, på distans och fysiskt.

Vuxenhabiliteringen har genomfört förebyggande arbete genom att erbjuda hälsofrämjande gruppkoncept.

Inom syn-, hörsel- och dövverksamheten har informationen förbättrats på mottagningarnas webbsidor. De är nu mer tillgängliga och det är lättare för användaren att hitta rätt.

Inom hjälpmedelsverksamheten har processen att digitalisera och fjärrmonitorera hjälpmedel fördröjts då verksamheten ännu inte fått den återkoppling från IT/MT-förvaltningen som behövs för att fortsätta arbetet. Fjärrmonitorering är en kritisk del av verksamhetens fortsatta digitaliseringsarbete.

Tillgänglighet och kvalitet

Kvalitetsområden ska ha en positiv utveckling

En del i förvaltningens målarbete utgår ifrån de kvalitetsindikatorer som finns i regionens indikatorbibliotek. Flera gånger årligen träffas verksamhetschefer och förvaltningschef och går igenom hur arbetet med kvalitetsmåttens fortskrider. Utfallet av några av de viktigaste indikatorerna redovisas i tabellen nedan. Övriga återfinns i bilaga *Kvalitetsindikatorer*.

Indikator	Förklaring	Mål	Utfall 22	Utfall 21	Utfall 20
ID0139	Följsamhet till medicinskt måldatum för genomförda återbesök	72%	96,1		
ID0009	Suicidpreventivt återbesök inom 7 dagar	> 55	62,8	61,0	59,0
ID0340	Andel patienter som väntat kortare tid än 2 tim på inskrivn till vårdavd från akutmottagn	> 80	88,4	90,5	90,4
ID0001	Samordnad individuell plan vid psykisk sjukdom	> 10	6%	39%	-18%

Tillgängligheten mätt i andel patienter som erhåller återbesök inom medicinskt måldatum är ett mått som förvaltningen klarat av att nå upp till under ganska lång tid. Så även under 2022.

Det så kallade sjudagarsbesöket är ett mått som förvaltningen har arbetat med länge. Av erfarenhet vet vi att suicidrisken är förhöjd ett antal dagar efter utskrivning från avdelning. Av den anledningen är målet att patienterna ska få ett återbesök i nära anslutning till utskrivning. Att målsättningen är så låg som 55 procent kommer av att det inte är alla utskrivna patienter som har sin öppenvårdskontakt i den offentliga psykiatrin. En del återbesök ska göras i primärvård eller på privata mottagningar. Det är mycket glädjande att utfallet visar en positiv trend.

Ett annat mål som funnits länge är att antalet samordnade individuella planer (SIP) ska öka. Målet är satt till en ökning med 10 procent årligen. En ökning har skett men inte riktigt med 10 procent.

Trots att vårdplatssituationen många gånger upplevs som besvärlig, kommer de flesta patienter som söker till akutmottagning vidare in på avdelning inom de två timmar som angivits som rimligt riktvärde.

God tillgänglighet

DELMÅL: Följsamhet till vårdgarantin

Trots ett ökat inflöde av patienter till vuxenpsykiatrin och höga vakanstal har tillgängligheten till första besöket förbättrats något jämfört med samma period förra året. Tyvärr inte tillräckligt mycket för att målet att 90 procent ska erbjudas ett första besök inom 90 dagar ska nås. Vuxenpsykiatrin i Malmö och Helsingborg når målet, Lund är nära men Kristianstad har en bit kvar. Totalt sett väntar 1 718 patienter på ett första besök. Av dessa har 283 väntat i 90

dagrar eller mer. Mer än två tredjedelar av patienterna som väntat mer än 90 dagar tillhör verksamhetsområde Kristianstad.

Förvaltning	Andel inom 90	0-30 dagar	31-60 dagar	61-90 dagar	91-120 dagar	121-180 dagar	181-365 dagar	Över 365 dagar	Totalt >90	Totalt väntande
Vuxenpsykiatri	83,5%	616	542	277	99	118	60	6	283	1 718
Vup Hbg	96,1%	108	91	49	3	3	3	1	10	258
Vup Ksd	67,9%	152	161	99	66	88	40	1	195	607
Vup Lund	87,7%	147	118	57	18	19	8	0	45	367
Vup Malmö	93,2%	209	172	72	12	8	9	4	33	486

Bilden är liknande inom såväl habiliteringen som inom syn-, hörsel- och dövverksamheten. Den visar ett ökat inflöde av patienter och svårigheter att fylla luckor efter frånvarande personal. Trots det ligger tillgängligheten till första besök stadigt på höga nivåer. Båda verksamhetsområdena klarar vårdgarantins mål om att minst 90 procent av alla väntande ska ha väntat mindre än 90 dagar.

Förvaltning	Andel inom 90	0-30 dagar	31-60 dagar	61-90 dagar	91-120 dagar	121-180 dagar	181-365 dagar	Över 365 dagar	Totalt >90	Totalt väntande
	94,7%	616	413	110	44	15	5	0	64	1 203
Habilitering	97,9%	255	141	19	4	5	0	0	9	424
Syn-, hörsel- och dövverksamhet	92,9%	361	272	91	40	10	5	0	55	779

Tyvärr ser siffrorna inte riktigt lika bra ut när det gäller Bup. Målsättningen är att 80 procent av de patienter som väntar ska ha väntat i mindre än 30 dagar. Den 31 december var det 75 patienter som väntat på sitt första besök i 30 dagar eller mer. Detta innebär att endast 63 procent väntat i mindre än 30 dagar. Denna notering är nästan 10 procentenheter lägre än förra årets siffra. Att fler patienter får vänta mer än 30 dagar på att komma till utredning och behandling är också sant. Antalet väntande har ökat kraftigt jämfört med förra året. Däremot har de patienter som väntat i 180 dagar på utredning och behandling minskat kraftigt. Stort inflöde av patienter och stor omsättning på personal är de huvudsakliga förklaringarna till varför det ser ut som det gör.

Förvaltning	Andel inom 30	Andel inom 30 exkl patientvald	Totalt	0-30	31-60	61-90	91-120	121-180	181-365	>365	Totalt >90	Totalt >60	Patientvald >30
Väntande till första besök	58,0%	62,8%	996	578	254	98	26	26	14	0	66	164	75
Bup	58,0%	62,8%	996	578	254	98	26	26	14	0	66	164	75

DELMÅL: Öka tillgänglighet till specialistvård avseende besök samt operation/åtgärd

Åtgärder för att förbättra tillgängligheten

Efterfrågan på vård och behandling ökar för varje år, i synnerhet inom barn- och ungdomspsykiatri. Ett flertal åtgärder har genomförts för att förbättra tillgängligheten. Implementering och uppföljning av standardiserade vårdprocesser i psykiatri har fortsatt och de har reviderats i vuxenpsykiatri. Detta tillsammans med utbildning av medarbetare i nya evidensbaserade behandlingsmetoder bedöms kunna höja kvalitén samt effektivisera vård och behandling. Statistik över väntetider redovisas veckovis, vilket har möjliggjort olika förbättringsåtgärder för ökad tillgänglighet, både på förvaltnings- och verksamhetsområdesnivå.

Habiliteringsverksamheten och Syn-, hörsel- och dövverksamheten har fortsatt mycket god tillgänglighet. Trots ett något ökat inflöde av remisser har tillgängligheten förbättrats ytterligare från en redan hög nivå.

Samordning av patienter

Förvaltningen har möjlighet att samordna patienter för neuropsykiatrisk utredning till externa vårdgivare. Det innebär att patienter hänvisas till en extern aktör som har avtal med en annan region, via så kallade riksavtal. Under 2022 har 2 129 patienter samordnats till externa aktörer för neuropsykiatrisk utredning. Detta kan jämföras med 2 528 under 2021. En stor del av patienterna får diagnoser och kan därmed ha behov av behandling. Behandlingen utförs dock inte av de externa aktörerna som används via riksavtal. Utredda patienter kommer därför tillbaka till de psykiatriska mottagningarna där medicinsk prioritering görs utifrån patientens behov. Det innebär att långa väntetider kan uppstå innan behandling inleds.

Behovet av att samordna patienter till extern vårdgivare har under de senaste åren ökat. För att möta det ökade behovet har Region Skåne tecknat avtal med två privata aktörer gällande både neuropsykiatrisk utredning och behandling. Avtalet är ett komplement till verksamheterna inom förvaltningen. Avtalet började gälla den 1 april 2022 och under året har nya rutiner för hantering av remisser till privata vårdgivare kommunicerats.

Vårdval LARO

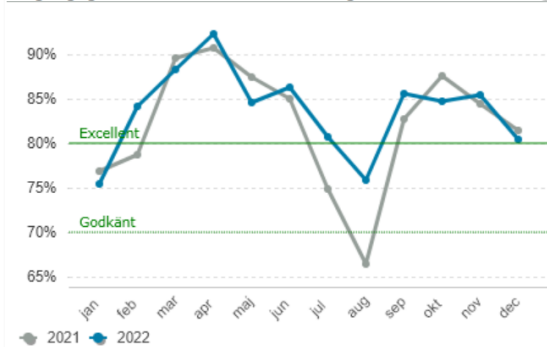
Tillgängligheten till vårdval LARO är mycket god. Det är snarare så att det råder brist på patienter då privata alternativ fortsätter att komma in på marknaden. Vuxenpsykiatri i Lund valde under året att avveckla sin mottagning då patienttillströmningen genererade för låga intäkter för att täcka mottagningens löpande kostnader.

God tillgänglighet till hjälpmedelsverksamheten

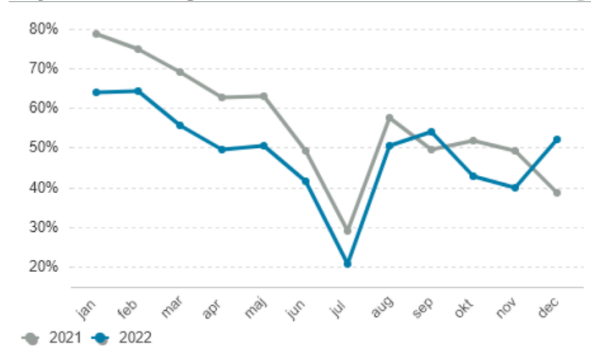
Under 2022 har cirka 84 procent av patienterna till hjälpmedelsverksamheten fått utprovning eller uppföljning av hjälpmedel inom 60 dagar. Arbetet med att ta fram relevanta mätetal har fortsatt för att kunna synliggöra de effektiviseringar som sker på mottagningarna. Verksamheten fokuserar på ledtider, avhjälpande underhåll samt rekonditioneringsaktiviteter. Detta med syfte att kunna hålla en hög tillgänglighet och service för patienterna.

Tillgänglighet: 80 procent i december, 84 procent under hela 2022. För hela 2021 var tillgängligheten 82 procent. Erbjuden tid: 52 procent i december, 49 procent under hela 2022. För hela 2021 var erbjuden tid 56 procent.

Tillgänglighet - Andel väntande 0-60 dagar >> ?

Erbjuden tid 0-30 dagar >> ?

Tillgänglighet telefonitjänster

Kundservice LMN (Läkemedelsnära produkter)

- Tillgänglighet (besvarade samtal): 77 procent
- Antal inkommande samtal: 205 649

Kundservice Hjälpmedel

- Tillgänglighet (besvarade samtal): 98 procent
- Antal inkomna samtal: 19 109
- Servicenivå 1 (svar inom 3 minuter): 97 procent
- Servicenivå 2 (svar inom 5 minuter): 99 procent

Glasögonbidrag

- Antal hanterade glasögonbidrag: 21 986

Jämlik hälso- och sjukvård

En viktig del i arbetet med att uppnå en jämlik hälso- och sjukvård inom psykiatri är införandet av de standardiserade vårdprocesserna (SVP). Under året har sju av nio processer inom vuxenpsykiatri reviderats och i samband med detta utvecklats och blivit mera omfattande, till exempel genom att ett arbete med att utforma ett avsnitt om psykoedukation inom varje process har påbörjats.

Vi är också delaktiga i kunskapsstyrningsorganisationen, både på lokal, regional och nationell nivå, för att förbättra jämlikheten i vården.

DELMÅL: Verksamheterna ska kontinuerligt utvärdera vården utifrån ett jämlikhetsperspektiv för att kunna uppnå planperiodens mål att minska omotiverade skillnader i hälso- och sjukvården

Ett sätt att utvärdera den vård som har erbjudits till patienterna är genomförandet av den nationella patientenkäten (NPE). Våren 2022 genomfördes NPE för psykiatri. Psykiatrin i Skåne valde att endast genomföra digitala enkäter via 1177, till skillnad från övriga regioner, vilket gör att resultatet är svårt att jämföra. Beslutet om digitala enkäter togs av patientsäkerhetsskäl, för att säkerställa att patienter med låst eller spärrat konto inte fick en fysisk enkät hemskickad. Det digitala tillvägagångssättet innebar att färre äldre (65+) deltog i NPE. Den vuxenpsykiatriska öppenvården i Skåne fick något lägre resultat än riket i övrigt, medan heldygnsvården fick ett något bättre resultat än riket i övrigt. Resultaten har kommunicerats till respektive verksamhetsområde för vidare hantering.

Även inom verksamhetsområdena habilitering och syn, hörsel och döv genomfördes den nationella patientenkäten, och resultaten kom i slutet av januari 2023. Verksamhetsområdena har börjat att analysera resultaten. Sammanfattningsvis hamnar resultaten för verksamheterna något under resultaten för riket på fem av de sju dimensionerna. Vid en jämförelse med Stockholm och Västra Götaland placerar sig Skåne oftast i mitten, där Västra Götaland ligger bäst till.

DELMÅL: Barnets rättigheter ska beaktas i allt arbete inom förvaltningen

Under 2022 har Verksamhetsområde habilitering arbetat med barns rättigheter på flera olika sätt och på olika nivåer, bland annat genom att ha fokus på barns rättigheter i ledningsgruppsarbete och teamarbete där det på mötet utses någon som bevakar barnets perspektiv i frågor som rör barn. I mål och aktiviteter för året har en aktivitet handlat om att göra barnkonsekvensanalyser, vilket har prövats i olika sammanhang inom verksamhetsområdet. Det finns en samordnare för barnrättsfrågor som arbetar 20 procent verksamhetsövergripande. Ett kontinuerligt arbete pågår med Expertrådet där barn tycker till om olika frågor i verksamheten. Det finns också ett löpande samarbete med barnskyddsteamet i Skåne.

Inom Verksamhetsområde syn, hörsel och döv är närstående- och föräldraperspektivet stort, men under de senaste åren har mottagningarna satsat särskilt på att även stärka barnets möjlighet att medverka i sin habilitering. Barnet och närstående får information om hur mottagningen arbetar utifrån ett barnperspektiv och det finns information om barnets rättigheter utskrivet på flera språk. Informationen riktar sig barnet och närstående och förklarar hur och varför vi ger de insatser som vi gör. På mottagningarna finns barnombud, rutiner för orosanmälan och en likarättsambassadör som stöttar teamen i bemötandefrågor. Man använder sig av olika typer av material, till exempel bildstöd och kommunikationskortor, i syfte att utveckla samtalstekniker i relation till barn med kommunikativa svårigheter.

Behandlarna reflekterar kring personcentrerad vård (PCV) i ärenden och habiliteringsplanering och användningen av PCV-verktyget rör även barn. I målaktiviteterna för 2023 ingår bland annat att skapa ett expertråd med barn och unga för att ta del av deras erfarenheter och upplevelser kring verksamhetens insatser och utbud. Material ska tas fram för att bättre förbereda barnet inför nybesök och underlätta för barnet att delge sin berättelse. Man tar också ansvar för att samordna insatser i samverkansärenden med habilitering för barn och unga och säkerställer på så sätt ett helhetsperspektiv. Flytt till nya gemensamma lokaler för mottagningar för barn och unga genomfördes 2022 vilket har inneburit en mer barnanpassad miljö jämfört med mottagningarnas tidigare lokaler.

Barn- och ungdomspsykiatrien har fortsatt förra årets arbete med att utbilda medarbetare i barnkonventionen och Region Skånes barnrättspolicy, vilket upplevs ha stärkt barnperspektivet i vård och stöd. Man har hållit workshops med medarbetare, skolpersonal från elevhälsa samt ungdomar från högstadium och gymnasium.

I psykiatriens verksamheter finns barnombud på enhetsnivå som bevakar barnperspektivet och har fokus på barn som anhöriga. Samordning av insatsen finns på både verksamhets- och övergripande nivå, där man även samarbetar med regionens barnrättsteam. Det finns behov av att sprida ytterligare kunskap inom vuxenverksamheterna under kommande år.

Säker hälso- och sjukvård

Förvaltningen driver sedan flera år ett systematiskt och strukturerat patientsäkerhetsarbete i en egen patientsäkerhetsorganisation. Under året 2022 har en ny handlingsplan för ökad patientsäkerhet både på förvaltnings- och verksamhetsnivå stegvis implementerats. Denna bygger på samma grunder och inriktning som den nationella och regionala planen samt harmonierar logiskt med patientsäkerhetsberättelsens uppbyggnad. En ny utbildning i patientsäkerhet färdigställdes i början av 2022 och flera av verksamheterna har använt den i sin löpande utbildning av patientsäkerhetsombud, nya enhetschefer och vissa delar även för hela personalen. Det digitala Gröna Korset används nu på fler enheter.

Resultatet har blivit att avvikelser snabbt och naturligt fångas upp. Med god patientsäkerhetskultur, fasta rutiner och uppdaterade riktlinjer med ledningssystem för säkerhet och uppföljning upprätthålls meningsfull riskmedvetenhet med fokus på regelbunden förbättring i en föränderlig omvärld där nya risker ständigt uppstår.

Under året 2022 har förvaltningen uppnått det lägsta antalet vårdnära suicid sedan statistiken regelbundet började följas 2015.

DELMÅL: Minska förekomsten av trycksår, fallolyckor, vårdrelaterade infektioner och undernäring

Trycksår och vårdrelaterade infektioner följs regelbundet via Region Skånes avvikelshanteringssystem. Särskild punktprevalensmätning för vårdrelaterade infektioner (VRI) visar på fortsatt obefintlig förekomst, noll procent vid mätning i mars. Fallolyckor förekommer men fortfarande i liten skala. Tendenser till ökning bevakas noga för att vid behov öka fallriskvärderingen.

DELMÅL: Minska överbeläggning och överflyttning av patienter mellan verksamheter

Psykiatrien har ett Skåneövergripande vårdplatssamarbete för optimal användning av alla tillgängliga vårdplatser och för att undvika överbeläggningar. Samarbetet flyter på väl och under våren hölls det årligt återkommande samverkansmötet kring vårdplatssituationen där verksamhetschefer och chefsöverläkare från vuxenpsykiatrien deltog tillsammans med chefläkare och stabsfunktioner. Under mötet följdes statistik upp och analyserades, den gemensamma riktlinjen justerades och planering genomfördes för sommarsituationen som krävde en neddragning av vårdplatser. Förekomsten av överbeläggningar i heldygnsvården är totalt sett i regionen fortsatt låg. Under sommaren, som vårdplatsmässigt vanligtvis är en extra ansträngd period, har platstillgången varit hanterbar tack vare god planering och gott regionalt samarbete.

DELMÅL: Ökad säkerhet i läkemedelsanvändningen

Förvaltningen har en läkemedelsgrupp bestående av apotekare, chefapotekare, chefsjuksköterska, ekonom och förvaltningsövergripande läkemedelsansvarig läkare. Årligen tas en läkemedelsplan med mål och delmål fram, vilka följs upp i olika dialoger. Tillsammans med nätverket av läkare med ledningsuppdrag och läkemedelshanteringsuppdrag och lokala läkemedelsansvariga läkare, arbetar gruppen för att kvalitet och säkerhet ska vara styrande i läkemedelsanvändningen inom förvaltningen.

Läkemedelsgruppen genomför varje halvår strukturerade dialogmöten med läkemedelsansvariga läkare inom varje verksamhetsområde för att följa upp och diskutera bland annat en säker läkemedelsanvändning.

Det genomförs ett systematiskt arbete med att utveckla och följa upp förvaltningens och verksamheternas rutiner för läkemedelshantering för att säkerställa kvalitet och säkerhet i läkemedelsanvändningen. Ändamålsenliga rutiner kring läkemedel och samsyn om hur olika arbetsuppgifter ska utföras bidrar till en god läkemedelssäkerhet. Under året har förvaltningens mall för ordination och hantering av läkemedel reviderats för heldygnsvården respektive öppenvården. Den nya rollen försörjningsfarmaceut, som börjat introduceras i några verksamhetsområden, kommer också bidra till ökad kvalitet och säkerhet i läkemedelshanteringen.

Läkemedelsavvikelser följs kontinuerligt av chefsjuksköterska och chefapotekare med målet att identifiera och hantera systemfel. Fortbildning gällande säker läkemedelsanvändning har under året hållits för nätverket för läkemedels- respektive kontrollansvariga sjuksköterskor samt genom andra utbildningsinsatser. Under året har en hemvist på intranätet, nätverket för läkemedelsansvariga, startats. Detta för att underlätta kommunikationen om läkemedel.

Helhetssyn och regelbunden uppföljning är viktig för att säkerställa att läkemedelsbehandlingen är individanpassad. Läkemedelsgenomgångar är ett arbetssätt för att analysera, följa upp och ompröva en individs läkemedelsbehandling. Då krävs att patient liksom vårdgivare har kunskap om vilka läkemedel patienten använder och hur.

Metoden vid läkemedelsavstämning ska säkerställa att en adekvat läkemedelslista görs samt hur och när. Metoden har fortsatt spridas under 2022.

Vidare har kliniska farmaceuter gjort tvärprofessionella läkemedelsgenomgångar tillsammans med ett femtiotal olika enheter. Målet att andelen vårdenheter som gör tio eller fler läkemedelsgenomgångar ska öka är uppnått i ett verksamhetsområde. Antalet läkemedelsgenomgångar i förvaltningen har ökat mot förgående år, trots att bland annat introduktion och tid till att lära upp ytterligare en klinisk farmaceut har prioriterats. På sikt kommer denna rekrytering att öka möjligheterna för en bättre kontinuitet med de tvärprofessionella läkemedelsgenomgångarna och ge ökad kvalitet och säkerhet i läkemedelsanvändningen. Dock kommer två kliniska farmaceuter inte vara tillräckligt för att täcka behovet av läkemedelsgenomgångar i alla verksamhetsområden.

Personcentrerad hälso- och sjukvård och personcentrerat arbetssätt ska utvecklas

I förvaltningen är det en självklarhet att arbetet utgår från patientens behov och metoder och stödstrukturer för hög delaktighet och inflytande är etablerade sedan många år. Ett personcentrerat förhållningssätt är nödvändigt utifrån våra patientgruppers behov. Psykisk sjukdom, rörelsenedsättning, neuropsykiatrisk eller intellektuell/kognitiv funktionsnedsättning kan medföra långvarig kontakt med sjukvård och omsorg och berör många aspekter av livet som kräver helhetssyn och lösningar eller lindrande åtgärder som utgår från individens behov. Flera delar av verksamheten har satsat särskilt på utbildning i personcentrerad vård (PCV). En pilot för självskattning/reflektion utifrån svensk standard för PCV har genomförts och har börjat implementeras brett under hösten. Personcentrerade sammanhållna vårdförlopp implementeras i samklang med förvaltningens egna standardiserade vårdprocesser.

Arbetet med ökad delaktighet för patienter och närstående utvecklas i samarbete med Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa i Skåne (NSPH Skåne) och enskilda föreningar.

Mobila arbetssätt med möjlighet att möta upp patienten där hen befinner sig, är väl inarbetat och utvecklas vidare då nya behov och möjligheter uppstår. Effekten av arbetssättet är ökad tillgänglighet, bättre allians med patienten och minskad risk för suicid eller annat lidande.

DELMÅL: Partnerskapet mellan patient och hälso- och sjukvård ska stärkas

Inflytande- och delaktighetsarbetet har fortsatt under 2022. Flera digitala alternativ till fysiska möten har kvarstått efter att restriktionerna för pandemin hävts. Bland annat har de nio olika inflytanderåden hållits digitalt men vid flera tillfällen även på plats. Råden är regelbundet återkommande möten där samarbetet mellan verksamheten och patient- och närståendeföreningar ger möjlighet till verksamhetsutveckling utifrån det eggenerfarna perspektivet. Totalt finns det nio inflytanderåd i förvaltningen, sju råd inom psykiatri och två råd inom habilitering.

Inom barn-, ungdoms- och vuxenhabiliteringen har arbetet med expertrådet fortsatt. Rådet är en referensgrupp av personer med egen erfarenhet av aktuell verksamhet. Under senare delen av 2022 har dialoger inom både syn-, hörsel och dövverksamheten samt barn-, ungdoms- och vuxenhabilitering hållits angående skapande av expertråd på enhetsnivå.

Syn-, hörsel- och dövverksamheten har fortsatt sitt samarbete med Funkar.skane.se.

Ett nytt samarbete inom verksamheten under 2022 är projektet Grundutbildning Smarta Mobiler för synskadade (GSM) som leds av Synskadades riksförbund Skåne (SRF Skåne). Ett utbildningsmaterial har tagits fram. Materialet består av två delar, ett för synsvaga som använder förstorande hjälpmedelsfunktioner och ett för gravt synskadade och blinda som använder skärmläsare med talsyntes. Under arbetets gång har avstämning skett i verksamhetens inflytanderåd.

Från 1 januari 2022 till 31 december 2025 regleras tidigare samarbeten med NSPH Skåne (Nationell samverkan för psykisk hälsa) via ett idéburet offentligt partnerskap (IOP). Samarbetsavtalet möjliggör ett långsiktigt samarbete vilket genom ökade möjligheter för patienter och närståendes inflytande och delaktighet ska främja ett kvalitets- och utvecklingsarbete i verksamheten. Avtalet omfattar bland annat deltagande i olika brukarråd och samverkansforumet regional samverkansgrupp psykiatri. Utöver dessa åtagande återfinns aktiviteterna brukarrevision, patientforum, återhämtningsguiden och Peer support. Flera av aktiviteterna följs av rapporter som möjliggör underlag för vidare intern kvalitetsutveckling.

Antalet Peer supportrar (medarbetare med egen erfarenhet av psykisk ohälsa och återhämtning) har fortsatt utökats.

Beslut om översättning av Återhämtningsguiden för heldygnsvård har tagits och guiden kommer framöver även att erbjudas på engelska och arabiska.

Fyra brukarstyrda brukarrevisioner har genomförts under året. Revisionerna har genomförts på Vuxenpsykiatrimottagning psykos ACT Malmö, Barn- och ungdomspsykiatrimottagning 2 Malmö, Mottagning Maria nordväst Helsingborg samt Vuxenpsykiatrimottagning Äldrepsykiatri Helsingborg. Mer information om brukarrevisioner finns på NSPH Skånes hemsida.

Patient- och närståendeföreningar har genomfört en enkätundersökning av bemötande på förvaltningens akutmottagningar. Resultatet som redovisas på förvaltnings- och verksamhetsledningsnivå var övervägande positivt. Resultat som kan förbättras kommer ligga som underlag för föreningarnas förslag på ökade samarbeten under 2023.

En inventering av de kontaktytor som finns mellan verksamheten och personer med egen erfarenhet som patient och/eller närstående har utförts. Inventeringen kommer att ligga till grund för en ökad delaktighet från ideell sektor.

DELMÅL: Utveckla sömlös vårdkedja för patienten utifrån behov

FACT (Flexible Assertive Community Treatment)

Implementeringsstöden har haft dialogmöten med alla FACT-team med syfte att stötta utvecklingsarbete i teamen. De har också fortsatt vara ett regelbundet stöd till tre öppenvårdsteam inom rättspsykiatri i deras implementering av FACT. Andra aktiviteter som genomförts är:

- Upptart av dialog gällande digital utbildning i FACT.
- Översättning av holländsk manual till svenska.
- Nätverksmöten på regional och skandinavisk nivå, bland annat webinarie och erfarenhetsutbyte för skandinaviska FACT.
- Utbildning av FACT-team som har integrerats med medarbetare från kommunal verksamhet.
- Kunskapspåfyllnad för FACT-team som har integrerats med medarbetare från kommunal verksamhet.
- Programtrohetsmätning av forskningsteam på uppdrag av Lunds universitet.

Implementeringsstöd för 2023 har minskat med en resurs och uppdraget är att fortsätta arbetet med att öka teamens självständighet och självförsörjning. Programtrohetsmätning ska fortsatt genomföras på uppdrag av Lunds universitet.

Mobila team

Mobila team och möjligheten till mobilitet i öppenvården är en viktig insats för att stärka vårdkedjan och ge patienten en trygg kontakt, i exempelvis suicidpreventivt syfte i väntan på återbesök eller för att undvika inläggning i heldygnsvård.

Under våren har vuxenpsykiatri i Kristianstad startat mobila team kopplat till öppenvården, som stöttar patienter vid akut kris eller som länk mellan heldygns- och öppenvård. Alla vuxenpsykiatriska verksamhetsområden har nu ett mobilt team med detta uppdrag. Flera delar av förvaltningens verksamheter har mobila funktioner i någon form, med möjlighet att möta upp patientens behov av vård, stöd eller utbildning på hemmaplan eller annan plats som passar patienten.

Brukarstyrda inläggningar

Brukarstyrda inläggningar finns inom barn- ungdoms- och vuxenpsykiatriens heldygnsvård. Tillgång till platser har under några år tillfälligt påverkats med anledning av pandemin, och vid någon period under året av vårdplatsbrist, men hålls i övrigt öppna. Möjligheten för patienten att själv påverka sin inläggning i heldygnsvården är en tydlig framgångsfaktor för patienter med självskadeproblematik. Även andra diagnosgrupper mår väl av denna vårdform, så en utveckling inom området är påbörjad.

DELMÅL: Personcentrerade sammanhållna vårdförlopp ska införas enligt nationell plan och Region Skånes implementeringsmodell

I förvaltningen pågår sedan flera år tillbaka ett kontinuerligt arbete med att ta fram och förtydliga evidensen för vården vi ger vid olika tillstånd i standardiserade vårdprocesser (SVP) för de stora diagnosgrupperna. Parallellt beslutades år 2019 på nationell nivå en överenskommelse mellan regeringen och SKR om en satsning på att ta fram personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp (PSVF) tillsammans med regionerna, som är en del av de kunskapsstöd som utarbetas inom ramen för regionernas Nationellt system för kunskapsstyrning.

I dagsläget finns det för psykiatri två färdigställda personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp (PSVF):

- Schizofreni – förstagångsinsjuknande, som nyligen reviderats.
- Schizofreni – fortsatt vård och stöd, som blev klart våren 2022 (nationelltklinisktkunskapsstod.se).

De vårdförlopp som är klara utgör grunden för vården vi ger i Skåne. Skulle det finnas differenser mellan rekommendationerna i vårdförloppet och våra egna standardiserade vårdprocesser justeras de senare, baserat på gap-analyser som i dagsläget har genomförts för Schizofreni – förstagångsinsjuknande och är planerade för Schizofreni – fortsatt vård och stöd.

Region Skånes kunskapsstyrningsorganisation beslutade i december 2022 att vårdförloppet för förstagångsinsjuknande schizofreni nu kan implementeras. Arbetet i förvaltningen kommer ske i samarbete mellan forskning, utveckling och utbildning (FoUU) och enheten för kunskapsstyrning inom Region Skåne. Implementeringsarbetet är baserat på Region Skånes

införandeprocess för de personcentrerade och sammanhållna vårdförloppen, som syftar till att vårdförloppen ska integreras som en del av den kliniska vardagen.

Målet med att arbeta enligt vårdförlopp är att:

- öka jämlikheten, effektiviteten och kvaliteten i vården utan att det medför onödig administrativ börda för sjukvårdspersonal.
- patienter ska uppleva en mer välorganiserad och helhetsorienterad process utan onödig väntetid i samband med utredning och behandling.
- patienternas livskvalitet och nöjdhet med vården ska förbättras.

Berörda lokala programområden (LPO) och respektive lokala arbetsgrupper (LAG) ansvarar för införandet av vårdförloppen. Införandet betraktas som avslutat när LPO bedömer att vårdförloppet är etablerat i berörda verksamheter. Efter att vårdförloppet är infört fortsätter arbetet med förvaltning, utvärdering och ständiga förbättringar i form av regelbundna avstämmningar.

Som stöd i implementeringen av de framtagna vårdförloppen avseende schizofreni anordnades den 27 september 2022 en nationell implementeringskonferens i Göteborg, där representanter för Region Skåne var med och arrangerade.

DELMÅL: Fler våldsutsatta personer ska identifieras och stöttas

Under året har spridning av informationsmaterial och det regionövergripande vårdprogrammet *våld i nära relation* fortsatt. Spridning av information samt samverkan med barnskyddsteam sker primärt genom förvaltningens barnombud. Kommunikation med Forsknings- utvecklings- och utbildningsenheten (FoUU) har inletts med syfte att skapa en digital utbildnings- och informationssida som ska vara tillgänglig för medarbetare. På sidan kan medarbetarna skaffa sig kunskap om våldsutsatthet och vilka åtgärder som kan vidtas. Det finns ett behov av att stärka patientsäkerheten genom att intensifiera arbetet med kunskapsspridning kring hur vi dokumenterar och aktivt arbetar med frågan i varje patientmöte. Hela regionen har ett arbete att göra, varför samverkan med regional samordnare för vårdprogrammet *våld i nära relation* är viktigt för erfarenhetsutbyte och inspiration om hur andra verksamheter gör för att uppmärksamma ämnet. Detta arbete fortgår under kommande år.

Socialstyrelsen har beslutat om nya föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:39) om våld i nära relationer. Den nya författningen började gälla från och med den 1 november 2022 och berör socialtjänst, hälso- och sjukvård samt tandvård. Det införs ett nytt krav på vårdgivare att fastställa rutiner för när och hur personalen i dess verksamheter ska ställa frågor om våld för att kunna upptäcka våldsutsatta, våldsutövare och barn som bevittnat våld. Det är upp till varje vårdgivare att avgöra hur detta ska göras utifrån hur verksamheten ser ut. Syftet är att stärka kraven på vårdgivare att arbeta för att upptäcka våldsutsatthet och

våldsutövning. I författningen finns också krav på åtgärder som ska vidtas om ett barn eller en vuxen person är våldsutsatt eller om ett barn bevittnat våld.

I och med den nya författningen, behövs det ett än mer aktivt arbete med att informera och uppdatera medarbetare om vilka skyldigheter som åligger hälso- och sjukvården. Utöver detta finns det ett fortsatt behov av att öka och bibehålla kunskap och kompetens om våldsutsatthet och våldsutövning samt vilka åtgärder hälso- och sjukvården är skyldiga att vidta för både barn och vuxna när det föreligger våld i nära relation. Vidare behöver en samverkan mellan olika samhällsaktörer skapas för att gemensamt säkerställa att det finns kunskap och trygghet gällande att prata om våldsutsatthet, våldsutövning och vilka insatser som ges av vem.

Kunskapsbaserad hälso- och sjukvård

DELMÅL: Utveckla kunskapsstyrningen

Som beskrivs ovan under rubriken *Personcentrerade sammanhållna vårdförlopp ska införas enligt nationell plan och Region Skånes implementeringsmodell* har vi nu flera standardiserade vårdprocesser som vi jobbar för att implementera i verksamheterna. Detta arbete, tillsammans med vårt engagemang i den centrala kunskapsstyrningsorganisationen, är mycket viktigt för att vården ska vara evidensbaserad och jämlik.

Effektiv hälso- och sjukvård

DELMÅL: Uppföljningen av avvikelser ska utvecklas

Avvikelser följs regelbundet upp på verksamhetsnivå. I förvaltningsledningen sker systematiskt och löpande en dubbelkontroll av samtliga 4 248 avvikelser, i syfte att fånga upp och bevaka allvarligare händelser. Vid behov sker återkoppling till ledningen på respektive verksamhet, som sen leder arbetet med att utreda och åtgärda. Uppföljning sker i verksamhetsdialog samt vid samordnarmöten. Systemet skapar dessutom möjligheter att snabbt fånga upp mönster och vid behov skapa övergripande åtgärder i form av exempelvis nya riktlinjer, stödrutiner och utbildningsinsatser.

DELMÅL: Produktions- och kapacitetsplanering ska öka

Produktions- och kapacitetsplanering i ordets rätta bemärkelse har inte kommit i gång i någon mer systematisk omfattning. Ett antal modeller har testas men ingen har riktigt fått fäste. Det finns exempel på enheter som kommit en bit på vägen men uthålligheten och de rätta stödresurserna har ännu inte räckt till. Tanken är att arbete ska ta ny fart i början på det nya året.

Produktions- och kapacitetsplaneringen sker snarast i form av arbete med standardiserade vårdprocesser, digitalisering och översyn av vilka insatser som med fördel kan ges utan ett

traditionellt besök. Detta arbete är mycket aktivt och en bidragande orsak till att den ökade efterfrågan inte leder till ännu längre väntetider. Andra exempel på kapacitetsplanering är införande av öppna tidböcker och arbete med att minska administrationsbördan hos behandlande personal. På vissa håll har man arbetat med att gå igenom väntelistor för att säkra upp att de patienter som är uppsatta som väntande verkligen väntar.

DELMÅL: Lokalerna ska vara ändamålsenliga

Rättspsykiatri har under året öppnat en ny avdelning i Hässleholm med elva platser. Syn-, hörsel- och dövverksamheten har samlokalisert sina mottagningar i Lund till en gemensam arbetsplats. I Ängelholm har mottagningar inom psykiatri och habilitering flyttat till en ny byggnad på norra sjukhusområdet. Barn- och ungdomspsykiatri i Helsingborg har flyttat till ny lokal.

Könsidentitetsmottagningarna för barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri har flyttat till nya gemensamma lokaler i Malmö. Flytten öppnar upp för ett tätare samarbete och en mer sömlös vård när man som ung patient går in i vuxenlivet. Patienter kan nu genomgå hela utredningen på ett och samma ställe och övergången från barn- och ungdomspsykiatrimottagningen till vuxenmottagningen blir smidigare för patienterna. Därtill pågår planering och förbättringar av nuvarande och nya lokaler inom förvaltningen.

Utmaningar finns fortsättningsvis vad gäller förvaltningens lokaler. Förvaltningen har verksamheter på många orter, både i externa förhyrningar och i Region Skånes egna fastigheter. Flera av förvaltningens lokaler håller inte måttet vad gäller till exempel säkerhet, ljudkrav, brandskydd, ventilation, värme/kyla och ytskikt. En stor utmaning är att upprätthålla patientsäkerhet och en trygg arbetsmiljö i nuvarande lokaler. Förvaltningens investerings- och fastighetsgrupp bedriver ett fortlöpande arbete för att förvaltningen ska ha tillgång till ändamålsenliga lokaler och målsättningen är att framtida lokaler ska vara utformade för att säkerställa hög vårdkvalitet och patientsäkerhet samt bidra till en attraktiv och stimulerande arbetsmiljö för våra medarbetare.

Nära vård

Nära vård ser vi inte bara som geografiskt nära, utan den ska framför allt utgå från patientens behov där flexibla öppettider och digital kontakt är möjlig som komplement till traditionella fysiska besök. Ett respektfullt och professionellt bemötande är centralt och målet är att vi kan ge patienten kontinuitet och trygghet i kontakten. Digitala kontakter och internetbaserad behandling är högprioriterat och förväntade effekter av detta är att fler personer får vård och stöd inom rimlig tid. Mobila funktioner utvecklas ständigt med allt från att specialistteam ger planerat stöd i hemmet till att personal har möjlighet att träffa patienten på annan plats än på mottagningen.

Arbetet med att implementera patientkontrakt följer den regionala utvecklingen och vi arbetar aktivt för en fördjupning och kvalitetshöjning av innehåll i vårdplaner och samordnad individuell plan (SIP). Målet är att patienten ska ha en enda plan och ha tillgång till denna på ett för patienten önskvärt vis. Ledord i arbetet är att patienten ska vara trygg med planeringen, att vård och insatser ska vara effektiva och att samverkan med andra aktörer är god.

Förvaltningen har fokus på att ge vård på rätt nivå och att rätt kompetens finns tillgänglig för patienten där den behöver det. Olika aspekter av tillgänglighetsområdet är under utveckling för att patienten ska få rätt insats i rätt tid. Då inflödet till främst Bup fortsätter öka årligen och det för all verksamhet bitvis är utmanande att rekrytera rätt kompetenser, har vi under året sett över rutiner för registrering och följt upp vilka insatser som ges. Arbetet kommer att fortsätta under året som kommer, också gällande ännu effektivare resursutnyttjande.

DELMÅL: Utveckla effektiv vård inom nära vården

På flera fronter arbetas det inom verksamheterna med att öka antalet gruppbehandlingar och inslag av digital vård, exempelvis internet-KBT, men också bedömningar, uppföljningar och samtalsbehandlingar via video. Genom att arbeta med evidensbaserade och tidsbestämda behandlingsserier kan dessa insatser, oavsett om de ges i grupp eller individuellt, öka effektiviteten i vården med ökad genomströmning av patienter och därmed förbättrad tillgänglighet för nya patienter.

DELMÅL: Implementera handlingsplaner för god och nära vård. I enlighet med Överenskommelse om en god och nära vård

1. Personcentrerat arbets- och förhållningssätt:

- a) Arbetet med samordnad individuell plan (SIP) och patientkontrakt fortsätter med utbildningar i SIP och Mina planer samt kvalitetsutveckling gällande innehåll i vårdplaner. Målbilden är att patienten ska ha en enda plan och att den ska vara tillgänglig på ett för patienten önskvärt vis. Målsättning med arbetet är att patienten ska vara trygg med planeringen, att vård och insatser ska vara effektiva och samverkan med andra aktörer god. Arbetet är pågående och kommer fortsätta under 2023
- b) Utveckling av teambaserad vård för de mest sjuka, samt ²
- d) utveckling av insatser för tidvis sviktande: Förvaltningens arbete inom dessa områden återspeglas inte tydligt i regiongemensam handlingsplan. Mobila lösningar finns inom flera områden och utvecklas ständigt utefter behov hos både patient och organisation. Målsättningen är att patienten ska få vård och stöd där den behöver och i största möjliga mån undvika återinläggning i heldygnsvård. Exempel på arbetssätt med snabb mobilisering vid försämring är FACT/ACT som sedan flera år har utvecklats med en

² Aktivitet c) Etablera en jämlik läkarmedverkan på primärvårdsnivå för den kommunala hälso- och sjukvården i handlingsplanen inbegriper inte Psykiatri, habilitering och hjälpmedel.

särskild satsning inom vuxenpsykiatri. Utökning sker av antalet psykiatriambulanser (PAP, Prehospital Akut Psykiatri). Arbetet är pågående.

2. Förebyggande och hälsofrämjande insatser:

Särskilt fokus finns på att förbättra våra patientgruppers somatiska hälsa. Uppföljning av samarbete sker med primärvård och kommun. Viss ökning av antal patienter som får hälsoundersökning i primärvård har skett men ytterligare insatser krävs. Arbetet är pågående.

Utveckling av arbetssätt och stöd för personer i riskgrupp:

Fokus på att hindra insjuknande eller återinsjuknande i psykisk sjukdom samt samsjuklighet. Även satsning på personer som utsätts för våld i nära relation samt våldsutövare. Fokus ligger på riskbedömningar gällande suicid samt risk för våld. Målsättningen är att nå fler patienter i riskgrupper samt förhindra suicid. Arbetet är pågående.

3. Kompetenssamverkan:

Insatser för att rätt vård och stöd finns på rätt plats. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i samklang med standardiserade vårdförlopp med jämlik vård är i fokus. Arbetet är pågående.

4. Gemensamma digitala lösningar:

Förvaltningen ligger långt fram i utvecklingen av digitalt stöd för vård och behandling. Förvaltningen deltar i regionalt arbete för relevanta, användarvänliga och ändamålsenliga IT-stöd för att patient och närstående ska ha möjlighet till digital kontakt när det är möjligt. Medarbetare utbildas för att känna sig trygga med befintliga verktyg och metoder. Förvaltningen följer handlingsplan för skånegemensam digitalisering. Arbetet är pågående.

5. Barn och ungas hälsa:

Förvaltningen fortsätter sina satsningar på tillgänglig och relevant information med hjälp av webbsidan Bup Skåne online. Samverkan sker med ett flertal olika aktörer i preventivt syfte. Särskild satsning på tillgänglighet, där effektivare processer, digitala lösningar och flexibla arbetssätt utvecklas. Arbetet är pågående.

6. Rehabilitering:

Fortsatt skånegemensamt arbete för samordnad rehabilitering och hjälpmedelsförsörjning för jämlik vård. Arbetet är pågående.

DELMÅL: Bedömningsfunktion för vissa psykiska tillstånd, i samverkan vårdcentral och specialistpsykiatri enligt Region Skånes modell, ska införas. Förvaltningen har deltagit i att ta fram ett förslag om införande av bedömningsfunktion på primärvårdsnivå i samverkan med specialistpsykiatri för vissa psykiska tillstånd. Funktionen

syftar till att stärka möjligheten att få en god psykiatrisk och psykologisk bedömning samt behandling på rätt nivå.

Psykiatri-, habiliterings- och hjälpmedelsnämnden beslutade den 17 juni 2022 enligt förslaget, under förutsättning att hälso- och sjukvårdsnämnden fattar likalydande beslut. Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutade den 21 december 2022 att lägga utredningen till handlingarna. Under beredningen av återremissen har det framkommit att det inte finns ett behov av att införa en bedömningsfunktion på det sätt som ursprungligen beskrevs, utan att det ryms inom ramen för psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämndens ordinarie uppdrag.

DELMÅL: För att skapa en flexibel vård med patienten i fokus ska möjliga former, som tar ett helhetsgrepp kring den mobila vården, utredas. Uppdraget innebär att samordna existerande insatser såsom ambulanser, sjuktransporter, psykiatriambulanser och hemsjukvårdsbilar samt att skala upp lokala projekt kring mobil vård och sjukvård i hemmet

Förvaltningen har under hösten varit delaktig i Kartläggning av prehospitalet och mobil vård i Skåne.

Våra omfattande prehospitalet och mobila verksamheter berörs relativt lite i sammanfattningen, det är inte något i rapporten som i det korta perspektivet kräver justeringar eller ändringar i vårt utbud. På sikt bör våra mobila enheter kunna utvecklas ytterligare för att kunna erbjuda en mer jämlik vård med en tydlig förankring i standardiserade vårdprocesser. Samarbete kring patienter med samtidiga insatser från andra aktörer bör uppmärksammas.

Förvaltningens akuta prehospitalet vård i samarbete med bland annat ambulanssjukvård och polis har fortsatt utvecklas under 2022. Från hösten 2022 finns tre psykiatriambulanser i drift.

Primärvården ska utvecklas

Den psykiska ohälsan hos barn och unga ökar i Sverige och det kan bero på flertalet faktorer. Det kan handla om faktorer i familjen, stress, skolstress och familjens socioekonomiska status. Det kan även handla om samhällets strukturer och att dessa skapar en ohälsa hos barn och unga (Folkhälsomyndigheten, 2018).

Psykisk ohälsa innefattar flera olika tillstånd av varierande allvarlighetsgrad som känslor av oro och ångest eller nedsatt psykiskt välbefinnande. Det kan också vara diagnostiserade psykiatriska tillstånd som behandlas av hälso- och sjukvården, till exempel depression eller psykossjukdom.

Psykiska besvär kan påverka funktionsförmågan i olika grad, beroende på typ och omfattning. Besvären behöver inte vara så omfattande att man söker vård eller kan få en diagnos och de är oftast normala reaktioner på en påfrestande livssituation. Psykiatriska tillstånd däremot begränsar allvarligt individens funktionsnivå. Psykosomatiska symtom ingår också i

begreppet psykisk ohälsa. Till psykiska symtom räknas sömnsvårigheter, nedstämdhet, irritation och nervositet. De somatiska symtomen är huvudvärk, ont i magen, ont i ryggen och yrsel. Fortfarande saknas mycket kunskap om varför vissa individer drabbas hårdare och utvecklar ångest, depression eller mår så dåligt att de försöker ta sitt liv. Ärftliga faktorer spelar in men vilka gener som är involverade är inte känt.

Enligt enkätundersökningen ”Skolbarns hälsovanor” som görs i drygt 40 länder framkommer det att de allra flesta elever i Sverige är tillfreds med livet och skattar sin fysiska hälsa som god. Däremot är utvecklingen oroande när det gäller elevernas psykiska hälsa.

Folkhälsomyndighetens slutsatser är att den ökande psykiska ohälsan bland unga påverkas av skolan. Likaså påverkas den av de ökade kraven på arbetsmarknaden. Trots omfattande åtgärder mot psykisk ohälsa bland unga tyder inget på att ökningen av den självupplevda psykiska ohälsan bland unga verkar klinga av.

För att beskriva hur komplex frågan är och för att förstå situationen har Sven Bremberg, docent vid institutionen för global folkhälsa på Karolinska Institutet i Stockholm, sammanställt beskrivningar av orsaker och föreslagna/genomförda åtgärder i den politiska diskussionen med hjälp av Google-sökningar. De mest framträdande aktörerna är statliga institutioner, regioner och kommuner som alla producerar olika former av vård. De främsta förklaringarna till de ungas psykiska ohälsa som framkommer vid sökningarna är brister i skolan, ungas svårigheter att få arbete samt medikalisering av vardagsproblem. Brister i vården framstår ej som väsentlig orsak.

I programmen för de politiska riksdagspartierna, och de betänkanden som bifallits i riksdagen, dominerar däremot utökad vård som främsta åtgärd. En förklaring till skillnaden mellan uppfattning om orsaker och genomförda/föreslagna åtgärder kan vara ”specialiseringen” inom politiken där psykisk ohälsa främst uppfattas som en fråga om vård.

Mellan åren 2017 och 2021 ökade antalet aktuella barn och unga inom Bup nationellt med 14 procent. Under 2021 var 6,2 procent av alla barn och unga i åldern 0–17 år i kontakt med Bup nationellt, vilket är en ökning från 5,5 procent sedan 2017 och en förhållandevis hög andel i internationell jämförelse. I Skåne ligger denna siffra på 8,2 procent.

Fler barn än någonsin blir aktuella för råd, stöd och/eller någon insats på primärvårds- och specialistnivå och blir bedömda via En väg in (EVI). I Skåne kan vi notera en stor variation på sökmönster beroende på vilken kommun som ungdomen är bosatt i. Flertalet barn kommer via skolan eller via egenremiss. Det kan finnas olika förklaringar till att Skånes siffror ligger högre än riksgenomsnittet, och det kan vara så att skolan är bra på att uppmärksamma hur barn och ungdomar mår, eller att det upplevs lättare att söka vård för sänkt psykiskt mående. Det kan också vara så att sjukvården är för ”lättillgänglig” och att det finns för lite förebyggande insatser inom samhället i stort.

En viktig åtgärd kommer att vara de arbetssätt som presenteras genom Vård- och insatsprogrammen (VIP) där VIP adhd är ett bra exempel på hur olika aktörer behöver ge insatser för barn och unga med behov av stöd. De nationella vård- och insatsprogrammen för psykisk ohälsa ska tillsammans med insatser för att stödja implementering öka användningen av evidens- och erfarenhetsbaserad kunskap i mötet mellan medarbetare och individ. Genom att sammanställa och tillgängliggöra olika kunskapsunderlag på en gemensam plats för både specialistpsykiatri, primärvård, socialtjänst och skola ökar förutsättningarna för likvärdiga insatser utifrån en helhetssyn. Innehållet i vård- och insatsprogrammen bygger på nationella riktlinjer och andra kunskapssammanställningar och är utformade för att möta behovet av kunskap i eller inför mötet mellan medarbetare och individ. De nationella vård- och insatsprogrammen arbetas fram av en nationell arbetsgrupp med deltagare från regioner och kommuner runt om i landet. Region Skåne är ordförande för den nationella arbetsgruppen avseende VIP adhd. Arbetet sker inom ramen för Nationellt programområde (NPO) psykisk hälsa, som är en del av Nationellt system för kunskapsstyrning.

Psykisk hälsa

Psykisk hälsa är ett prioriterat område i Region Skånes verksamhetsplan och budget 2022, med plan för 2023–2024. Arbetet med psykisk hälsa är en central del av förvaltningens verksamhet och redovisas förutom i delmålen under denna rubrik även i verksamhetsberättelsen som helhet.

DELMÅL: Ökad tillgänglighet till vård vid psykisk ohälsa

Som nämnts i tidigare stycke om tillgänglighet är det ökade behovet av hjälp och vård vid psykisk ohälsa så belastande att kraven på tillgänglighet inte nås fullt ut. Det har arbetats med tillgänglighet på många fronter under lång tid utan att målen kunnat nås. Trots att verksamheterna träffar och tar hand om fler patienter för varje år så leder den ökade tillströmningen till att köerna inte minskar i den omfattning som skulle behöva vara fallet för att tillgänglighetsmålen skulle uppnås. Vuxenpsykiatrien är närmare målen än på länge. Den 31 december hade 283 patienter väntat i 90 dagar eller mer. Detta är en tydlig förbättring mot tidigare mätperioder.

Tyvärr ser siffrorna inte riktigt lika bra ut när det gäller Bup. Enligt vårdgarantin har patienterna rätt att komma till ett första besök inom 30 dagar. Vid mätpunkten den 31 december hade 75 patienter redan väntat i 30 dagar eller mer. Dessa 75 patienter utgör 37 procent av alla väntande till ett första besök om man exkluderar de patienter som väljer att vänta frivilligt. Stort inflöde av patienter och stor omsättning på personal är de huvudsakliga förklaringarna till varför det ser ut som det gör.

DELMÅL: Barn- och ungdomspsykiatri ska arbeta för att korta köerna – inget barn ska vänta mer än 30 dagar på besök, utredning eller behandling

Uppgifter om väntetider inom Bup redovisas under delmålet *Följsamhet till vårdgarantin*.

DELMÅL: Psykisk ohälsa hos äldre ska motverkas och insatser för detta behöver utvecklas

Inom Vup Malmö Trelleborg har arbetet under året gått ut på att utse, och förbereda, en av de allmänpsykiatriska heldygnsavdelningarna till att vara den avdelning som främst tar emot äldre, det vill säga personer över 65 år. I öppenvården förbereds det för att ett mobilt team ska implementeras under 2023 för denna grupp.

En kartläggning av patientgruppen 65 år och äldre har genomförts inom allmänpsykiatri i Vup Lund utifrån antal patienter, antal genomförda besök, huvuddiagnos och vilka insatser som erbjudits. Planering pågår för uppstart av ett team för patientgruppen under 2023 med mobila insatser samt samverkan med kommunerna.

Inom Vup Kristianstad har också en kartläggning av patientgruppen 65 år och äldre genomförts med i stort sett samma utgångspunkter. Kartläggningen har presenterats för verksamhetsområdets ledningsgrupp tillsammans med ett förslag på förbättrad tillgänglighet och kvalitet i omhändertagande av patientgruppen.

Den äldrepsykiatriska mottagningen inom Vup Helsingborg har cirka 500 aktuella patienter och har hög tillgänglighet för målgruppen. God samverkan finns mellan heldygnsvård och kommunerna kring patienterna. Behandlingsarbetet sker individuellt och med gruppbehandlingar och mottagningen arbetar aktivt med att få med närstående i behandlingsarbetet. För patienter i kris aktiveras en krisplan och nära teamarbete sker kring patienten. Mottagningen är flexibel i att möta patientgruppen utifrån deras behov med till exempel hembesök. Personalen har hög kompetens och engagemang för målgruppen och forskning bedrivs på mottagningen kring äldre med psykisk ohälsa och en vardag i balans.

DELMÅL: Arbetet med att förebygga suicid i enlighet med Region Skånes nollvision och Handlingsplan för suicidprevention 2018–2022 ska fortsätta samt Samordning av det suicidpreventiva arbetet i Region Skåne

Arbetet är pågående sedan projektets start 2018. Då handlingsplanen endast sträcker sig till 2022 har förvaltningen gjort en redovisning och utvärdering av de insatser som gjorts och påbörjat en revidering av handlingsplan för 2023 och framåt. Projektet har haft ett brett anslag för att nå många olika aktörer i samhället, och satsat på dialog och utbildning samt att skapa nya nätverk. Detta arbete fortlöper, med fokus på insatser i samverkan, framför allt med brukarorganisationer, Skånes kommuner samt primärvård. En stor del av arbetet är inriktat på det skolbaserade programmet YAM (Youth Awareness of Mental Health), ett program för skolelever om psykisk hälsa och suicidprevention, där allt fler kommuner ansluter. Projektet

är nu tydligare knutet till psykiatrins mer riktade specialistsjukvårdsinsatser och har fått en stärkt roll i befintliga samverkansforum i Skåne.

Förväntade effekter är dels ökad kunskap och medvetenhet, vilket i förlängningen kommer patienter och Skånes invånare till godo, dels mer konkreta effekter av ändrade rutiner i sjukvården samt kommunala handlingsplaner. Målsättningen är minskat antal suicid i Skåne men också förbättrat stöd för personer med risk för suicid eller suicidförsök samt deras närstående.

Arbete som återstår är att fortsätta där projektet startat med fokus på uthållighet och samverkan i långsiktigt arbete med flera olika aktörer. Fokus ligger på ökad tillgänglighet till stödfunktioner, kunskapshöjning om riskgrupper samt psykisk ohälsa genom utbildning riktad till både sjukvård och andra aktörer, utveckling av arbetet med inkludering och delaktighet för brukare och invånare, organisation och ledarskap, samt omvärldsbevakning och samarbete med nationella nätverk och stödfunktioner. Förslag till regional suicidpreventiv strategi kommer att vara klart i början av 2023 och ska beslutas av regionstyrelsen. Den regionala strategin kommer vid behov att revideras för att följa den nationella strategin, då den blir publicerad under hösten 2023. Respektive förvaltning tar sedan fram handlingsplan för suicidprevention kopplad till den egna verksamheten. Psykiatri, habilitering och hjälpmedels handlingsplan kring specifika insatser utifrån specialistpsykiatri, kommer att revideras under första kvartalet 2023. Utvärdering av pågående insatser, projekt samt forskning har skett under året.

Förvaltningen har också arbetat med en länsgemensam handlingsplan för suicidprevention i samverkan med Skånes kommuner, primärvården och patient- och närståendeföreningar. Ett större event har också genomförts på Suicidpreventiva dagen den 10 september för att uppmärksamma det viktiga suicidpreventiva arbete som gjorts i Skåne de senaste fem åren.

DELMÅL: Beroendevården behöver utvecklas så att vårdens aktiviteter blir en väl fungerande helhet ur individens perspektiv. Samverkan ska förbättras och struktureras mellan primärvård, specialiserad vård, kommunala insatser och andra berörda parter

Samverkan har intensifierats på flera nivåer utifrån att samsjuklighetsutredningen kommit med förslag om omorganisering. I samverkansstrukturen mellan Region Skåne, Skånes kommuner, Regional samverkan psykiatri (RSP) samt i Utskott Beroende finns representanter även från andra huvudmän och aktörer.

Det har gjorts en särskild satsning på Mariamottagningarna, med exempelvis fortsatt samordnartjänst för jämlik vård i Skåne.

ADHD-mottagningen i Lund har inlett ett särskilt samarbete med beroendevården.

Vuxenpsykiatri i Malmö har utvecklat ett flertal gemensamma samverkansprojekt inom beroende- och psykosvård i samarbete med Malmö stad. Inom vuxenpsykiatri finns nu en etablerad grupp med representanter för olika specialiteter, som har fokus på de svårast sjuka och där samsjuklighet beaktas.

I Helsingborgs vuxenpsykiatri har intern samverkan mellan beroendevården och övriga specialistmottagningar tydliggjorts och stärkts.

DELMÅL: Den somatiska ohälsan hos personer med psykisk sjukdom ska särskilt uppmärksammas genom målinriktade insatser såsom ökad medvetenhet, kompetenshöjande insatser och samverkan inom berörda vårdnivåer

Riktat samarbete har upprättats med somatiska akutmottagningar på SUS och sjukhusen i nordväst och nordost. Syftet är att förbättra omhändertagande för patienter med både somatiska och psykiatriska sjukdomar oavsett var de söker vård.

Alla verksamhetsområden inom psykiatri arbetar med att öka kunskapen och förbättra rutiner för att förbättra det somatiska omhändertagandet inom psykiatrisk heldygnsvård.

Ett ökat antal medarbetare inom psykiatrisk heldygnsvård genomgår utbildningen proACT. Kursen lär ut hur man förebygger och tidigt upptäcker en akut försämring hos en patient med hjälp av objektiva mått som poängskalor och undersökningsteknik men också hur man primärt ska handlägga den akut sjuka patienten enligt ABCDE-modellen. Målsättningen är att alla medarbetare inom psykiatrisk heldygnsvård ska ha genomgått utbildningen.

Andelen vårdcentraler som efter remiss har genomfört hälsoundersökningar har ökat stort och det är fler patienter på mindre orter som får hälsosamtal.

Utbildning för sjuksköterskor har genomförts på våren och hösten om bland annat läkemedelsbiverkan och vikten av att uppmärksamma och anmäla dessa.

Ett ökat fokus finns på enhetliga läkemedelslistor i dialog med läkargruppen för att undvika fel.

Deltagande sker i projektet Fit for Life, som innebär fysisk aktivitet för patienter med psykossjukdom. Projektet syftar till att undersöka om, och i så fall i vilken utsträckning, regelbunden fysisk träning påverkar funktionsförmågan (kognitivt, fysiskt, socialt) och de metabola och inflammatoriska riskfaktorerna hos personer som drabbats av psykos.

Tillgänglig och effektiv akutsjukvård

Förvaltningen har god tillgång till akut specialistpsykiatrisk bedömning vid de fyra vuxenpsykiatriska akutmottagningarna i Helsingborg, Kristianstad, Lund och Malmö, samt

för beroendeproblematik på beroendecentrums akutmottagning i Malmö. Även barn- och ungdomspsykiatrins akutmottagning i Malmö tar emot patienter dygnet runt för akut bedömning.

Med anledning av svår sjuksköterskebrist har antalet vårdplatser inom psykiatrisk heldygnsvård i Kristianstad stegvis reducerats, vilket lett till hög belastning och etisk stress för våra medarbetare och ytterst för överläkare som ansvarar för platsläge och medicinska beslut kvälls- och nattetid. För att värna om patientsäkerheten och en fungerande arbetsmiljö beslutade därför förvaltningschefen i oktober, på rekommendation av verksamhetschefen, att begränsa öppettiderna för den psykiatriska akutmottagningen i Kristianstad.

Akutmottagningen är nu öppen alla dagar mellan klockan 08:00–16:30. För att upprätthålla god och säker akutvård nattetid för patienter i Kristianstads upptagningsområde har den goda samverkan mellan regionens psykiatriska akutmottagningar förstärkts och rutiner för samverkan med den somatiska akutmottagningen i Kristianstad etablerats. Ett intensivt arbete pågår nu för att behålla och rekrytera medarbetare av olika yrkeskategorier så att verksamheten snarast möjligt ska kunna öppna upp fler vårdplatser och återgå till ordinarie öppettider.

Under 2022 har det nära samarbete som finns sedan mer än 10 år mellan bland annat polisen, ambulansen, larmcentral, primärvårdens hembesöksbilar (Falck) och psykiatrin fortsatt och utvecklats.

Psykiatriambulansen som etablerades som projekt i Malmöregionen för tre år sedan har permanentats och från oktober finns tre psykiatriambulanser i drift i regionen.

DELMÅL: Effektivt omhändertagande av patienter som söker akutsjukvård

Alla vuxenpsykiatriska mottagningar når högsta målnivå med en vistelsetid på under fyra timmar för minst 80 procent av patienterna, förutom i Kristianstad där detta uppnås för 77 procent av patienterna. Totalt är måluppfyllelsen 86 procent 2022 jämfört med 88 procent under 2021.

Nivån för läkarkontakt inom en timme är lite lägre jämfört med 2021, 64 procent mot 68 procent. Målnivå 1 på 70 procent uppnås inte.

Jämfört med 2021 har antalet sökande till de vuxenpsykiatriska akutmottagningarna ökat med 9 procent. Ökningen är störst i Lund, 47 procent efter en minskning med 9 procent från 2020 till 2021, men även i Helsingborg ses en ökning. I Kristianstad har antalet sökanden minskat med 9 procent, i Malmö är det i stort sett oförändrat. Ökningen av sökanden till Bups akutmottagning är 11 procent.

Antalet patienter med tillgång till BI (brukarstyrda inläggningar) och antal vårdtillfällen har ökat 2022 jämfört med 2021, detta gäller i första hand i verksamhetsområde Lund.

Hållbar utveckling i hela Skåne

Klinisk forskning

Inom förvaltningen finns åtta professorer och därutöver tolv docenter som alla delar forskningsuppgiften med kliniskt arbete. Flera av dessa medarbetare är både nationellt och internationellt framstående inom sina respektive områden, och deras forskargrupper täcker ett brett spann av ämnen inom det psykiatriska fältet. Under året som gått har flera av våra medarbetare publicerat viktiga forskningsresultat i framstående vetenskapliga tidskrifter och erhållit stora forskningsanslag i nationell konkurrens. Fem av våra verksamhetsområden – vuxenpsykiatri i Lund, Malmö och Helsingborg, samt Bup och rättspsykiatri – har status universitetssjukvård, vilket är en styrka för oss. Nedan följer några exempel på den kliniska forskning som bedrivs inom förvaltningen.

Professor Ulrika Bejerholm bedriver tvärvetenskaplig klinisk forskning med fokus på patienters hälsa, inflytande och personliga återhämtning och involverar både personal och brukarrepresentanter i forskningsprocessen. Just nu pågår två randomiserade studier (RCT). Projektet ”Ups & Downs in Mental Health” undersöker om en integrerad vård- och stödmodell enligt FACT (Flexible Assertive Community Treatment) förbättrar allmänpsykiatriska patienters kliniska och personliga återhämtning, medan den andra RCTn, ”Coping genom sensorisk modulering”, studerar om en gruppbaserad intervention på 10 veckor har effekt på ångest. Dessutom genomför vi en implementeringsstudie av Feedback-Informed-Treatment (FIT) inom allmänpsykiatri. FIT är en metod där patienten ger behandlaren kontinuerlig återkoppling på både terapeutisk allians och behandling.

Depression är en av våra vanligaste folksjukdomar och inom förvaltningen bedrivs högklassig forskning som syftar till att bättre förstå uppkomstmekanismerna bakom denna sjukdom och hur den kan behandlas. Ett särskilt forskningsfokus ligger på att bättre kunna skraddarsy antidepressiva behandlingar och där har både docent Daniel Lindqvist och professor Åsa Westrin flera pågående projekt av relevans som fått viktiga forskningsanslag under året.

Beroende är ett annat av våra profilområden där professor Anders Håkansson och hans grupp bedriver forskning. Som en viktig händelse under 2022 kan nämnas Sveriges första doktorsavhandling om hur Naloxon-utdelning kan användas för att förebygga dödsfall i överdoser, en kunskap som har mycket tydlig klinisk relevans. Vidare har man gjort viktiga fynd relaterat till kopplingen mellan spelberoende och suicid samt hur spelande och alkoholvanor har påverkats under Covid-19-pandemin.

Suicidprevention har pekats ut som en särskilt viktig uppgift för vården, både på nationell och regional nivå. Professor Åsa Westrins forskargrupp bedriver flera studier som har potentialen att minska risken för suicid. Som ett led i detta arbete har man under året granskat journalen hos alla som suiciderat i Sverige under 2015, och från detta har man fått viktig information

kring vårdkontakter innan dödsfallet. Informationen har publicerats i vetenskapliga tidskrifter och resulterat i två avhandlingar. Man genomför också en klinisk prövning kring Attempted Suicide Short Intervention Program (ASSIP) där effekten av psykologisk intervention efter ett suicidförsök undersöks. Datainsamlingen är inte klar ännu men resultaten från denna studie har potentialen att förbättra behandlingen hos suicidnära patienter.

På det rättspsykiatriska området bedrivs också viktig forskning i vår förvaltning. Docent Björn Hofvanders grupp undersöker på olika sätt prediktiva modeller och interventioner för allvarlig aggressivitet och psykisk sjukdom. Ett flertal av projekten innefattar patienter inom barnpsykiatri, SiS ungdomsvård och Kriminalvården men också de rättspsykiatriska patienter som riskerar att återfalla i brott eller återinläggas i heldygnsvård. Björn Hofvander har också under året uttalat sig som expert i nationell media i frågor som rör rättspsykiatri vilket är ytterligare ett tecken på den spetskompetens som finns inom förvaltningen.

En annan person som har synts i media under 2022 är Ulf Wallin vid Kompetenscentrum Ätstörningar. Ulf är expert på sjukdom kopplad till ätstörningsproblematik, särskilt hos barn och ungdomar, och har under året fortsatt driva kliniskt relevanta forskningsprojekt med tyngdpunkt på behandling av ätstörningar. En annan viktig fråga som undersöks i forskningen är förlopp och prognos för barn som insjuknar i ätstörning och eventuella könsskillnader i sjukdomen.

Inom vuxenpsykiatri i Helsingborg bedrivs forskning som bland annat rör depression, vuxna med autism eller intellektuell funktionsnedsättning, samt hälsoekonomiska frågeställningar. En medarbetare i verksamhetsområdet har disputerat på en avhandling om neuropsykiatriska symptom vid tidig Alzheimer, vilket är ett kliniskt viktigt område. Docent Jonas Eberhard leder klinikens samarbete med läkemedelsföretag för att kunna erbjuda patienter de senaste behandlingarna inom ramen för kliniska prövningar.

Professor Åsa Petersen är anställd som överläkare i förvaltningen och världsledande inom sitt forskningsfält som är Huntingtons sjukdom. Under 2022 har gruppen erhållit prestigefyllda anslag och publicerat forskningsartiklar i mycket väl ansedda vetenskapliga tidskrifter. Åsa är involverad i viktiga nationella och internationella nätverk.

Bup genomgick under 2022 en fördjupad granskning av Socialstyrelsen och fick mycket goda omdömen vad gäller universitetssjukvården. På Bup finns numera professor Eva Serlachius som rekryterats från Karolinska Institutet. Eva driver kliniskt relevant forskning på högsta internationella nivå som bland annat handlar om internetförmiddlad KBT (IKBT) till barn och ungdomar med ångest och depression. Denna behandling kan öka tillgången till behandling, vilket är en kritisk fråga för Bup i hela landet, men många frågor återstår kring risk/nytta och fördelning av vårdresurser inom reguljär Bup-vård. Forskargrupp Serlachius har under 2022 erhållit forskningsmedel för att undersöka hur IKBT bäst integreras i den övergripande vårdkedjan för unga med ångestsyndrom genom att undersöka effekter av två olika vårdmodeller: stegvis vård, där alla inleder med IKBT och får mer intensiva insatser vid

behov, och stratifierad vård där patient matchas med behandling (IKBT eller traditionell personanpassad KBT). Projektet kommer att generera avgörande kunskap om hur IKBT kan användas för att öka tillgängligheten till effektiv vård för unga med psykiatriska tillstånd och hur samhällsresurser bäst kan allokeras för att hjälpa så många drabbade som möjligt. Gruppen studerar också långtidsprevention för barn med extremt hög risk för psykisk sjukdom i en randomiserad klinisk prövning.

Inom barn- och ungdomspsykiatrien pågår också viktig forskning, genom docent Peik Gustavsson med medarbetare, som bland annat syftar till att förbättra vård och behandling för barn och ungdomar med adhd och autism. Dessutom utvärderas effekten av fysisk aktivitet som behandling av depression vilket är en lovande behandlingsmetod.

Inom vuxenpsykiatrien i Malmö forskar Docent Alexander Santillo på psykossjukdomar. Syftet är att bättre förstå schizofrenisjukdomens biologi genom att studera proteiner från hjärnans neuron och stödjeceller som kan mätas i blod. Dessutom pågår en klinisk studie av störningar i självupplevelsen vid psykos, ett samarbete vid Enheten för psykiatrforskning, Enheten för Klinisk Minnesforskning och enheten för Diagnostisk Radiologi Lunds universitet.

Under 2022 har docent Sofie Westling fortsatt arbetet med att utvärdera Brukarstyrda inläggningar (BI). Bland annat har data sammanställts för en hälsoekonomisk utvärdering, intervjuer av föräldrar har gjorts för att utvärdera BI inom barn- och ungdomspsykiatrien, en registerstudie har inletts och datainsamlingen för femårsuppföljningen av de första som fick tillgång till BI i regionen har avslutats. För dessa delprojekt håller data på att analyseras och resultat kommer att presenteras med publikationer för flera av dem under 2023.

Charlotta Sunnqvist, FoUU-chef och docent, har ett pågående forskningsprojekt vid Malmö universitet, *Våldsutsatta män och deras psykiska ohälsa under ett livsförlopp*, samt två doktorandprojekt tillsammans med Lunds universitet; *Kliniskt resultat och patientperspektiv på läkemedelsassisterad rehabilitering vid opioidberoende* och *Retrospektiv granskning av journaler för sjukvård gällande individer med vårdkontakt som tagit sitt liv, 2015, inom primärvården*. I två av projekten använder vi tidsgeografi, GeoLifeGraph[®], som är en innovativ metod för att främja hälsa och för att förebygga psykisk ohälsa. Detta är en metod som används för att beskriva patientens livshändelser i relation till platser. Tidsgeografiska livslinjer beskriver en omfattande och strukturerande bild av patientens livshistoria.

Ett annat forskningsprojekt som pågår vid Malmö universitet är en utvärdering av Prehospital akut psykiatri (PAP) där intervjuer med patienter, personal och närstående görs.

Inom rehabiliteringen forskar Katarina Lauruschkus bland annat på språk och kommunikation hos barn med tumör i bakre skullgropen. Man gör också viktiga forskningsstudier för att utvärdera hälsoeffekter av fysisk aktivitet och träning hos barn och ungdomar med svår cerebral pares och andra funktionsnedsättningar.

DELMÅL: Den kliniska forskningen ska öka

- 50 personer har disputerat inom förvaltningen, 14 docenter, 8 professorer.
- Systematisk registrering av löneändringsorsak har inte gått att ta fram.
- Åtta personer har disputerat under året.
- Uttagen forskningstid enligt plan var 20 138 258 kr.
- Antal undertecknade uppdragsavtal under året var 3 stycken.
- Totalt antal registrerade forskningsprojekt med budget för ALF (totalt 12), regionalt forskningsstöd (totalt 9) och cirka 20 externa anslag samt utdelning ur stiftelser och donationer med omslutning 837 000 kr.
- Efterlevnad av samverkansavtal ALF och VFU görs enligt plan.

Under 2022 har fyra FoU-rapporter publicerats om bland annat dataspelsberoende och kvalitetssäkring av personcentrerad vård. Utöver detta har det även publicerats fyra FoU-PM om bland annat digitala inflytanderåd och motiverande samtal.

Nationell högspecialiserad vård

I maj 2022 tilldelade Socialstyrelsen vuxenpsykiatri i Lund tillstånd att bedriva nationell högspecialiserad vård (NHV) inom områdena svårbehandlat självskadebeteende för barn och vuxna och svårbehandlade ätstörningar för vuxna. Verksamheten inväntar för närvarande beslut gällande könsdysfori. Inom svårbehandlade ätstörning ansöktes om att få driva högspecialiserad heldygnsavdelning med tio vårdplatser. Inom tillståndsområdet svårbehandlat självskadebeteende ansöktes om att få driva ett högspecialiserat konsultationsteam som arbetar gentemot remitterande enheter där heldygnsvård erbjuds i hemregionen.

DELMÅL: Region Skåne ska vara ledande i nationell högspecialiserad vård

Arbetet med att införa nationell högspecialiserad vård för svårbehandlat självskadebeteende och svårbehandlade ätstörningar har pågått sedan Socialstyrelsens tilldelning i maj 2022. När det gäller svårbehandlat självskadebeteende har detta innefattat etablerande av en separat enhet, utformning av vårdprocess och förberedelser inför forskning. Arbetet har skett i nära samarbete med Socialstyrelsen, Södra sjukvårdsregionen, andra NHV-enheter i Göteborg och Stockholm samt Lunds universitet. Utöver tidigare personal har två nya medarbetare rekryterats och dessa kommer att börja under tidiga 2023. När det gäller svårbehandlade ätstörningar har det skapats en arbetsgrupp med representanter från Södra sjukvårdsregionen med brukarrepresentation från föreningen Frisk & Fri. Det initiala arbetet har varit att kartlägga patientprocesser, flöden, nuläge med mera. Därefter ska förslag på förebyggande arbete, kompetensutveckling och andra viktiga samarbetsformer ta form. Uppstart är 1 december 2023.

Digitalisering

Arbetet med att aktivt driva digitalisering utifrån regionala och förvaltningsövergripande strategier och handlingsplaner pågår i hög grad, dels genom införande av nya digitala tjänster, dels genom ett förändrat arbetssätt. Fokus är att kunna erbjuda ett samlat och likvärdigt utbud av vårdtjänster till Skånes invånare och att användandet av digitala tjänster ska öka.

Att träffa patienter via digitala vårdkontakter var något som ökade markant under pandemin, men under året har distanskontakter minskat till förmån för fysiska besök. Det kan finnas olika anledningar till minskningen, exempelvis var digitala vårdkontakter nödvändiga och i många fall enda alternativet under pandemin. Det har också varit stora utmaningar med den regionala videotjänst som snabbt togs fram och infördes för distansmöten under pandemin. En annan anledning kan vara att hälso- och sjukvårdspersonal upplever en osäkerhet kring vid vilka tillfällen de ska erbjuda distanskontakter.

Nio av tio skåningar har aktiverat sitt konto på 1177.se, vilket innebär att de någon gång har loggat in på 1177.se. För att patienter och närstående ska uppleva att de har samma möjlighet att nyttja digitala tjänster och självservice i hela Skåne görs satsningar genom ett regionalt beslut om standardisering och basutbud för e-tjänsterna. Det innebär att alla vårdutförande enheter inom vården ska erbjuda standardiserade e-tjänster.

DELMÅL: Digitala tjänster ska fortsatt utvecklas och införas i hälso- och sjukvården och goda erfarenheter, avseende användningen av e-tjänsterna på 1177.se och digital vård under pandemin, ska tillvaratas

Digitalisering för framtidens hälso- och sjukvård

Ett flertal utvecklingsarbeten inom förvaltningens verksamheter pågår för att öka digitaliseringen. Nya digitala lösningar och arbetssätt införs för att öka tillgängligheten och för att möta invånarens behov och krav på digitala vårdtjänster och därmed få möjlighet att vara delaktiga och medskapare i sin vård och hälsa.

Digitalt möte – en nationell videomötestjänst för digitala vårdkontakter

En ny nationell videomötestjänst, Digitalt möte, har under året utvecklats och anpassats för vården inom Region Skåne. Förvaltningen har haft representanter i det regionala projektet som har bidragit till anpassning och utformning av tjänsten. Habiliteringsmottagning barn och unga i Helsingborg, vuxenpsykiatrimottagning ADHD i Lund och vuxenpsykiatrimottagning Simrishamn är några av pilotenheterna. Utvärdering har gjorts löpande och resultatet har varit positivt, både hos medarbetare och patienter.

Digitalt möte har klassats som en säker tjänst för kontakt med patienter och ger bland annat stöd för flerpartssamtal och skärmdelning, vilket har varit ett viktigt krav från verksamheten. Det finns stora förväntningar på tjänsten och den kommer att skapa stort värde för

verksamheten. Den kommer att möta patienters förväntningar på distansbesök och ge förutsättningar för realtidskonsultation via video, som den specialiserade vården har som mål att erbjuda primärvården. Tjänsten kommer också att stödja ett digitalt arbetssätt vid samverkan med kommuner och andra samverkansparter, exempelvis vid samordnad individuell plan (SIP) och samverkan vid utskrivning (SVU).

Projektet kring Digitalt möte avslutades och överlämnades i drift i december och ska successivt implementeras under 2023. I samband med planering av breddinförandet har förvaltningens representanter bidragit i arbetet med att ta fram riktlinjer och regionalt material, etablerat nätverk inom förvaltningens verksamheter samt förberett digitala väntrum i systemet, så kallade lobbys.

Presentationer och genomgångar av tjänsten har även genomförts inom förvaltningen. Risk- och konsekvensanalys utifrån patientsäkerhet och arbetsmiljö har genomförts som ett led i att hantera eventuella övergripande risker och för att underlätta införandet.

Standardisering och basutbud inom 1177:s e-tjänster

Enligt ett regionalt beslut driver Koncernkontoret ett arbete för att standardisera samtliga ärendehanteringstjänster inom Region Skåne. Regionala mallar för design och innehåll i e-tjänsterna håller på att tas fram och ska implementeras. Inom vuxenpsykiatri i Helsingborg har ett arbete tillsammans med Koncernkontoret påbörjats för att ta fram en standardiserad mall för e-tjänsten Egen vårdbegäran. Därefter kommer arbetet att vidgas till flera verksamheter.

Inom förvaltningen är det cirka 80 procent av de vårdutförande enheterna som erbjuder e-tjänster till Skånes invånare. Öppenvårdsmottagningar är sedan tidigare anslutna och erbjuder e-tjänster via 1177.se och det är främst inom heldygnsvården ett införande kvarstår. Risk- och konsekvensanalys utifrån patientsäkerhet och arbetsmiljö har genomförts på förvaltningsnivå som ett led i att hantera övergripande risker och att underlätta införandet av e-tjänsterna.

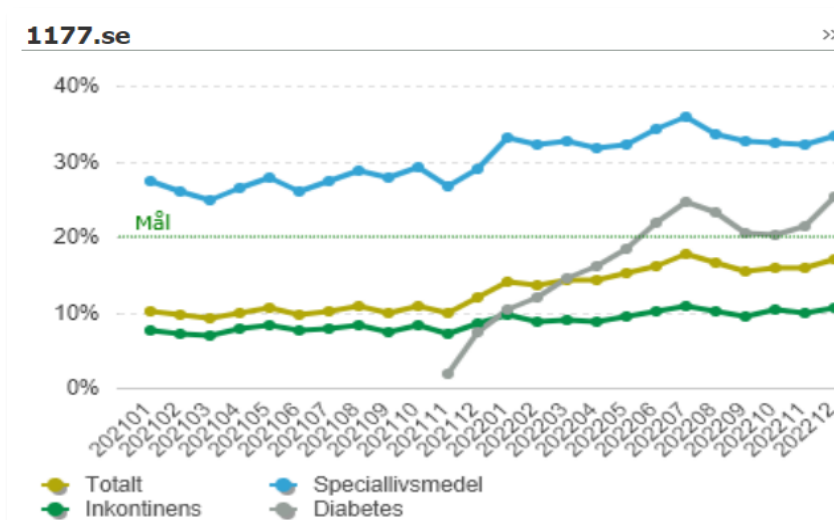
I arbetet med implementering har förvaltningens representant samarbetat med 1177-huvudkontaktpersoner på respektive verksamhetsområde genom att samla in synpunkter och sprida information. Uppstartsmöten med verksamhetsområdena har påbörjats och olika lösningsförslag har tagits fram. Arbetet kommer att fortsätta under kommande år.

Implementering av webbtidboken

Arbetet med implementering av webbtidboken är ett fortlöpande arbete. Merparten av förvaltningens mottagningar erbjuder patienter att se sina bokade tider samt ett urval av tider för av- och ombokning samt bokning av ny tid via 1177:s e-tjänster. Bland annat har ett arbete påbörjats med att erbjuda patienter inom Bup bokningsbara tider för nybesök.

Ny e-tjänst för diabeteshjälpmedel

Sedan ett år tillbaka är det möjligt att beställa diabeteshjälpmedel via 1177.se. Dessa hjälpmedel kunde tidigare endast beställas via telefon och den nya e-tjänsten gör nu vardagen enklare för diabetiker i hela Skåne. Användandet av tjänsten ökar stadigt och målet att minst 20 procent av beställningarna ska gå via 1177.se har i stort sett uppnåtts genom att 19 procent av alla beställningar går via e-tjänsten. Sedan tidigare är det även möjligt att beställa inkontinenshjälpmedel och speciallivsmedel via 1177.

Distansmonitorering av hjälpmedel

Gällande distansmonitorering har hjälpmedelsverksamheten varit särskilt aktiva och drivit på frågan. Utmaningar kring informationssäkerhet och dataskydd har komplicerat och fördröjt implementering av distansmonitorering för bland annat hörsel- och diabeteshjälpmedel.

Digitala stöd- och behandlingsprogram

Flertalet digitala stöd- och behandlingsprogram via stöd- och behandlingsplattformen på 1177.se används inom vuxenpsykiatri, Bup och habiliteringen. Det möjliggör för patienter att ta del av sin behandling digitalt i allt större utsträckning utifrån sina egna förutsättningar, oberoende av tid och plats. De kvalitetssäkrade behandlingsprogrammen, bland annat i form av Internetbaserad KBT (IKBT) används i ungefär lika stor omfattning som under föregående år.

Verksamheterna erbjuder ett tiotal IKBT-program för behandling av bland annat depression, stress, oro, ångestproblem, smärta, bristande självkänsla och sömnproblem. Barn- och ungdomspsykiatri erbjuder olika program som vänder sig till barn, ungdomar och föräldrar samt ett antal stödprogram som närstående själva kan administrera, bland annat stödprogram till föräldrar till barn med adhd. Habiliteringen erbjuder diagnosutbildning för vuxna med autism samt lär dig om intellektuell funktionsnedsättning. Ett nytt program, lär dig om cerebral pares, är under utveckling. Generellt sett sker en stark utveckling av olika digitala

stöd- och behandlingsprogram i förvaltningen som bidrar till en mer personcentrerad och nära vård.

Självbetjäningstjänster

Förvaltningen erbjuder i dagsläget mobil självvincheckning på runt 25 mottagningar i Lund och Helsingborg. Det innebär att patienten själv kan checka in på sin mobiltelefon för att anmäla sin ankomst, vilket frigör tid för administrativ personal. Automater för självvincheckning finns sedan tidigare på ett antal mottagningar inom förvaltningen, främst inom barn- och ungdomspsykiatri.

Självvincheckning, mobilt och via automater, benämns numera som självbetjäningstjänster och ska ses som ett komplement till personlig service i reception och kassa. Under året har ett regionalt arbete kring självbetjäningstjänster genomförts med målsättning att hälso- och sjukvårdens verksamheter och Skånes invånare erbjuds självbetjäningstjänster mer likartat och bättre samordnat. Mobil självvincheckning (MSI) kommer att vara den primära självbetjäningstjänsten. Lansering av ny uppdaterad tjänst och breddinförande planeras till våren 2023. Arbete med beställningsflöden och kommunikationsinsatser pågår och regionala riktlinjer kommer att tas fram.

Inom förvaltningen har ett nätverk med huvudkontaktpersoner byggts upp för att kunna ta emot och bistå med stöd till enheterna vid implementering av tjänsterna. Arbetet med en förvaltningsövergripande risk- och konsekvensanalys pågår. Förvaltningens representanter har deltagit i det regionala arbetet.

Blåappen – skattningar utifrån standardiserade vårdprocesser

Blåappen fortsätter att utvecklas genom att nya skattningar införs och fler enheter börjar använda digitala skattningar. Skattningarna utgår från förvaltningens standardiserade vårdprocesser. Under året har nya enheter i flera verksamhetsområden startats upp. Arbetet med implementering av ny funktionalitet, bland annat dagböcker och nya formulär för medicinuppföljning har påbörjats. Det har också påbörjats ett arbete tillsammans med regionala lärredaktionen att ta fram en regional digital utbildning och användarmanual.

Taligenkänning underlättar realtidsdokumentation

Det nya arbetssättet med att tala in i journalen via tjänsten Taligenkänning används på flertalet enheter i förvaltningen. De som börjat använda funktionen har varit mycket positiva och effekterna är bland annat tidsvinst både för behandlare och administrativ personal, då anteckningen signeras och blir klar direkt och inte riskerar att hamna i en kö av diktat. Anteckningen kan också läsas direkt av övriga yrkeskategorier och av patienten själv i journalen på 1177. Ytterligare positiva effekter som har upptäckts är mindre stress för behandlare, bättre ergonomi och minskad sjukskrivning.

Fortsatt införande har skett under året inom respektive verksamhet via de representanter som utsågs inom varje verksamhetsområde och som har i uppdrag att driva på implementering på sina enheter. Ett förändrat arbetssätt med taligenkänning ska ses som en förberedelse inför SDV (Skånes digitala vårdssystem) och är ett prioriterat införande.

Vårdapplikation i smarta mobiler

Det regionala projektet för införande av Medanets, vilket är en registrering av vitalparametrar via app i mobilen, är genomfört och har avslutats. Inom förvaltningen är det endast vuxenpsykiatriavdelning 56 i Helsingborg som har fortsatt att arbeta med Medanets.

Vårdanpassade smarta mobiler har införts på avdelningen och de mätvärden som registreras i appen överförs automatiskt till journalsystemet Melior.

Vi ser en stor potential i kommande användningsområden genom de funktioner som skapar värde för de som arbetar i Medanets och den vårdanpassade mobiltelefonen, exempelvis:

- Registrera och se patienternas tidigare NEWS2³ mätvärden och skattningar.
- Skanna patientens armband eller hitta uppgifter om patienten i avdelningens patientlista.
- Anteckna blodtryck, puls och andra mätvärden som sparas direkt i journalsystemet.
- Använda FASS och stöd vid läkemedelshantering som appar i mobilen.
- Använda Office 365 tjänster som e-post, kalender, adressbok, Teams inklusive samtal, meddelande, möten och filer.
- Använda Word, Excel, PowerPoint och OneDrive för dokument.
- Få tillgång till mobilt SITHS-certifikat för inloggning i de system där det är möjligt.

Översyn sker kring införande på fler avdelningar utifrån vilken nytta det gör. Nyttan beror på hur mycket mätvärden som görs i vården.

Flera pågående utvecklingsprojekt

Förvaltningen deltar i ett antal olika regionala utvecklings- och implementeringsprojekt, exempelvis projektet för den nationella tjänsten 1177 Direkt (tidigare benämnt *Symptombedömning och hänvisning*) där förvaltningen har representanter i verksamhetsprojektets styrgrupp.

Vidare har ett projekt för nytt dokumentationsstöd vid LSS-insatser för Råd och stöd genomförts och implementerats inom habiliteringsverksamheten under året.

3 National Early Warning Score 2

Ett annat pågående projekt är att ta fram och införa en öppen utbildningsplattform för information och utbildning för närstående och andra i patientens nätverk, för ökad kunskap kring patientens funktionsnedsättning eller sjukdom.

Tolkcentralen har i ett projekt infört ett nytt tolksystem i samverkan med Region Örebro.

Ett projekt för test och utvärdering av ett nytt digitalt stöd vid införande av metoden Feedback Informed Therapy (FIT) för kontinuerlig utvärdering av behandling har genomförts inom vuxenpsykiatri i Lund. Tjänsten är implementerad på en avdelning och utvärdering pågår.

I takt med det ökade användandet av 1177:s e-tjänster har ett stort behov av support för medarbetare som arbetar i e-tjänsterna uppstått. Det har därför beslutats att tillsätta en regional funktionell support för medarbetare som arbetar i personalgränssnittet i 1177.

Förvaltningen har även bidragit i arbetet med regionala processer för att tillvarata hälso- och sjukvårdens digitaliseringsbehov. Detta har skett i samarbete med framtidskontoret och förvaltning Digitalisering IT och MT.

Informationssäkerhet och dataskydd en förutsättning för digitalisering

För att efterleva regelverket i dataskyddsförordningen och patientdatalagen samt känna oss trygga i att vi har säkra digitala tjänster behöver det vid varje ny funktion, förändring och digital tjänst som ska driftsättas och implementeras göras ett stort arbete med informationsklassning, risk- och konsekvensanalys och fördjupad konsekvensbedömning, (DPIA). Förvaltningens informationssäkerhets- och dataskyddssamordnare har bidragit i det arbetet tillsammans med de aktuella IT-projekten.

Attraktiv arbetsgivare, professionell verksamhet

Regionfullmäktiges inriktning för det personalstrategiska arbetet syftar till att vara en attraktiv arbetsgivare där verksamhet och goda resultat alltid står i fokus. Det innebär bland annat att erbjuda hälsofrämjande arbetsplatser, bra möjligheter till utveckling för medarbetarna och ett ledarskap som upprätthåller ett lyssnande, närvarande ledarskap och aktivt arbetar för jämställda arbetsplatser.

Goda arbetsvillkor

Resultat från medarbetarenkät

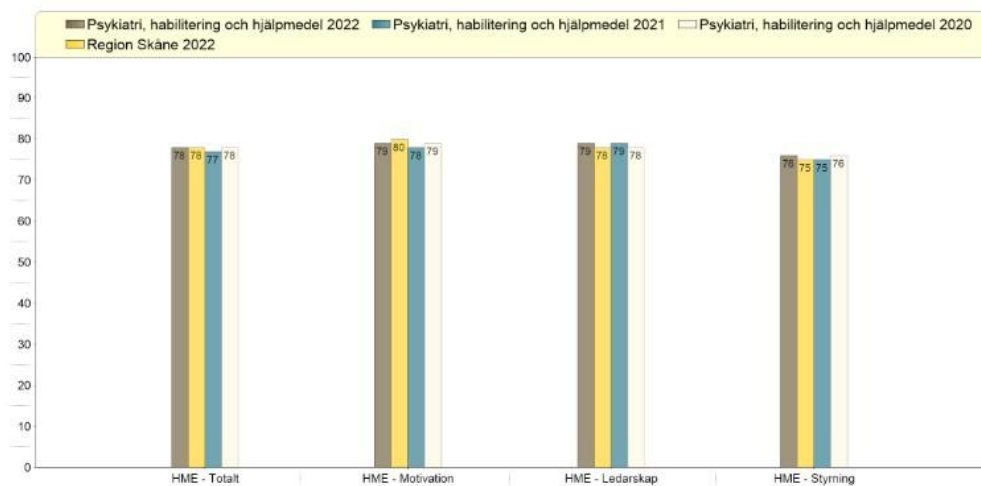
Årets medarbetarenkät genomfördes mellan 17 oktober och 6 november. Inom förvaltningen har 80,3 procent av medarbetarna svarat på enkäten. 2021 var svarsfrekvensen 78,2 procent och 2020 74 procent. Enkäten genomfördes för tredje året i rad och årets resultat kan därför jämföras med resultat från 2021 och 2020.

Enkäten bestod av:

- Frågor om hållbart medarbetarengagemang (HME)
- Frågor om säkerhetsengagemang (HSE)
- Regiongemensamma frågor
- Förvaltningsspecifika frågor

När det gäller HME-frågorna, som avser motivation, ledarskap och styrning, har resultatet totalt inom förvaltningen ökat med en enhet till 78 (på en 100-gradig skala) jämfört med 77 som var resultatet 2021.

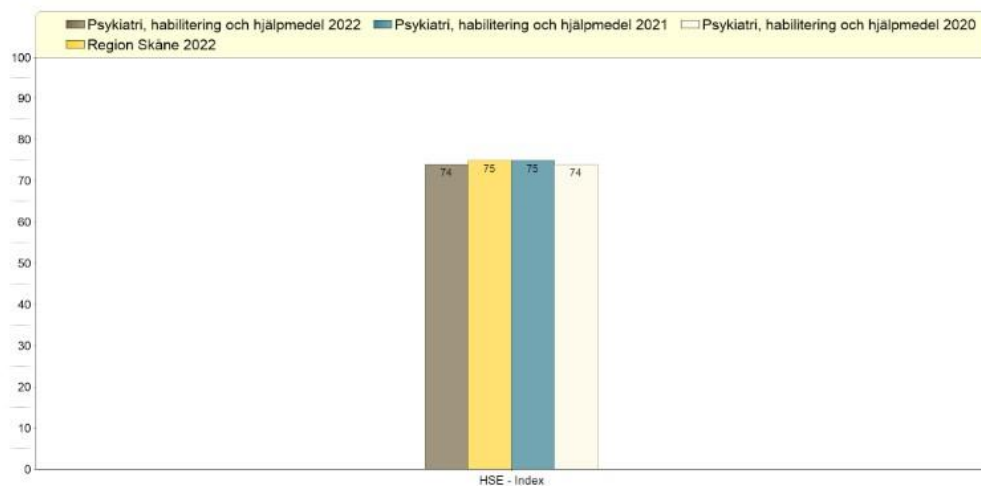
Hållbart Medarbetarengagemang (HME)

Powered by Entergate - All rights reserved - info@entergate.se

När det gäller HSE-frågorna, som berör patientsäkerheten, så har det totala resultatet minskat med en enhet till 74 jämfört med föregående år då resultatet var 75.

Hållbart Säkerhets Engagemang (HSE) index

Powered by Entergate - All rights reserved - info@entergate.se

De regiongemensamma frågorna handlade om medarbetarsamtalet och om man skulle kunna rekommendera andra att börja arbeta på sin arbetsplats.

84 procent av förvaltningens medarbetare svarade att de haft medarbetarsamtal under de senaste 12 månaderna och att 85 procent av dessa har en individuell utvecklingsplan. Förra året var motsvarande siffror 84 procent som haft medarbetarsamtal och av dessa 83 procent som hade en individuell utvecklingsplan. På frågan om man skulle kunna tänka sig att rekommendera andra att börja arbeta på sin arbetsplats svarade 83 procent att de skulle kunna tänka sig det, i jämförelse med 82 procent år 2021.

En av de regiongemensamma frågorna handlade om huruvida man under det senaste året känt sig trakasserad eller diskriminerad på sin arbetsplats enligt någon av de sju diskrimineringsgrunderna. 5 procent av medarbetarna svarade ja på den frågan vilket är samma resultat som för både år 2020 och 2021. De tre främsta orsakerna bakom diskrimineringen anges vara kön, ålder och etnisk tillhörighet. Av de som svarade ja har 63,1 procent känt sig diskriminerade av kollega, 33,8 procent av chef och 19,7 procent av patient/kund.

2021 valde förvaltningen att ställa tre specifika frågor som bedömdes som särskilt viktiga. Samma frågor, enligt nedan, ställdes även 2022.

Jag tar ansvar för att bidra till en bra arbetsmiljö på min arbetsplats. Här svarade 96 procent att det stämmer mycket eller ganska bra, 4 procent att det stämde varken bra eller dåligt.

Jag är trygg med de rutiner och arbetssätt som finns på min arbetsplats gällande hot- och våldssituationer. Här svarade 76 procent att det stämmer mycket eller ganska bra, 17 procent att det stämde varken bra eller dåligt och 7 procent att det stämmer ganska eller mycket dåligt.

Jag har möjlighet till återhämtning under samt mellan arbetspassen. Här svarade 63 procent att det stämmer mycket eller ganska bra, 19 procent att det stämde varken bra eller dåligt och 18 procent att det stämde ganska eller mycket dåligt.

Utifrån den sistnämnda frågan tog förvaltningen redan 2021 fram en guide om återhämtning för chefer och medarbetare. Under 2022 var ett av månadens arbetsmiljötema fokus på återhämtning, för att kunna jobba vidare med frågan. Materialet finns tillgängligt på intranätet. Även Hälsosprången var ett bidrag till det fortsatta arbetet med återhämtning.

I och med att medarbetarenkäten är **ett** av verktygen för att undersöka arbetsmiljön, har förvaltningen arbetat med resultaten från enkäten på två olika sätt. På förvaltningsnivå har vi valt att samla in information från de olika verktygen som finns för att undersöka arbetsmiljö. Utifrån det underlaget har vi arbetat samlat med arbetsmiljöarbetet, där ibland hållbart ledarskap. Varje verksamhetsområde och arbetsplats har valt att arbeta antingen med en samlad arbetsmiljöplan, eller att arbeta specifikt med resultaten av medarbetarenkäten.

Trygga anställningar

Förvaltningen arbetar med utgångspunkten att medarbetaren har rätt till heltid men möjlighet till deltid. Vid nyrekrytering erbjuds heltidsanställning medan deltidsanställning alltid sker på medarbetarens egen begäran. I samband med medarbetarsamtal tillfrågas deltidsanställda om de har önskemål om att gå upp i tjänst, för att fånga upp om någon medarbetare önskar förändring i sin tjänstgöringsgrad. Heltidsanställning erbjuds då så snart detta är möjligt. Förvaltningen erbjuder tillsvidareanställningar i möjligaste mån. Visstidsanställningar används dock vid vikariat och ökad arbetsanhopning av mer tillfällig karaktär.

Kön	Andel tillsvidareanställda medarbetare av månadsavlönade 2022-12-31	Andel tillsvidareanställda medarbetare av månadsavlönade 2021-12-31
Totalvärden	92 %	92 %
K	93 %	93 %
M	90 %	88 %

Andelen tillsvidareanställda av månadsavlönade medarbetare är oförändrad jämfört med föregående år. Andelen män med tillsvidareanställning ökade något, vilket emellertid inte påverkade totalen då männen bara utgör 24 procent av de anställda.

Kön	Andel heltidsanställda medarbetare av månadsavlönade 2022-12-31	Andel heltidsanställda medarbetare av månadsavlönade 2021-12-31
Totalvärden	95,5 %	94,9 %
K	95,4 %	94,8 %
M	95,8 %	95,2 %

Andelen heltidsanställda medarbetare ökade något mellan åren.

Tydliga karriär- och utvecklingsvägar för medarbetare och chefer

Medarbetarsamtalet är en grundläggande del i arbetet med karriär- och utvecklingsvägar för medarbetare i förvaltningen. I samband med medarbetarsamtalet sammanställer alla medarbetare tillsammans med sin chef en individuell utvecklingsplan. Planen har en tydlig koppling till medarbetarens utveckling och karriär och följs upp kontinuerligt. Frågan om medarbetare fått en individuell utvecklingsplan följs upp i medarbetarenkäten och i höstens undersökning svarade 85 procent (av 3 053 svarande) att medarbetarsamtalet har lett till en dokumenterad utvecklingsplan. Se även avsnittet *Resultat från medarbetarenkät*.

För att vara en attraktiv arbetsgivare och erbjuda en god vård för våra patienter arbetar vi med strukturerad kompetensutveckling. En del i detta arbete är framtagandet av kompetensstegar i Region Skåne och i förvaltningen. Kompetensstegar är ett stöd för individuell karriärutveckling och kompetensutveckling. Likaså är de ett verktyg för att planera och säkerställa kompetensutvecklingsbehoven och kompetensförsörjningen i förvaltningen. Förvaltningen har sedan tidigare tagit fram flera verksamhetsanpassade stegar men har under

2022 avvaktat det arbete som pågår på regional nivå med omtag kring kompetens- och karriärmodell.

Arbetet med förvaltningsgemensam samordning och strukturering av kompetensutveckling har fortlöpt under året i enlighet med de mål och aktiviteter som formulerats i kompetensförsörjningsplanen för 2022–2023. Arbetet har bland annat resulterat i en kartläggning av nuvarande utbildningsutbud och två påbörjade förvaltningsövergripande insatser finansierade av Omställningsfonden, enligt konceptet ”train-the-trainer”. Syftet är att långsiktigt vara självförsörjande gällande kompetens, återfallsprevention och bedömning samt behandling av personlighetsyndrom i förvaltningen. Behovet av kompetensutvecklingsinsatserna har framkommit i arbetet med vidareutvecklingen av standardiserade vårdprocesser och kunskapsstyrning. En styrgrupp leder arbetet där FoUU-enheten är sammankallande.

Ett gott ledarskap är en avgörande faktor för att attrahera och behålla kompetenta medarbetare. Det är av stor vikt att ge rätt förutsättningar för cheferna att utföra sitt uppdrag som goda ledare. Inom förvaltningen tryggas den framtida chefsförsörjningen bland annat genom att fånga upp och utveckla de medarbetare som visar intresse och lust för ledarskap, och visar potential för chefsuppdrag. För närvarande har vi 32 medarbetare som under 2020–2022 gått, går eller ska påbörja det regiongemensamma utvecklingsprogrammet *Framtida chefer*. Intresset för programmet är stort och våra chefer har fortsatt en viktig roll i att identifiera och stödja intresserade medarbetare, ge dem möjligheter att undersöka sitt intresse för chef- och ledarskap och stödja dem i hela processen. Vid uppföljning av programomgång 1 och 2 har 69 procent av deltagarna (9 av 13) fått chefsuppdrag eller utökat ledningsansvar.

Att behålla och utveckla våra chefer, ge ett hållbart chefsuppdrag och vara en attraktiv arbetsgivare utgör delarna för den totala chefsförsörjningen. Våra chefer tar del av regionala ledarskapsutbildningar och utvecklingsinsatser för befintliga och nya chefer, till exempel förändringsledning, utvecklande ledarskap och mentorsprogram. Förvaltningen har genomfört interna utbildnings- och utvecklingsinsatser bland annat inom arbetsmiljö, rehabilitering och ekonomi och uppföljning. Vuxenpsykiatri i Kristianstad har genomfört ett pilotprojekt kring chefers förutsättningar där de har undersökt nuläget, önskat läge och upprättat en handlingsplan. Förvaltningsledningen och de olika verksamhetsområdena tittar nu på hur vi i stort kan ta lärdom av detta projekt, och chefers förutsättningar är även fortsatt ett fokusområde i den förvaltningsgemensamma kompetensförsörjningsplanen.

Jämställda löner

Lönekartläggningen 2022 visar inte på några osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män för lika och likvärdigt arbete inom förvaltningen. Inför den årliga löneöversynen genomförs en analys som bland annat omfattar en jämförelse av löneläget för kvinnor respektive män inom berörda yrkesgrupper. Frågan kring jämställda löner är också alltid aktuell i samband

med rekrytering, ny lönesättning av medarbetare och i arbetet med lika rättigheter och möjligheter.

Arbete med lika rättigheter och möjligheter

Förvaltningen har under 2022 fortsatt arbeta med aktiva åtgärder mot diskriminering. Vi arbetar med att se till att alla har rätt att utvecklas på olika sätt i olika skeden av livet. Aktiva åtgärder omfattar enligt diskrimineringslagen fem områden: arbetsförhållanden, möjligheter att förena arbete och föräldraskap, rekrytering och befordran, utbildning och övrig kompetensutveckling, bestämmelser och praxis om lön och andra anställningsvillkor. Detta arbete ska ske i det dagliga arbetet och genomsyra vårt förhållningssätt i samtliga processer som arbetsgivare. I förvaltningen bevakas även dessa frågor av likarättsambassadörerna.

Ett exempel på arbete som görs för att säkerställa att vi arbetar på ett bra sätt inom dessa områden är de utbildningsinsatser som månadens arbetsmiljötema bidrar med. Detta arbete har pågått i förvaltningen under två år och behandlar frågor som rör arbetstider, kränkande särbehandling, föräldraskap, rehabilitering med mera.

Under hösten 2021 påbörjades en kartläggning gällande de resurser, utbildningar och material som finns inom Region Skåne för att långsiktigt utveckla vårt arbete med likarättsfrågor. På grund av vakanser har utvecklingsarbetet inte följt den plan vi haft men kommer fortsätta under 2023.

Systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM)

Förvaltningen tog under 2022 beslut om att helt samordna arbetsmiljöarbetet med kompetensförsörjningsarbetet genom att inte ha separata arbetsmiljömål utan i stället utgå från kompetensförsörjningsplanens mål. Därmed skapas en helhet för att på bästa sätt skapa en god och attraktiv arbetsplats där bland annat arbetsmiljön är en viktig pusselbit för att både behålla och attrahera medarbetare.

För att kunna bedriva ett gott arbetsmiljöarbete är det av stor vikt att chefer och skyddsombud har kunskap inom området. Inom regionen finns det en digital utbildning som ger grundläggande kunskap inom arbetsmiljöområdet. Inom förvaltningen erbjuds chefer och skyddsombud lärlarleda arbetsmiljöutbildningar som genomförs partsgemensamt. Under året har två tillfällen med utbildning genomförts inom systematiskt arbetsmiljöarbete. Utöver detta har två tillfällen med fördjupning inom organisatorisk och social arbetsmiljö samt två omgångar inom rehabilitering också genomförts. Responsen från deltagare har varit positiv, vad gäller ökad kunskap, möjligheten till dialog kring arbetsmiljöfrågor samt att utbildningen genomförs i samverkan med fackliga organisationer.

Inom förvaltningen finns rehabråd med syfte att vara ett extra forum för chefer i ämnet rehabilitering. Vid mötena medverkar HR, företagshälsovården och Försäkringskassan. Rehabrådets innehåll styrs utifrån efterfrågan hos cheferna. Rehabråden har genomförts

regelbundet, både digitalt och vid fysiska träffar i Malmö, Helsingborg och Kristianstad. Under 2022 har det varit både grundläggande rehabiliteringskunskap där chefer har möjlighet att lyfta sina frågeställningar och temabaserade träffar med fokus på missbruk, förebyggande/anpassning, svåra sjukskrivningar och förstärkt samarbete.

Sedan några år tillbaka arbetar förvaltningen med en utvecklingsinsats som kallas månadens arbetsmiljötema. Temat anpassas efter vad som är aktuellt och syftet är bland annat att skapa kunskap, dialog och möjlighet till förbättring inom arbetsmiljöfrågor. Teman under 2022 har handlat om säkerhet – hot och våld, återhämtning, gott medarbetarskap och ledarskap, löneöversyn och årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM).

Enkäten för årlig uppföljning av SAM reviderades under 2022. Nya frågeställningar togs fram för att chefer och skyddsombud ska kunna göra en heltäckande uppföljning av alla delar i arbetsmiljöarbetet. Till enkäten finns ett stödmaterial med information och ytterligare frågeställningar för att få en djupgående analys av hur arbetsmiljöarbetet fungerar.

Revideringen av uppföljningen medför att 2022 års resultat inte kan jämföras i sin helhet med tidigare års resultat. Årets resultat visar på en ökad kunskapsnivå gällande arbetsmiljön för de som har fått fördelat arbetsmiljöuppgifter. Uppföljningen visar även en hög nivå av kunskap på arbetsplatserna gällande lagar och regler för arbetsmiljön och risker och hur de kan förebyggas och åtgärdas. Jämfört med förra årets uppföljning uppger fler verksamheter att de tar hänsyn till arbetsmiljöfaktorer när beslut fattas.

Lokala skyddsombud är en viktig roll i arbetsmiljöarbetet. 19 procent av verksamheterna uppger att de inte har ett lokalt skyddsombud.

Under pandemin utökades skyddskommittémötena på både förvaltnings- och verksamhetsnivå. I takt med att läget förbättrades har ordinarie samverkan/MBL/Skyddskommitté varit forum för information och dialog. Under 2022 kompletterades ordinarie möten på förvaltningsnivå med två heldagar för att skapa större möjlighet till både fördjupad dialog och framtidsperspektiv. Fokus för dessa heldagar har varit kompetensförsörjningen och dess utmaningar kopplat till arbetsmiljöfrågorna. Motsvarande fördjupade dialoger har genomförts inom några samverkansgrupper på verksamhetsområdesnivå.

Återhämtning för vårdens medarbetare

Återhämtning och rimlig arbetsbelastning har varit och kommer fortsatt framöver vara en angelägen fråga. Arbetet med att säkerställa en god återhämtning ligger till stor del inom det ordinarie systematiska arbetsmiljöarbetet. Generella aktiviteter för att främja återhämtning är pauser, raster och variation i arbetsuppgifter under arbetsdagen, god schemaläggning med återhämtning mellan arbetspassen, planerings- och utvecklingsdagar, fyra veckors sammanhängande semester som grundprincip, samt deltidsarbete som möjlighet. Planering och aktiviteter sker i dialog mellan framför allt chef och medarbetare.

Inom förvaltningen finns flera goda exempel på aktiviteter och insatser som har främjat återhämtning. Bland annat har heldygnsvården inom vuxenpsykiatri i Helsingborg haft regelbunden spegling/reflektionstid. Inom vuxenpsykiatri i Kristianstad genomfördes projektarbete enligt Chefoskopet, ett koncept från Suntarbetsliv som ska ge stöd för att arbeta systematiskt med att utveckla chefers organisatoriska förutsättningar och möjligheter till återhämtning. Inom vuxenpsykiatri i Malmö och Trelleborg har man arbetat med anpassade scheman för att tillgodose återhämtningsmöjligheter. Inom Bup genomfördes utvärdering av åtgärder angående arbetsbelastning och samtidig kompetensförsörjningsplanering. Rättpsykiatri i Hässleholm använder önskeschema där skötare bokar sina scheman cirka var åttonde vecka och sjuksköterskor gör ett önskeschema som efter justering läggs som rullande schema.

Under våren hade förvaltningen ett särskilt fokus på återhämtning vilket bland annat innebar att april hade återhämtning som månadens arbetsmiljötema. Syftet var att inspirera och starta dialog om återhämtning i verksamheterna på exempelvis arbetsplatsträffar. Förvaltningen gav varje arbetsplats möjligheten att genomföra en återhämtande aktivitet till en summa av 400 kronor per medarbetare. Aktiviteten fick arbetsplatsen själva välja utifrån vad de upplevde skulle ge dem återhämtning, exempelvis en gemensam föreläsning/utbildning eller social aktivitet.

Hälsosprånget genomfördes under våren med syfte att främja hälsosamma aktiviteter och med extra fokus på återhämtning. Alla medarbetare fick erbjudande att delta. I utmaningen fick man poäng för fysiska aktiviteter, allt från träning i form av bollsport och löpning till promenader och trädgårdsarbete. Även andra aktiviteter gav poäng såsom reflektion, fika med kollegor, ge positiv feedback till kollega, skärmfri tid och varierad arbetsställning.

I medarbetarenkäten ställde förvaltningen en förvaltningsspecifik fråga kopplad till återhämtning, ”Jag har möjlighet till återhämtning under samt mellan arbetspassen”. Resultatet ligger på samma nivå som föregående år, där 17 procent av medarbetarna uppger att de helt eller delvis saknar återhämtning på eller mellan arbetspassen. Det visar att vi behöver arbeta kontinuerligt med frågan och vi planerar för återkommande insatser för 2023. Det ansträngda bemanningsläget inom vissa yrkeskategorier och verksamhetsområden kan ha försvårat arbetet med återhämtning och rimlig arbetsbelastning.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaro	2022	2021	Skillnad 2022 mot 2021
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	7,6 %	7,1 %	0,5 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid kvinnor	8,2 %	7,4 %	0,8 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid män	5,7 %	5,9 %	-0,2 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid i åldersgruppen 29 år eller yngre	6,4 %	5,2 %	1,2 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid i åldersgruppen 30–49 år	7,2 %	6,9 %	0,3 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid i åldersgruppen 50 år eller äldre	8,4 %	7,8 %	0,6 %
Långtidssjukfrånvaro (60+ dagar) som andel av samtlig sjukfrånvaro	38,7 %	43,1 %	-4,4 %

Sjukfrånvaron har ökat med 0,5 procentenheter jämfört med föregående år och uppgick till 7,6 procent. Det är kvinnorna som står för ökningen, då männens sjukfrånvaro minskade något. Sjukfrånvaron ökade i samtliga åldersgrupper. Andelen långtidssjukfrånvaro minskade något.

AID Personalgrupp	Antal månadsavlönade medarbetare 2022-12-31	Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid 2022-12-31	Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid 2021-12-31	Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid differens 2022-12-31-2021-12-31
Totalvärden	4 240	7,6 %	7,1 %	0,5 %
Administratörer	176	8,3 %	8,2 %	0,1 %
Administratörer, vård	281	12,2 %	10,7 %	1,5 %
Arbeterapeuter	124	6,7 %	4,7 %	1,9 %
Fysioterapeuter	101	5,2 %	4,7 %	0,6 %
Handläggare	158	4,4 %	3,8 %	0,6 %
Kurativt och socialt	393	7,6 %	6,7 %	0,9 %
Ledningsarbete	191	2,7 %	2,4 %	0,3 %
Logopedier	73	9,0 %	7,2 %	1,8 %
Läkare icke specialistkompetenta	151	5,6 %	4,9 %	0,6 %
Läkare specialistkompetenta	216	6,2 %	5,7 %	0,4 %
Psykologer	435	6,1 %	5,7 %	0,4 %
Sjuksköterskor	808	9,0 %	8,2 %	0,8 %
Skola	50	9,1 %	8,3 %	0,7 %
Tekniker	46	4,9 %	6,1 %	-1,2 %
Undersköterskor, skötare m.fl.	880	8,2 %	8,4 %	-0,2 %
Övriga specialiteter inom hälso- och sjukvård	21	5,3 %	4,3 %	1,0 %
Övrigt rehabiliteringsarbete	116	8,4 %	6,5 %	1,9 %
Övriga personalgrupper	23	5,1 %	6,8 %	-1,7 %

I de flesta yrkeskategorier ökade sjukfrånvaron mellan åren, ökningen var störst hos kategorin arbetsterapeuter. Medicinska sekreterare har en fortsatt hög sjukfrånvaro.

För att förebygga och minska arbetsrelaterad sjukfrånvaro har förvaltningen haft ett aktivt arbete med både Rehabråd på verksamhetsområdesnivå och utbildningsinsatser för att ge kunskapspåfyllnad och erfarenhetsutbyte mellan chefer, med stöd av HR och andra aktörer såsom företagshälsovården och Försäkringskassan. Chefer, med stöd av HR, har även arbetat aktivt med varje enskild sjukskrivning.

I vissa verksamhetsområden utökades samarbetet med företagshälsovården för att bland annat samordna långvariga sjukskrivningar med goda resultat. Andra goda exempel är arbete med ”second opinion” där ärenden som pågått länge eller är komplicerade lyfts till en annan nivå inom verksamheten eller förvaltningen för att arbetet ska komma vidare med nya infallsvinklar. De individuella anpassningar som har gjorts har lett till snabbare återgång till arbete.

Hållbar och långsiktig kompetensförsörjning

Bemanning av verksamheten

Bemanningsarbetet tar mer tid för förvaltningens chefer än tidigare och är i många fall mer komplicerat och utmanande. Detta är ett pågående arbete året runt, men som intensifieras inför sommaren och jul- och nyårshelgerna, och som inkluderar många yrkeskategorier. Det stora inflödet av patienter i kombination med vakanta tjänster och medarbetarnas rörlighet försvårar arbetet att bibehålla kvalitet och tempo, både under vakans och introduktion.

Det finns stora svårigheter att rekrytera medarbetare till psykiatri och habiliteringen inom flera yrkeskategorier. Syn-, hörsel- och dövverksamheten har svårt att rekrytera, speciellt teckenspråks- och dövblindtolk. Det råder brist på tolkar nationellt. Inom verksamhetsområde Hjälpmedel finns svårigheter att rekrytera medarbetare med rätt kompetens/erfarenhet. Personalomsättningen och den ökade konkurrensen om medarbetarna är besvärande för samtliga verksamheter, med rörlighet både internt inom regionen och externt. Skillnaderna i lönenivåer har ökat och i svårrekryterade grupper kan det röra sig mot uppåt 10 000 kronor i skillnad mellan regionen och andra arbetsgivare. Se även avsnitt *Kompetensförsörjningsplan och kompetensanalys*.

Bemanning av sjuksköterskor och då framför allt inom heldygnsvården är komplicerad. Bristen innebär att några verksamheter behöver se över vilka förändringar som är nödvändiga för att klara uppdraget med en lägre sjuksköterskebemanning. Exempel på insatser som görs idag för att behålla och rekrytera medarbetare är schematekniska lösningar och timavlönade medarbetare och pensionärer som avlastar.

Andra exempel är bildandet av specialistsjuksköterskenätverk för att lyfta kompetensen i omvårdnadsarbetet inom vuxenpsykiatri i Helsingborg, och flera verksamhetsområden har arbetat med mentorskap/traineeprogram för att stödja och behålla nya sjuksköterskor och därmed minska personalomsättningen. Inom vuxenpsykiatri i Malmö Trelleborg har man infört omvårdnadsansvarig sjuksköterska, som varit en framgång.

Flera verksamhetsområden, exempelvis vuxenpsykiatri i Helsingborg och Lund, har under året arbetat med förändrat uppdrag med utökat ansvar för skötargruppen som i sin tur lett till kompetensutveckling för yrkesgruppen och avlastning för sjuksköterskorna. Vuxenpsykiatri i Kristianstad har upplevt stora svårighet med bemanning av skötare inom sin heldygnsvård, vilket fått konsekvenser för upprätthållandet av vårdplatser. Den ökade konkurrensen om medarbetarna kommer framför allt från Kriminalvården men även andra arbetsgivare, som bland annat erbjuder högre lön.

Inom vuxenpsykiatri i Kristianstad har ett verksamhetsövergripande och verksamhetsanpassat PTP-program tagits fram, lett av specialistpsykolog tillsammans med psykologerna på respektive mottagning. Vuxenpsykiatri i Helsingborg har infört ett internt mentorsprogram med mentorskap för nya psykologer.

Heldygnsvården inom Bup har omorganiserats från två till tre avdelningar från och med november 2022. Uppdragen för respektive enhet har förtydligats, och mindre enheter ger förutsättningar för ett mer nära ledarskap och därmed förbättrad arbetsmiljö. Vidare har heldygnsvården startat ett projekt för att erbjuda bra stöd och introduktion av nya medarbetare och tagit fram ett årshjul för utbildningar.

Många verksamhetsområden har infört dagliga möten där man samlar chefer, läkare och vårdplatskoordinator inom heldygnsvården. Vid dessa möten fördelas patienter/vårdtyngd utifrån antalet vårdplatser på respektive enhet och utifrån hur bemanningen ser ut. Styrkan är relationsbyggande, dialog samt aktiva och synliga chefer.

I syfte att minska sårbarheten vid vakanser startades ”Projekt enhet bemanning” inom tidigare barn- och ungdomshabiliteringen, som permanentades vid halvårsskiftet. Projektet har varit mycket lyckat och gett ringar på vattnet. Ett motsvarande projekt planerades inom vuxenhabiliteringen men har pausats på grund av svårigheter att rekrytera.

Verksamhetsområde rättspsykiatri har och håller på att rekrytera medarbetare till en ny vårdavdelning i Kristianstad.

Förvaltningens HR-enhet har påbörjat ett förstärkt samarbete med GSF Rekrytering för att underlätta och avlasta för cheferna i rekryteringsarbetet.

Kompetensförsörjningsplaner

Förvaltningen arbetar strukturerat med kompetensförsörjningsplaner med en gemensam mall och tidplan för arbetet. På förvaltningsnivå fångar vi upp och formulerar gemensamma utvecklingsbehov/aktiviteter, stöttar och följer lokala aktiviteter, oftast i projektform, för vidare spridning som goda exempel. De fackliga organisationerna ger input till planerna via samverkan, på både verksamhets- och förvaltningsnivå.

Under arbetet med 2022 års plan togs det fram ett mindre antal prioriterade fokusområden. Syftet var att öka aktiviteten inom dessa områden och gemensamt följa upp, sprida och lära av varandra i verksamhetsdialogerna och i övrig uppföljning. Vi har under året fortsatt arbeta systematiskt med uppföljning av aktiviteterna, utökat dialogen i samverkan och ledningsforum samt fortsatt samköra verksamhets-, budget- och kompetensförsörjningsplanarbetet. I utvärderingen av 2022 års plan konstateras att några aktiviteter/projekt är pågående och andra aktiviteter är avslutade eller nu går över till att vara en del av ordinarie löpande verksamhet. De aktiviteter som fortlöper in i 2023–2024 års arbete finns i nuvarande handlingsplan.

Kompetensanalys

Yrken/funktioner som befinner sig i balans eller obalans eller riskerar att hamna i obalans utifrån nuvarande och framtida behov.

	Balans	Det råder balans mellan tillgång och efterfrågan på kompetens			
	Obalans	Tillgången motsvarar knappt efterfrågan. Ofta men inte alltid är det möjligt att rekrytera rätt kompetens.			
	Brist	Efterfrågan på kompetens är större än tillgången, vilket kan innebära att det finns vakanta tjänster.			
Yrke		Verksamhetsområde	Balans	Obalans	Brist
Administratör verksamhet		Balans: Övriga Obalans: SHD, Habiliteringen			
Allmänsjuksköterska		Obalans: BUP, VUP Malmö/Tbg, Rättsspsykiatri Brist: VUP Helsingborg, VUP Kristianstad, VUP Lund, Habiliteringen			
Arbets terapeut		Balans: Rättsspsykiatri, BUP, VUP Helsingborg, VUP Malmö/Tbg Obalans: VUP Kristianstad, Brist: Habiliteringen, VUP Lund			
Audionom		Brist: SHD			
Behandlingsassistenter/ familjebehandlare					
Enhetschef		Balans: Hjälpmedel, Rättsspsykiatri, VUP Helsingborg Obalans: SHD, Habiliteringen, VUP Kristianstad, VUP Lund, VUP Malmö/Tbg, Brist: BUP			
Fysioterapeut		Balans: BUP, VUP Helsingborg, VUP Malmö/Tbg Obalans: VUP Lund, Brist: Habiliteringen, VUP Kristianstad			
Hjälpmedelskonsulent					
Kurator		Balans: Rättsspsykiatri, BUP, VUP Malmö/Tbg, VUP Helsingborg, VUP Lund Obalans: SHD, Habiliteringen, VUP Kristianstad			
Logoped		Balans: Hjälpmedel, SHD Brist: Habiliteringen			

Yrke	Verksamhetsområde	Balans	Obalans	Brist
Medicinsk sekreterare	Balans: Rättsspsykiatri, Obalans: VUP Helsingborg, VUP Kristianstad, VUP Malmö/Tbg Brist: Habiliteringen, BUP, VUP Lund			
Psykolog	Balans: Rättsspsykiatri Obalans: VUP Malmö/Tbg, VUP Lund Brist: Habiliteringen, VUP Helsingborg, VUP Kristianstad, BUP, SHD			
Receptionist				
Skötare	Balans: Rättsspsykiatri, BUP, VUP Malmö/Tbg, Obalans: VUP Helsingborg, VUP Lund Brist: VUP Kristianstad			
Specialistsjuksköterska	Obalans: Rättsspsykiatri Brist: BUP, VUP Helsingborg, VUP Kristianstad, VUP Lund, VUP Malmö/Tbg, Habiliteringen			
Specialpedagog	Balans: BUP Obalans: Habiliteringen Brist: SHD			
ST-läkare	Balans: VUP Malmö/Tbg, VUP Lund, VUP Helsingborg Brist: VUP Kristianstad, BUP			
Syn-, hörsel- och talpedagog	SHD: Brist på vidareutbildade syn- och hörselpedagoger			
Tekniker	Hjälpmiddel; Balans: Lager- och servicetekniker Obalans: Anpassningstekniker och IT-tekniker			
Tolk - teckenspråk, dövblind, skriv	SHD; Obalans: Skrivtolk Brist: Teckenspråk- och dövblindtolk			
Överläkare/Specialistläkare	Balans: Rättsspsykiatri Obalans: VUP Helsingborg, VUP Malmö/Tbg Brist: VUP Lund, VUP Kristianstad, BUP, Habiliteringen			

Tabellen visar att det råder obalans i flera yrkesgrupper. Graden av obalans varierar mellan verksamheter och är i vissa fall kopplad till geografiska områden. Obalansen syns i sänkta krav på relevant erfarenhet och specialistkunskaper. Den syns även i högre andel grundutbildade inom högspecialiserade områden. Detta leder till högre belastning på erfarna kollegor samt behov av strukturerad och långsiktig kompetensplanering och försörjning.

I flera små yrkesgrupper där det i dagsläget råder balans finns en stor sårbarhet och stor risk för framtida obalans. Den ökade konkurrensen om medarbetare är högst påtagligt i alla verksamheter och gäller både inom Region Skåne och i relation till kommunerna och den privata sektorn. Personalomsättning och kommande pensionsavgångar påverkar tillgången till kompetens. Det ställer höga krav på oss att vara en attraktiv arbetsgivare och en hållbar arbetsplats.

Det råder skillnad mellan verksamheternas prognostiserade behov av specialistsjuksköterskor och tilldelade utbildningsförmåner från personalnämnden. Förvaltningen har flest psykologer inom Region Skåne och en stor andel högspecialiserad verksamhet. Verksamheterna anställer fler egenfinansierade tjänster än de tilldelade regionfinansierade PTP-tjänsterna. Förvaltningen ser behov av utökat antal PTP-tjänster.

Teckenspråks- och dövblindtolk är en yrkesgrupp som gått från relativt god balans till brist över de senaste åren. Rekryteringsläget är svårt och med noll utbildningsplatser i Skåne och bristande antal nationellt finns stor risk för ytterligare försämring i tillgången på kompetensen. Förvaltningen har tillsammans med nämnden gjort en skrivelse till

Utbildningsdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet med önskan om nationella åtgärder gällande utbildningsplatser, med syfte att säkra kompetensen och förbättra rekryteringsläget.

Andra mindre yrkesgrupper som är svårrekryterade är dietister, optiker och medarbetare med teckenspråkskompetens. Det saknas utbildningsplatser i Skåne för både dietister och optiker.

Rätt använd kompetens

Att medarbetarna arbetar utifrån hela sin kompetens och potential samt utifrån verksamhetens behov är nödvändigt för att klara kompetensförsörjningen. Samtliga verksamhetsområden arbetar med förhållningssättet att kompetens ska användas rätt, framför allt i samband med vakanser, utifrån teamsammansättning.

Genom arbetet med Lean⁴ och ständiga förbättringar blir rätt använd kompetens en naturlig del av hjälpmedelsverksamheternas utvecklingsarbete. Utifrån de förbättringsförslag som processgrupperna arbetar med ses även kompetensnivån och rätt kompetens på rätt plats över.

Medarbetare inom Verksamhetsområde habilitering arbetar i team för att ge patienter insatser. Detta ger en naturlig dialog kring vilken yrkeskategori som ska utföra en insats. Inom verksamheten förs en dialog om administrationen kring patientarbete och hur den kan förbättras så att yrkeskategorier som arbetar patientnära kan få administrativt stöd. Detta för att de i så stor omfattning som möjligt ska använda arbetstiden till patientnära arbetsuppgifter.

Även i Verksamhetsområde syn, hörsel och döv pågår arbetet med rätt använd kompetens. Fokuset här är att minska sårbarheten det innebär att arbeta i små enheter med regionalt uppdrag och få medarbetare, där varje profession har specialistkompetens.

Utbildningsmottagningen på Bup tog emot de första studenterna från sjuksköterske- och psykologutbildningen våren 2020. Resultatet är att tre av fyra psykologstudenter gör sin PTP i verksamhetsområdet och den fjärde vid barn- och ungdomshabiliteringen. Det har även gett positiv effekt i rekrytering av sjuksköterskor. På sikt kommer utbildningsmottagningen även ta emot studenter från socionomutbildningen.

Tidigare projekt med införande av måltidsvårdar inom rättspsykiatrins heldygnsvård i Trelleborg, har permanentats under 2022 då det bland annat gett resultat i form av frigjord tid för direkt patientarbete.

Verksamhetsområde vuxenpsykiatri Kristianstad arbetar ständigt med frågan om rätt använd kompetens utifrån rådande rekryteringsläge. Verksamhetsområdet har påbörjat mottagningsverksamhet bemannad med AT- och ST-läkare med senior överläkare som handledare, så kallad gaffelmottagning.

4 Metod för verksamhetsutveckling med fokus på maximalt kundvärde baserat på befintliga resurser.

Utifrån arbetsmiljöinsatser ser verksamhetsområde vuxenpsykiatri Helsingborg ett fortsatt stort behov, både inom öppenvård och heldygnsvård, att ha en ständig dialog kring vem som gör vad utifrån bristsituationer (vakanser) som uppstår med jämna mellanrum.

Verksamhetsområdet har exempelvis anställt skötare inom öppenvården och farmaceuter inom heldygnsvården, bland annat för att avlasta sjuksköterskor.

Verksamhetsområde vuxenpsykiatri Lund inrättade under 2021 sjukskötersketjänster som kombinerar forskning med klinisk tjänstgöring. Konceptet var lyckat då det bland annat ledde till att man kunde rekrytera sjuksköterskor. Under 2022 anställdes ytterligare en sjuksköterska med en sådan delad tjänstgöring. Även en tjänst med delad tjänstgöring mellan akuten och öppenvården har tillkommit under året. För att kunna tillgodose behovet av arbetsledning även nattetid har en nattjänst som driftsansvarig sjuksköterska inrättats. Syftet är bland annat att bättre samordna bemanningen nattetid vilket i sin tur bidrar till att hålla vårdplatser öppna.

Inom verksamhetsområde vuxenpsykiatri Malmö tittar man på vilka yrkeskategorier som kan avlasta inom bristyrken, exempelvis har farmaceuter anställts under året. Verksamheten ser över arbetsuppgifter som kan effektiviseras, tas bort eller överföras till andra yrkeskategorier.

Satsningen på, och införandet av, försörjningsfarmaceuter och kliniska farmaceuter är goda exempel på arbete med rätt använd kompetens. De stöttar och avlastar sjuksköterskor och läkare i kvalitativ och säker läkemedelshantering och försörjning. Flera verksamhetsområden har farmaceuter anställda och ytterligare är rekryterade och på väg in.

Kompetensutvecklingsinsatser för sjuksköterskor

Aktuella specialistutbildningar i förvaltningen är psykiatri och barn- och ungdom:

Specialistutbildning med löneförmån	Antal vårtermin 2022	Klara vårtermin 2022	Antal hösttermin 2022	Antal i specialistutbildning totalt
Psykiatri	33	22	19 (15 från VT + 4 nya)	37
Barn- och ungdom	1		1	1
Summa	34	22	20	38

Specialistutbildning i psykiatri är pausad på båda våra universitet på grund av kompetensbrist. Dialog är initierad för att hitta en samarbetslösning mellan universitet och högskola i Skåne. I väntan på en lösning hänvisas våra sjuksköterskor att söka på andra universitet i Sverige, även på distans.

Psykiatrin har under lång tid, genom avtal med universiteten, haft värdefullt stöd av kliniska lektorer för det kliniska basåret, reflektionsgrupper och omvårdnadsutveckling. De båda lektorerna avgår kring årsskiftet och universiteten kan inte erbjuda ersättare från och med 2023 på grund av kompetensbrist.

Kompetensutvecklingsinsatser för undersköterskor/skötare med flera

Det blev inga specifika kompetensutvecklingsinsatser för yrkesgrupperna på förvaltningsnivå under 2022.

Under året har en arbetsgrupp startat för att koordinera, planera och genomföra insatser kopplat till skyddad yrkestitel för undersköterskor och vilka konsekvenser det får för yrkesgrupperna skötare och barnsköterskor inom förvaltningen. Detta kan medföra kompetensutvecklingsinsatser på bred front.

Från och med den 1 juli 2023 blir undersköterska en skyddad yrkestitel.

Kompetensförsörjning – äldre medarbetare

Förvaltningens chefer arbetar aktivt med att erbjuda goda förutsättningar för att äldre medarbetare ska välja att stanna kvar i yrkeslivet. Regelverket kring dynamisk lönesättning tillämpas vid rekrytering av pensionerade medarbetare i bristyrken, och i hög utsträckning för seniora specialistläkare inom psykiatri. Andelen anställda som är 65 år eller äldre har ökat från 3 procent 2021 till 3,6 procent 2022. Detta ser vi som en indikator på att medarbetare kan och vill arbeta i högre åldrar inom våra verksamheter.

Utbildningsuppdraget

Utbildningsplatserna vid de skånska lärosätena och andra utbildningsanordnare fortsätter öka. Mycket arbete läggs ner för att klara praktikuppdraget med god kvalitet och ta emot alla studenter som är viktiga framtida medarbetare. Det pedagogiska uppdraget behöver professionaliseras och lyftas fram som en karriärmöjlighet.

2022 startade en styrgrupp med uppdrag att samordna och planera gemensam kompetensutveckling i förvaltningen. Utbildning i nya behandlingsmetoder enligt standardiserade vårdprocesser (SVP) prioriteras. Under året har flera insatser genomförts och flera är under planering för 2023 och 2024. FoUU-enheten har ansökt om medel från Omställningsfonden (KOM-KR) för ett flertal av dessa kompetensutvecklingsinsatser.

Oberoende av inhyrning från bemanningsföretag

Förvaltningen har en gemensam målsättning att bli oberoende av bemanningsföretag och varje verksamhetsområde arbetar systematiskt med frågan. Förvaltningen har som helhet ökat sin inhyrningskostnad för sjuksköterskor med 12,8 procent under 2022 jämfört med 2021. Vuxenpsykiatri i Lund har ökat sin kostnad för inhyrning med 32 procent och Rättpsykiatri med 16 procent. Övriga verksamhetsområden har minskat sina kostnader. Sjuksköterskebemanningen inom psykiatris heldygnsvård är svår och behov har funnits av inhyrning i samtliga verksamhetsområden inom psykiatri då rekrytering inte har kunnat ske med tillräckligt resultat. Bolagen har dock inte kunnat möta efterfrågan och många avrop har inte fått svar, det är den största orsaken till att kostnaderna för inhyrning inte är större än de

är, vilket bland annat syns på övertiden som har ökat. Behovet av inhyrning kvarstår framöver.

Två verksamheter har på grund av svårighet att rekrytera chefer hyrt in interimistiska chefer under rekryteringen. Bägge dessa är nu avslutade. Förvaltningen har sedan länge ingen inhyrning av läkare.

**Jämförande siffror januari – december 2021 och 2022.
Kostnader inhyrning sjuksköterskor.**

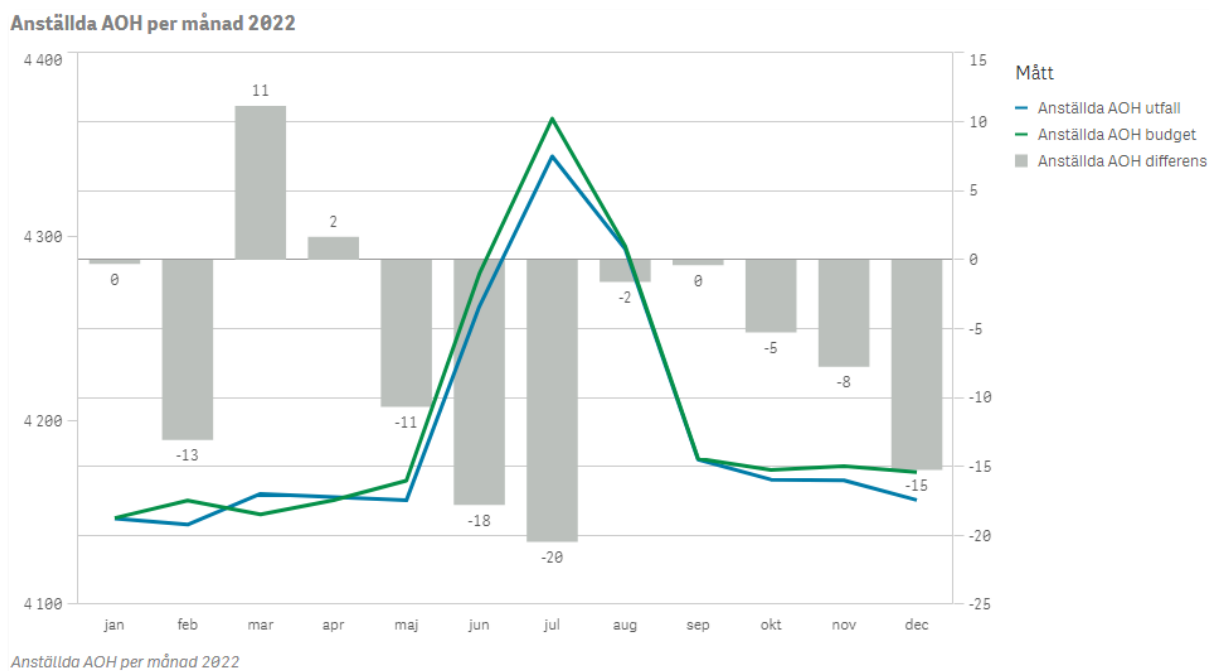
Verksamhetsområde	2021	2022	Skillnad i procent
Rättsspsykiatri	-956 308	-1 1091 81	16,0 %
VUP Helsingborg	-7 359 030	-7 051 242	-4,2 %
VUP Kristianstad	-2 518 948	-1 839 382	-27,0 %
VUP Lund	-12 356 250	-16 312 347	32,0 %
VUP Malmö	-966 110	-941 707	-2,5 %
Totalsumma	-24 156 646	-27 253 859	12,8 %

**Jämförande siffror januari – december 2021 och 2022.
Kostnader inhyrning chef.**

	2021	2022
Hab Barn- och ungdom	-878 908	
VUP Lund		-805 474,25
Totalsumma	-878 908	-805 474,25

Utveckling av anställningsvolym och arbetad tid

Utvecklingen av anställningsvolym

Avvikelserna mellan budgeterade anställda AOH (Anställda omräknade till heltid) och utfallet är små på totalen.

AID Huvudgrupp budget	Anställda AOH budget	Anställda AOH utfall	Anställda AOH differens	Anställda AOH differens procent
Totalvärden	4 201	4 195	- 7	-0,2 %
Ledning/administration	472	501	28	5,9 %
Läkare	351	367	16	4,5 %
Medicinsk sekreterare	294	275	- 20	-6,7 %
Sjuksköterska	868	803	- 65	-7,5 %
Undersköterska/skötare	834	889	56	6,7 %
Övrig personal	131	108	- 23	-17,3 %
Övrig vård/rehab/social	1 251	1 252	1	0,1 %

Under året infördes den nya befattningen patientstödjare, som sorterar under huvudgruppen undersköterska/skötare. Patientstödjaren, tidigare kallad Peer Support, är en anställd som är ett stöd till patienter utifrån sin egen erfarenhet av psykisk sjukdom. Patientstödjare har tidigare haft befattningen fritidsassistent och sorterat under huvudgruppen övrig personal. Då budgeten för 2022 utgick från den tidigare befattningen fritidsassistent, så förklarar befattningsändringen skillnaden mellan budgeterade och anställda AOH gällande övrig personal och delvis skillnaden beträffande undersköterska/skötare. På enheter med sjuksköterskebrist har man i vissa fall utökat bemanningen med skötare, vilket är en

ytterligare förklaring till skillnaden mellan budgeterade och anställda AOH inom gruppen undersköterska/skötare.

Utvecklingen av använda timmar

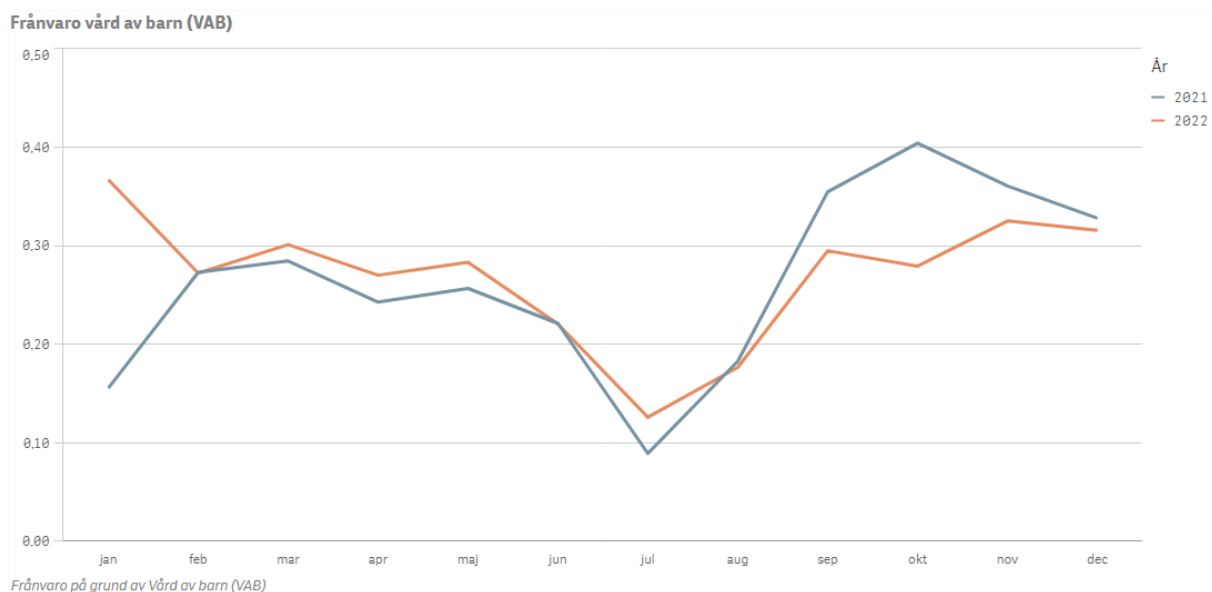
Arbetstyp	2022	2021	Differens	Differens procent
Anst timmar	8 377 209	8 340 026	37 183	0,4%
Sjukledighet	-661 364	-610 874	-50 490	8,3%
Tjl med lön	-99 868	-82 156	-17 712	21,6%
Tjl u lön	-855 839	-827 602	-28 236	3,4%
Kompleddighet	-41 053	-38 709	-2 345	6,1%
Semesterled	-846 500	-828 052	-18 448	2,2%
Timlön	314 478	296 560	17 918	6,0%
Fyll/övertid	134 976	98 375	36 601	37,2%
Arb jour/bered	50 671	50 992	-321	-0,6%
Anv timmar	6 372 711	6 398 561	-25 850	-0,4%

Fyllnad/övertid har ökat mycket mellan åren.

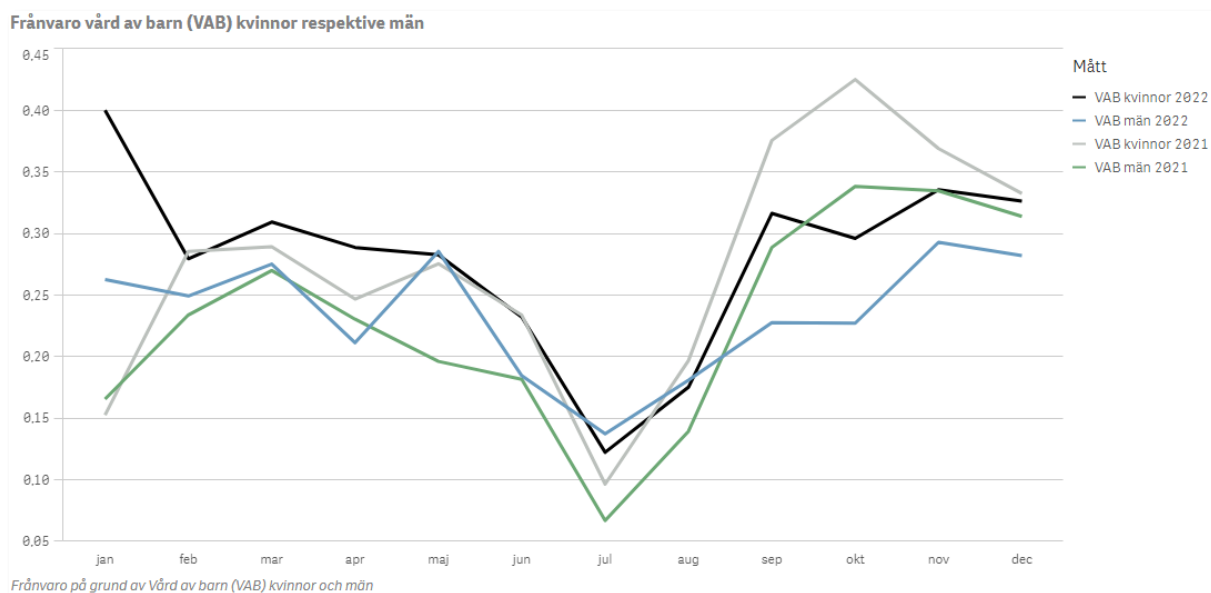
Utveckling av personalrörlighet

Den externa personalomsättningen, alltså andelen tillsvidareanställda som lämnat regionen på egen begäran, uppgick till 9,2 procent. Bland de större yrkesgrupperna hade kuratorer, psykologer och sjuksköterskor högst extern personalomsättning med 11–12 procent för respektive yrkesgrupp.

Utvecklingen av Vård av barn (VAB) procent

Frånvaro på grund av vård av barn (VAB) var hög i januari 2022, då även spridningen av covid-19 var hög. Under hösten har frånvaron varit lägre än föregående år.

Med undantag för juli och augusti är kvinnorna i större utsträckning frånvarande för vård av barn än männen. I januari är skillnaden som störst mellan könen.

Bisysslor

	Medgivna bisysslor		Avslagna bisysslor	
	Antal med koppling till RS	Antal utan koppling till RS	Antal med koppling till RS	Antal utan koppling till RS
Läkare		11		
Övriga	4	94		
Totalt	4	105		

Långsiktigt stark ekonomi

Resultatmål

Förvaltningen uppvisar ett positivt ekonomiskt resultat som uppgår till 9 miljoner kronor (mkr) bättre än budgeterat. Posterna som avviker positivt mot budget återfinns i huvudsak på intäktssidan. Dessa avvikelser består i huvudsak av Covidbidrag på 14 mkr, regionala tillgänglighets- och innovationssatsningar till Bup och vuxenpsykiatri i Lund på 8 mkr samt så kallade PRIO-medel som betalas ut för gemensamma satsningar tillsammans med Skånes kommuner. Den sistnämnda posten uppgår till 10 mkr. Även på kostnadssidan finns det exempel på positiva avvikelser. Att rehabiliteringsresor till ”varmt klimat” återigen blev inställda till följd av rådande smittoläge innebar att en planerad kostnad på 6 miljoner kronor uteblev.

Den enskilt största positiva avvikelsen står personalkostnaderna för. Som en följd av många vakanser tillsammans med en hög frånvaro i form av sjuk-, föräldra-, tjänst- men även semesterledighet blir personalkostnaderna närmare 50 mkr lägre än budgeterat. I denna låga siffra döljer sig trots allt en högst väsentlig post som går i motsatt riktning. Som en direkt följd av den höga frånvaron tillsammans med hög belastning i framför allt heldygnsvården har övertidskostnaderna skjutit i höjden. Om man jämför årets kostnader för övertid med ett medelvärde för de senaste tre åren så är årets kostnader 40 procent högre än detta genomsnitt. I kronor räknat uppgår kostnadsökningen i förhållande till de senaste åren, till 17 mkr exklusive sociala avgifter. Totalt sett uppgår övertidskostnaderna i förvaltningen till 87 mkr om sociala avgifter inkluderas.

Vuxenpsykiatri i Kristianstad är det verksamhetsområde som har svårast att fylla frånvaroluckorna och som därmed är det verksamhetsområde som har det största överskottet i förhållande till personalbudget. Även vuxenpsykiatri i Lund och habiliteringen har haft väsentligt lägre kostnader för personal än vad som var planerat. Höga kostnader för övertid finns i samtliga psykiatriska verksamhetsområden men de områden som ökat mest är i fallande ordning vuxenpsykiatri i Helsingborg, vuxenpsykiatri i Malmö och Bup.

Förvaltningens positiva resultat till trots så finns det poster som avviker negativt mot budget. Den största avvikelsen står köpen av rättspsykiatriska platser i andra landsting för. Denna kostnad har ökat med ytterligare 16 mkr jämfört med samma period förra året. Detta innebär samtidigt en negativ avvikelse mot budget med nästan 68 mkr. Till detta bör läggas att avdelning 10 i Hässleholm öppnade under hösten 2021. Kostnaden för avdelningen uppgick till 11 mkr det första året och till 22 mkr år 2022. Trots ökningen av antalet vårdplatser i Skåne har inte kostnadsökningen av köpt vård kunnat hejdas.

Kostnaderna för inhyrd personal är en annan post som avviker negativt mot budget. Sammantaget för 2022 är kostnaderna 4 mkr högre än vad de var vid samma tid förra året.

Behovet av hyrsjuksköterskor i heldygnsvården bedöms vara högre än vad kostnaderna antyder. Svårigheter med att få tag i personal från hyrbolagen är en viktig förklaring till att kostnaderna är så pass låga som de är. De högsta kostnaderna och den högsta ökningen drabbar vuxenpsykiatri i Lund men även vuxenpsykiatri i Helsingborg har höga kostnader för hyrsjuksköterskor.

Vårdval LARO går med underskott om 3 mkr. Samtliga verksamhetsområden utom Malmö är med och bidrar till underskottet. Intäkterna för vårdvalet har sjunkit med 8 mkr jämfört med föregående år. Den största förklaringen till detta är att Lund stängde sin mottagning under sommaren men även de andra mottagningarna tappar i omsättning. Den enda mottagning som uppvisar oförändrade intäkter är LARO i Trelleborg. Anledningen till att Lund stängde sin mottagning var att det var svårt att få ekonomin att gå ihop med den patientsammansättning som mottagningen hade.

Även vårdval hörselrehabilitering går med underskott. Läggs auktorisationskansliet samman med kostnaderna för hörapparater och hörapparatsrekvisitioner så uppgår underskottet till knappt 11 mkr.

Uppdelat per verksamhetsområde återfinns de största budgetunderskotten liksom tidigare i rättspsykiatri och Bup. Underskotten uppgår till 72 mkr för rättspsykiatri och till 7 mkr för Bup.

Månaden december har liksom många tidigare år inneburit höga kostnader. Till stor del kan detta förklaras av att större möda, än under vanliga månader, läggs på att samla ihop och bokföra samtliga kostnader som tillhör redovisningsperioden. De höga kostnaderna förklaras även av att en del byggprojekt slutredovisats och kostnadsförts, men även av att reservering gjorts för sannolika viten från arbetsmiljöverket. Dessa viten härrör från 2021 och 2022 års höga övertidsbelastning på sjuksköterskor.

Resultaträkn t o m dec	2021	2022	avvikelse	Avvikelse %	Budget helår	Budgetavvikelse
Regionbidrag	3 717,4	3 835,4	118,0		3 835,4	0,0
Patientavgifter mm	61,4	69,3	8,0		61,9	7,4
Försäljning av verksamhet, varor o tj	352,7	354,8	2,1		349,5	5,3
Bidrag och intäkter	116,2	122,7	6,5		81,6	41,2
Summa intäkter	4 247,7	4 382,3	134,6	3,1%	4 328,4	53,8
Personalkostnader	-2 730,0	-2 821,3	-91,3	3,2%	-2 868,6	47,3
Inhyrd personal	-33,3	-39,1	-5,8	14,9%	-14,5	-24,6
Köp av verksamhet	-75,1	-86,4	-11,3	13,1%	-31,3	-55,1
Material och tjänster	-319,8	-332,1	-12,3	3,7%	-342,2	10,1
Läkemedel	-209,7	-216,2	-6,5	3,0%	-215,1	-1,2
Övriga kostnader	-841,0	-877,8	-36,8	4,2%	-856,8	-21,0
Summa kostnader	-4 208,9	-4 372,9	-164,0	3,8%	-4 328,4	-44,5
Resultat	38,8	9,4	-29,4		0,0	9,4

Åtgärder för att sänka kostnadsutveckling samt för ekonomi i balans

Kostnadsutvecklingen är nära sammankopplad med mängden personal. Bristen på personal tvingar fram lösningar för att de insatta resurserna ska räcka till den ökande mängden patienter. Målet är att så långt som möjligt minska tiden som läggs på annat än direkt patientarbete. Detta försöker verksamheterna göra genom att minska mängden avbokningar och ombokningar, möta patienter på distans när det är möjligt, utnyttja gruppbesök i större omfattning, minska den administrativa börda som ligger på behandlande personal, ta fram digitalt utbildningsmaterial som patienter och närstående själva kan ta del av när det passar dem och bättre nyttja tekniska hjälpmedel och verktyg.

Målsättningen framöver är att fortsätta detta arbete ytterligare samt att kunna sänka kostnaderna för hyrpersonal och övertid.

Effekter tilläggsbudget

Förvaltningen har inte erhållit någon tilläggsbudget för 2022.

Investeringar

De investeringar som berör förvaltningens verksamheter redovisas under nedanstående rubriker, samt i bilaga 5c *Investeringar*.

Byggnadsinvesteringar/externa förhyrningar

Under 2022 har rättspsykiatrien flyttat in i nyrenoverade avdelning 10 i Hässleholm, där det finns 11 nya vårdplatser. Syn-, hörsel- och dövverksamheten i Lund har samlokaliseras till nyrenoverade lokaler på Sankt Lars-området. Den vuxenpsykiatriska öppenvården och habiliteringsverksamheten i Ängelholm har flyttat in i den helt nyproducerade byggnad 70 på sjukhusområdet i Ängelholm. De nya lokalerna har blivit mycket bra och uppskattas av såväl patienter som personal.

Under vintern flyttade Bup i Helsingborg in i nya lokaler. Det blev lite förseningar i tidplanen men flytten är genomförd allt ser ut att lösa sig till det bästa.

Bups heldygnsvård i Malmö har blivit tvungna att bygga om i sina lokaler då brandinspektionen inte godkände nivån på brandsäkerheten. Renoveringen har genomförts under pågående verksamhet och har stökat till det en hel del under hösten. Projektet ska snart vara avslutat och avdelningarna ska kunna återgå till normalläge.

Utrustningsinvesteringar

När det gäller utrustning har den största delen av investeringspotten gått till inköp av hjälpmedel som betraktas som varaktiga över tid och som redovisningsmässigt därmed kan hanteras som investeringar.

Andra beviljade utrustningsinvesteringar är ett nytt passagesystem till den rättspsykiatriska avdelningen i Helsingborg, möbler och utrustning till Bups nya lokaler på Medeon i Malmö samt ett kylsystem till rättspsykiatrins nya avdelning i Hässleholm.

Produktion

Oavsett vilket verksamhetsområde som ska beskrivas så går det att göra med ungefär samma formuleringar. Antalet patienter ökar men antalet besök minskar. Att antalet besök minskar beror på att distanskontakterna går ner mer än vad de fysiska kontakterna ökar. Denna utveckling är logisk och i de flesta fall önskvärd. Under pandemin var det många patienter som inte kunde komma på fysiska besök. Det bästa alternativet till buds var då att mötas på distans. Distanskontakterna ökade kraftigt. Under det gångna året har det åter varit möjligt att ses fysiskt vilket lett till ökad mängd besök på plats och färre besök på distans. Många av distanskontakterna tog mindre mängd resurser i anspråk men var i vissa fall av något lägre kvalitet för patienten.

Det är fortsatt många fler kontakter som utförs på distans jämfört med före pandemin. Distanskontakterna har ökat med 98 procent respektive 82 procent inom habiliteringen och psykiatri, jämfört med 2019.

Syn -, hörsel- och dövverksamheten har beskrivit en utveckling som även kan ses i stora delar av förvaltningens övriga områden. När pandemin har klingat av vågar sig den äldre delen av befolkningen åter ut till fysiska möten. Då ökar antalet vårdkontakter och de fysiska besöken ersätter distansbesöken. Det påverkar en redan ansträngd bemanningssituation där vakanserna blir fler och längre. För att kunna ta emot den ökade mängden förfrågningar, med färre resurser till trots, görs många gånger förstabesöken om till gruppbesök så att behandlarna räcker till för fler patienter.

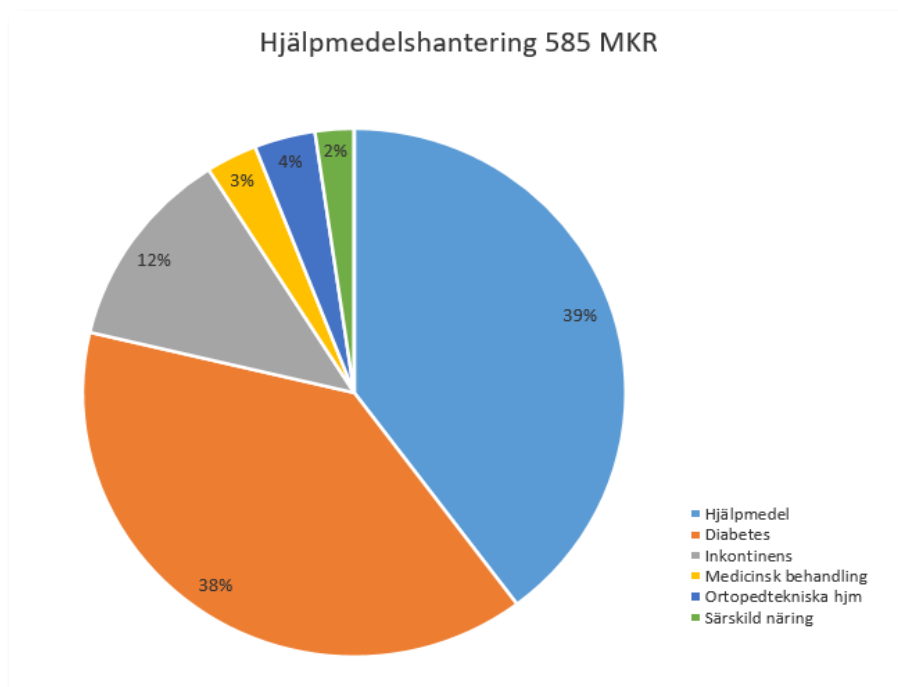
Antalet patienter som utreds för autism fortsätter att öka. Jämfört med förra året är ökningen 7 procent. Antalet tolkuppdrag som genomförts har ökat med 16 procent. Antalet patienter som vårdas för ätstörningar ökar kraftigt. Dessa patienter upptar ofta hela den ena av Bups två avdelningar.

Inom den vuxenpsykiatriska heldygnsvården ökar beläggningen igen efter pandemin. I Helsingborg har lika många patienter som tidigare vårdats inlaggande trots att vårdplatser dragits ner. Arbetsmiljön har blivit lidande. I Kristianstad har bemanningsläget gjort att två avdelningar hållits stängda mer eller mindre konstant sedan sommaren. Det minskade utbudet i Kristianstad har påverkat vården i Lund och Malmö.

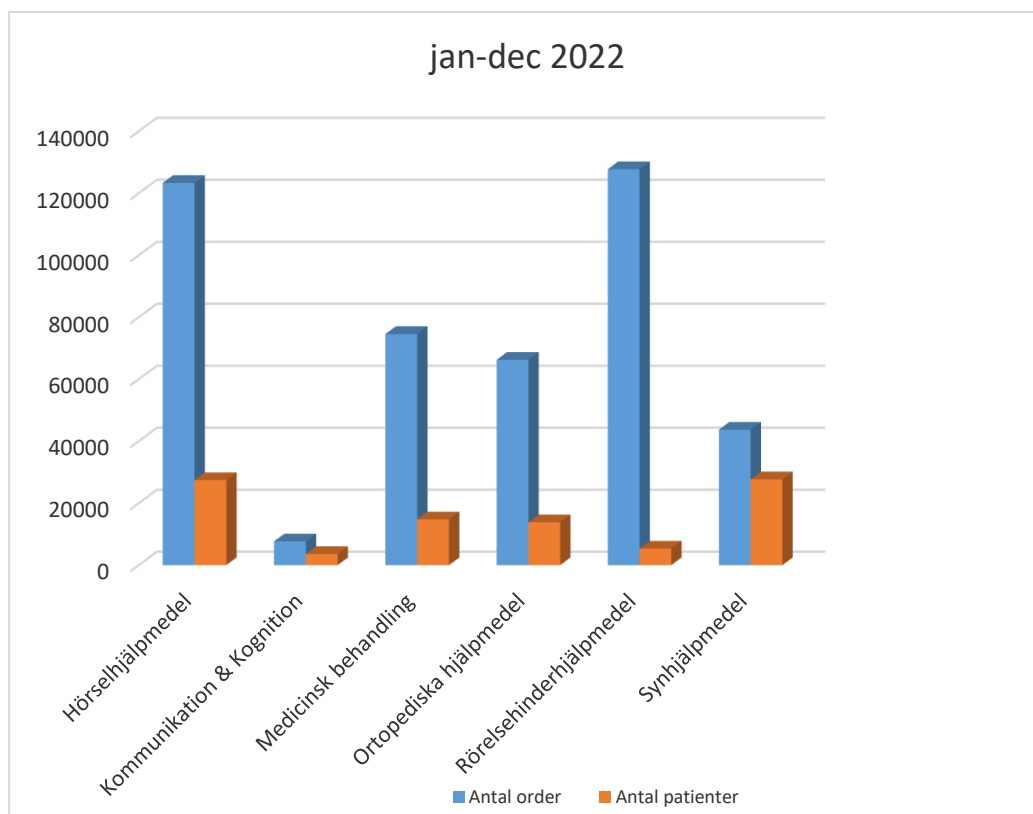
Satsningen på äldrepsykiatri börjar få genomslag. I Helsingborg har denna vård fungerat bra under längre tid. I Malmö är man på gång att ställa om en avdelning och inrätta ett öppenvårdsteam med fokus på de äldre patienterna och deras problematik. I Lund och Kristianstad har en inventering av patientgruppen genomförts och planer på inrättande av äldreteam börjar ta form.

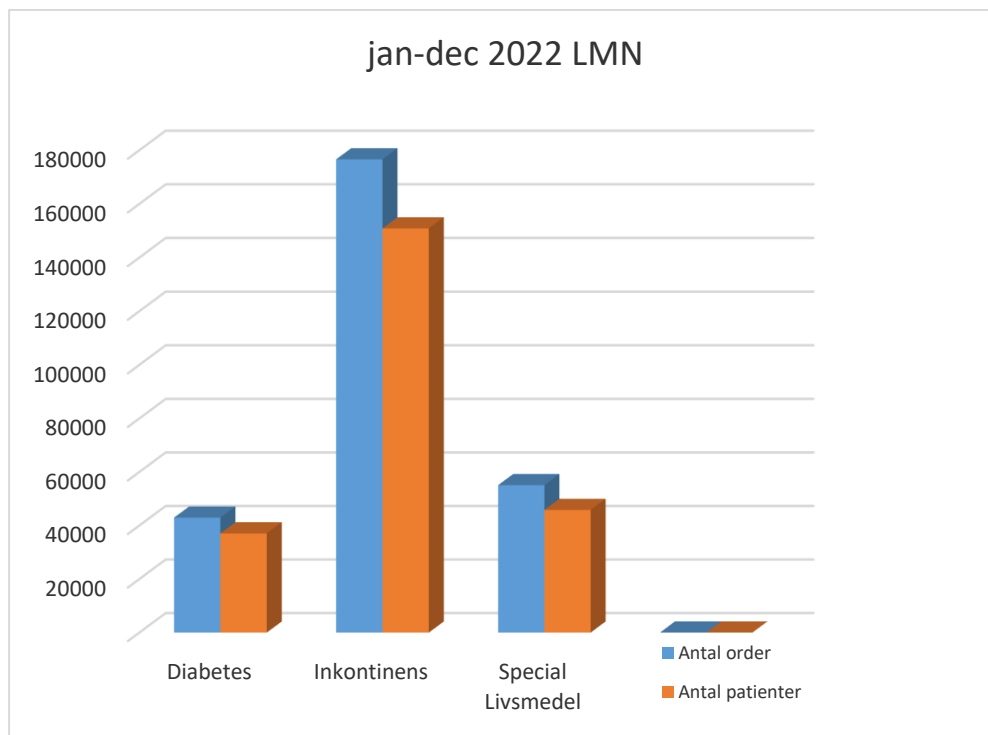
Hjälpmedelsverksamheten hanterade 326 309 patienter som fått förskrivet ett hjälpmedel under 2022. Förskrivare (kunder) finns ute i olika verksamheter inom hela Region Skåne.

Värdet på de hanterade hjälpmedlen uppskattas till cirka 585 miljoner kronor, varav 230 miljoner kronor med eget kostnadsansvar.

Nedan redovisas statistik från verksamhetssystemen SESAM/SESAM LMN, som visar order samt patientflödet per produktionsområde.

Robusta och säkra verksamheter

Krisberedskapsförmåga

Har ni vidtagit särskilda åtgärder för att hantera utmaningar/avvikelser som uppstått under året, i syfte att utveckla verksamhetens förmåga till beredskap vid störning och kris?

Med utgångspunkt i hur säkerhetsläget i omvärlden förändrades under 2022 så har samtliga skyddsrum inom förvaltningen tömts och iordningställt för att vara klara för användning. En förvaltningsövergripande kris- och katastrofplan togs fram för att tydliggöra hur krisarbetet ska bedrivas. En så kallad säkerhetsskyddsanalys är genomförd och rapporterad till säkerhetsskyddschefen i Region Skåne, vilken uppdateras enligt lagkrav. Arbetet med det civila försvaret och krigsplaceringar pågår.

Krisberedskap och risk- och sårbarhetsanalys

Beskriv hur verksamheten under året systematiskt arbetat med risk- och sårbarhetsarbete samt kontinuitetsplanering och på vilket sätt det systematiska arbetet ingår som en del i ordinarie processer för planering och uppföljning.

Det förvaltningsövergripande arbetet med säkerhetsfrågor utgår från säkerhetsskyddsanalysen, som beskriver de identifierade samhällsviktiga verksamheterna och vad som är skyddsvärt. Uppföljning sker regelbundet enligt lagkrav. Utöver säkerhetsskyddsanalysen bedriver verksamheter på alla nivåer i förvaltningen ett kontinuerligt säkerhetsarbete. En viktig del är att identifiera behov och utifrån dem säkerställa att avbrott i verksamheten inte ska ske.

Ledningssystem för säkerhetsarbetet

Beskriv utvecklingen av ledningssystem för säkerhet och uppnådda effekter.

Inom förvaltningen pågår ett aktivt arbete kring att ytterligare stärka säkerhetsorganisationen och dess roll. Tydligare formulerade dokument med uppdragsbeskrivningar har tagits fram. Det gäller dels uppdraget som säkerhetsansvarig där vård enligt LPT (Lagen om psykiatrisk tvångsvård) och LRV (Lagen om rättspsykiatrisk vård) bedrivs, dels uppdraget som säkerhetshandläggare i övriga verksamhetsområden. Hemvist har skapats för att tydliggöra vårt arbete med Systematiskt säkerhetsarbete (SSA) och Systematiskt brandskyddsarbete (SBA) men även för att underlätta för medarbetarna i säkerhetsorganisationen och chefslinjen. Dokument för säkerhet vid evenemang är framtaget utifrån den ökade hotbild som varit under året.

Beredskap för hot- och våldssituationer

Har verksamheten utarbetat och kommunicerat rutiner för beredskap att hantera hot- och våldssituationer?

Säkerhetsorganisationen arbetar kontinuerligt tillsammans med fastighetskoordinatorerna för att alla medarbetare ska kunna känna trygghet och säkerhet på och i sitt arbete. Där ingår det bland annat att medarbetaren får stöttning före, under och efter hot- och våldssituationer. I samarbete med Domstolsverket har förvaltningen uppdaterat riktlinjer för att stärka säkerheten i våra förvaltningsrätter.

Informationssäkerhet

Beskriv utvecklingen av informationssäkerhet som identifierats genom verksamhetens systematiska förbättringsarbete.

Förvaltningen identifierade behov av att införliva arkivarbetet i den tidigare informationssäkerhets- och dataskyddsorganisationen (IDA) för att få en sömlös informationshantering och informationsstyrning. IDA-organisationen inkluderar därför arkivarbetet, och genom att samla IDA-organisationens strategiska mål och hantera dessa på ett strukturerat och systematiskt arbetssätt är målsättningen att förvaltningen får större genomslag i förbättringsarbetet.

För att säkerställa resurstillgång, kunskapsspridning och samtidigt öka förvaltningens möjlighet att identifiera och hantera incidenter och avvikelser är IDA-organisationens kontaktpersoner numera ansvariga för den initiala utredningen och riskbedömningen vid personuppgiftsincidenter.

Vid årets genomlysning av förvaltningens systematiska förbättringsarbete tydliggjordes ett behov av uppföljning på detaljnivå. Förvaltningen har genomfört, alternativt påbörjat uppföljning avseende tre områden:

- Genomförandet av den obligatoriska digitala utbildningen ”Säker informationshantering”.
- Genomförandet av loggkontroll, det vill säga granskning av åtkomst till patientuppgifter.
- SMS-påminnelsernas innehåll.

Hög driftssäkerhet fastigheter

Beskriv utvecklingen av driftssäkerhet som identifierats genom verksamhetens systematiska förbättringsarbete.

Regionfastigheter och fastighetsägare gör fortlöpande undersökningar och kvalitetssäkrar befintliga lokaler.

Verksamheten påtalar eventuella brister i befintliga lokaler, samt tar med driftsäkerhetsbehovet vid kravställningar på nya lokaler (exempelvis reservkraft).

Robusta IT-system

Beskriv utvecklingen av robusthet som identifierats genom verksamhetens systematiska förbättringsarbete.

Det har varit ett stort fokus på IT- och informationssäkerhet i samband med det rådande säkerhetsläget i omvärlden. Detta har påverkat utvecklingen av nya tjänster och ställt krav på ökad förståelse för IT-säkerhet, informationssäkerhet och dataskydd, samt förmågan att planera för kontinuitet och möjlighet att fortsätta bedriva vård i så stor utsträckning som möjligt vid en driftstörning eller avbrott.

Förvaltningen har bidragit i arbetet med att ta fram regionala listor och dokument för exempelvis prioriteringsordning för vilka system som först ska återställas vid en driftstörning eller ett avbrott, samt en prioriteringslista för verksamhetskritiska datorer inom respektive verksamhet. För telefonin finns sedan lång tid tillbaka reservrutiner och reservtelefoner på enheterna inom förvaltningens verksamheter. Under året har listor och reservrutiner kopplade till de olika systemen granskats och kommunicerats. Relevanta rutiner inom förvaltningen har även uppdaterats. Ett fortsatt arbete med att ytterligare förbättra kontinuiteten, exempelvis med hjälp av kontinuitetsplaner, kommer att ske löpande.

Förmåga att hantera samhällsstörningar

På vilket sätt har verksamheten har utbildat och övat personal som berörs av arbetet med samhällsviktig verksamhet samt beredskap för att bibehålla och utveckla kompetens?

Utbildningar som TERMA (terapeutiskt möte med aggression), GBU (grundläggande brandskyddsutbildning), SBA (systematiskt brandskyddsarbete) och informationssäkerhet är viktiga för säkerhetskulturen i våra verksamheter. För att systematiskt kunna jobba med riskhantering har vi genomfört utbildning i utförande av riskanalys, som är en viktig del i detta arbete.

Robusta upphandlingar

Beskriv hur verksamheten vid anskaffning av varor och tjänster till samhällsviktig och skyddsvärd verksamhet, arbetar för att åstadkomma leveranssäkerhet, ex. genom att bedöma verksamhetens behov av krav på leverantör kring kontinuitetsåtgärder.

För att varor och tjänster till samhällsviktig och skyddsvärd verksamhet ska levereras till verksamheterna på ett säkert sätt utifrån deras behov, finns en regional grupp som arbetar med upphandlingar av dessa produkter och tjänster. I den regionala gruppen finns något som kallas ”Styrtornet” där deltagare från alla förvaltningar är med i arbetet.

Framsynt miljöarbete

Fokusområde Resurseffektiv och cirkulär ekonomi

Inflödet av varor ska minska i förhållande till förvaltningens produktion. Återanvändning och återvinning av inköpta resurser ska ske i ett cirkulärt flöde. Flergångsmaterial ska väljas där så är kvalitetsmässigt och totalekonomiskt möjligt och mängden avfall som inte återanvänds eller återvinns ska minimeras. Energieffektivisering ska ske i alla verksamheter.

Förbrukning av engångsmaterial

Status neutral: Flera verksamhetsområden har arbetat aktivt för att minska användningen av förbrukningsmaterial. Ökningen som skedde 2021 av britspapper, plastmuggar och plastbägare har gått tillbaka och har nu minskat respektive avtagit. Många enheter uppger att de har slutat att använda britspapper och att man övergår till flergångsmaterial när det gäller muggar och bägare. Ökningen av kopieringspapper har avtagit. Handskar har ökat mycket igen, vilket är svårt att förklara med tanke på att pandemin är i avtagande. Eventuellt kan detta bero på ojämna inköp.

Se över energiförbrukning

Använda informationsmaterial om elanvändning på APT under 2022.

Status positiv: Användandet av förvaltningens informationsmaterial om elanvändning har följts upp dels vid de interna miljörevisionerna, dels via den miljörund som görs två gånger per år. En stor majoritet av enheterna har gått igenom informationsmaterialet vid APT eller motsvarande.

Fokusområde Låg klimatpåverkan

Alla tjänsteresor ska ske med fossilbränslefria transportmedel och samtliga fordon som ägs, hyrs eller används ska drivas med fossilbränslefria drivmedel. Genom effektiva möten, ny teknik och ändrat beteende ska bränsleanvändningen för medarbetarnas tjänsteresor och transporter minska. Matsvinn ska förebyggas genom planering vid beställning av livsmedel och förbättrad kommunikation med livsmedelsleverantörer. Klimatpåverkan från måltider ska minska genom bättre val av livsmedel. Klimatbelastningen från engångsmaterial ska minska genom bättre materialval.

Minska mängden bilkörning i samband med patientkontakter

Status positiv: Detta har följts upp vid de interna miljörevisionerna där man kan se att en majoritet av intervjuade enheter arbetar med åtgärder för att minska sin bilanvändning. Man använder olika typer av distansmötesteknik, reser med kollektivtrafik/cykel/elcykel samt

jobbar med att planera sina bilresor för att göra dem så effektiva som möjligt. Uppföljning görs också via miljörund.

Förebygga/minska matsvinn

Planera matbeställningar och följa upp lokalt.

Status neutral: Uppföljning har gjorts via de interna miljörevisionerna. Majoriteten av enheterna arbetar med att minska matsvinn på olika sätt, exempelvis genom att gå över från buffé till portionsservering och genom att se över beställningsrutiner.

Välja livsmedel med lägre klimatpåverkan

Lokala aktiviteter av typ vegetarisk mat en dag per vecka, information om klimatsmart mat med mera, följa riktlinjer för livsmedel till personalen.

Status neutral: Detta har följts upp vid de interna miljörevisionerna. Många enheter arbetar med åtgärder inom området.

Välja förbrukningsmaterial med lägre klimatpåverkan

Använda guide för bättre materialval, följa upp lokalt.

Status neutral: Även detta har följts upp vid de interna miljörevisionerna och många enheter arbetar med frågan.

Fokusområde Frisk och hälsosam miljö

Användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen och riskerna med dessa ska minska genom utfasning och utbyte av kemiska produkter och varor. Kassation av läkemedel och användning av svärnedbrytbara läkemedel ska minska. Förvaltningens enheter som har faromärkta kemikalier ska inventera och registrera sina kemikalier i KLARA. Andelen enheter som har inventerat ska öka jämfört med föregående år. Förvaltningen ska fortlöpande arbeta med utfasning och riskbedömning av miljö- och hälsofarliga ämnen och under 2022 följa upp antalet utfasade kemikalier.

Antal enheter som inventerat kemikalier i KLARA

Status negativ: Andelen enheter som har gjort en komplett inventering i kemikaliesystemet KLARA under inventeringsperioden 1 januari till och med 31 mars har minskat från 87 procent till 82 procent. Detta kan möjligen vara en kvardröjande effekt av pandemin. Under 2023 kommer riktad information och stöd ges till de enheter som inte inventerar, och ett informationsutskick har gått ut till alla miljöombud inför inventeringsperioden.

Riskbedömning, utfasning

Status neutral: Enstaka riskbedömningar har genomförts under 2022. Ett regiongemensamt arbete med riskbedömningar pågår där både informationsmaterial och riskbedömningsmallar för de vanligaste kemikalierna tas fram.

Medvetandegöra hantering av läkemedel

Patientinformation, bland annat broschyr om hur överblivna läkemedel ska hanteras.

Status positiv: Information till patienter om hantering av överblivna läkemedel har följts upp vid de interna miljörevisionerna och via miljöronden. De flesta enheter som hanterar läkemedel anger att de informerar sina patienter. Tyvärr har informationsbroschyren om hantering av överblivna läkemedel dragits in. Önskemål om att en ny version ska göras tillgänglig har framförts till enheten för kunskapsstöd inom läkemedel men hittills utan resultat.

Minska läkemedelskassation

Status negativ: Vid delårsrapporten verkade trenden visa en ökning med 17 procent. För hela Region Skåne är prognosen att läkemedelskassationen kommer att öka med 14 procent under 2022. Statistik för andra halvåret 2022 visar på en fortsatt ökning av läkemedelskassationen. En förklaring kan vara hamstring under pandemin och nu har dessa läkemedel passerat bäst-före-datum.

Miljömål – ökad miljömedvetenhet och kompetens

Öka medarbetarnas medvetenhet och kunskaper om verksamhetens miljöpåverkan och aktivt kommunicera Region Skånes miljöarbete. Senast 2022 ska minst 90 procent av medarbetarna ha genomfört miljöutbildningen *Hållbara val 2.0* och minst 80 procent av medarbetarna ha genomfört förvaltningens egna miljöutbildningar. Både *Hållbara val*, *Miljöutbildning för Psykiatri, habilitering och hjälpmedel* samt *Mikroutbildning om ekologisk mat* är möjliga att genomföra gemensamt på exempelvis APT eller motsvarande. Dock måste varje medarbetare individuellt gå in och göra kunskapstestet för *Hållbara val* för att få godkänt resultat.

Hållbara val 2.0

Status negativ: Sedan 2018 har 2133 medarbetare genomfört utbildningen med godkänt resultat vilket motsvarar 50 procent av det totala antalet medarbetare. Det är långt ifrån målet för 2022 på 90 procent även om andelen har ökat sedan förra året från 42 procent.

Mikroutbildning om ekologisk mat

Status: Till och med 2022 har 997 medarbetare genomfört utbildningen med godkänt resultat. Detta innebär att 23 procent av medarbetarna har tagit del av utbildningen vilket är en

förbättring sedan 2021 när det var 21 procent men fortfarande långt från målet för 2022 som är 80 procent.

Miljöutbildning för Psykiatri, habilitering och hjälpmedel

Status negativ: Till och med 2022 har 758 medarbetare genomfört utbildningen med godkänt resultat. Under året är det en stor andel som har påbörjat men inte avslutat utbildningen. Om alla dessa slutförde skulle läget vara betydligt bättre. Detta innebär att 18 procent av medarbetarna har tagit del av utbildningen vilket är en försämring sedan 2021 när andelen var 20 procent och långt från målet för 2022 som är 80 procent.

Beskriv uppnådda respektive förväntade effekter/resultat av vidtagna åtgärder i syfte att uppnå miljömålen.

Under 2022 infördes en ny miljörund som ersatte kvartalsronden för miljö. I denna ingår frågor med avsikt att påminna om och följa upp genomförandet av miljömålen. Bedömningen är att detta har ökat medvetenheten och följsamheten när det gäller miljömålen.

Fokusområden vid den interna miljörevisionen har valts med hänsyn till de miljömål som behöver uppmärksammas i större utsträckning.

Vilka områden bedömer nämnden behöver utvecklas/förbättras?

Deltagandet i miljöutbildningar behöver fortsatt att förbättras, andelen medarbetare som har genomfört Region Skånes miljöutbildning Hållbara val 2.0 är för låg. Även deltagandet i förvaltningens egna miljöutbildningar är lågt. Genomförande av miljöutbildningar har tagits med i förvaltningens interna kontrollplan för att ge ökad uppmärksamhet åt problemet.

Fortsatt arbete med att minska förbrukning av engångsmaterial och att minska mängden läkemedel som går till destruktion behövs.

Lyft fram några goda exempel.

Månadens miljöbild har skickats ut sju gånger under året till alla enheter. De har bland annat berört miljöresultat, klimatpåverkan från resor och Region Skånes nya miljöprogram. Detta är ett uppskattat inslag på exempelvis arbetsplatsträffar och ger underlag för diskussioner och ökad förståelse och kunskap inom miljöområdet.

Utbildning för miljöombud har genomförts via Teams två gånger under 2022 med ett stort antal deltagare, både nya miljöombud och mer erfarna som vill uppdatera sin kompetens.

Uppföljning av insyn i verksamhet som utförs av privata utförare

Vårdval Audionommottagning – grundläggande hörselrehabilitering för vuxna

Viktigt under 2022

2022 har präglats av effekter från pandemin, då många patienter som avvaktade vård under 2020 och 2021 nu valt att söka hörselrehabilitering. Produktion har varit högre än förväntat under 2022 och också högre än ett förväntat normalår.

Ingen av vårdvalets leverantörer har på grund av pandemin sagt upp sitt avtal med Region Skåne 2020–2022. Förmodligen har psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämndens beslut om och utbetalning av temporär ersättning till leverantörer inom vårdvalet med syfte att skapa förutsättningar för att kunna bedriva vård såväl under som efter pandemin bidragit. Troligen har den temporära ersättningen indirekt bidragit till att skåningar, trots ökad efterfrågan, fått sin hörselrehabilitering och dessutom inom avtalad tid.

Tillgänglighet

Vid 2022-års slut fanns 32 audionommottagningar i drift. Dessa var fördelade på 18 orter och 13 företag. Den geografiska tillgängligheten är fortsatt god.

Trots variationer och ansträngt läge, delvis med anledning av pandemin, har tillgänglighet i tid varit god och mottagningarna har, med några mindre undantag, lyckats ta emot patienter enligt avtalets tillgänglighetskrav.

Vi förväntar oss ett fortsatt stort inflöde under 2023 i takt med att befolkningen blir äldre och att de som redan har hörapparat kommer för ny hörselrehabilitering ungefär vart fjärde år. Eftersom angränsande regioner förmodas ha fortsatt svårt att ta emot sina patienter i tid, tror vi att tillströmning av patienter från andra regioner kommer att fortsätta. Det finns resurser inom vårdvalet att ta emot skåningar inom tillgänglighetskrav. Däremot kan det komma att bli en utmaning att hålla tillgänglighetskrav om vi ska hantera ökad inströmning från andra regioner. Det kommer påverka tillgänglighet även för skåningar. Vid årsskiftet 2022–2023 väntade cirka 2 300 patienter på bedömning inför hörselrehabilitering.

Uppföljning mottagningar

Uppföljningen har påverkats av ökad produktion. Omfattning och frekvens vid uppföljning av upphandlade vårdtjänster har i stort sett varit enligt plan. Uppföljningsprogram bygger på

förfrågningsunderlag och avtal för vårdvalet och anpassas årligen efter behov och resultat av tidigare genomförda uppföljningar.

Dialogen mellan Region Skåne och leverantörer inom vårdval har förbättrats 2022. Dokumentation med sammanfattning av uppföljning föregående år för respektive företag har förbättrats och har varit ett uppskattat inslag från våra leverantörer. Även dialog- och uppföljningsmöten har präglats av bättre struktur och underlag. Under 2022 har vi, utöver dialog- och uppföljningsmöte med varje företag för sig, också genomfört ett fysiskt dialogmöte med företagen tillsammans.

En rutinförändring gällande att besöka ny leverantör innan driftstart har troligtvis medfört färre rättelser i efterhand.

Under 2022 har vissa administrativa rutiner och uppföljningar som tidigare utförts av avtalsförvaltare nu överförs till Vårdgivarservice och central hantering, med avsikt att ha en gemensam väg in för leverantörer men också liknande handläggning för alla vårdval.

Resultat

Leverantörer inom vårdvalet visar generellt en god avtalsefterlevnad och har 2022, med vissa mindre undantag, svarat på avtalsuppföljningar, åtgärdat brister och deltagit i dialog- och uppföljningsmöten. Vissa uppföljningar har utförts med stickprov och andra har utförts i sin helhet vid varierande tillfällen under året för de olika företagen.

Brister och felaktigheter som framkommit har gällt något eller några företag, men inte alla. De områden där avsteg förekommit har gällt:

- Brister vid dokumentation kring övrigt sortiment. Här har registreringar kopplat till utbetalda ersättningar saknats och felaktiga registreringar förekommit.
- Sen rapportering av väntetidssituation.
- Registrering av hörselmätningar saknas.
- Tillgänglighetskrav uppfylls inte. Väntande köas upp på otillåtet sätt.
- Sen rapportering av fakturor och fakturaunderlag.
- Tveksamheter kring efterlevnad av hjälpmedelsregler.
- Kvalitetsmått har varit något lägre än krav.
- Tveksam marknadsföring och att man tagit emot patienter som inte ingår i uppdraget.
- Sen anmälan vid byte av verksamhetschef
- Sen anmälan om överlåtelse av fakturor till tredje part.

Under 2022 har inga påvisbara större avsteg från avtal förekommit.

Åtgärder efter uppföljning

Smärre brister har, efter dialog mellan leverantör och uppdragsgivare, åtgärdats med rättelse. Vid andra avsteg har leverantör återbetalat ersättning enligt motsvarande felregistrering.

Brister som bedömts som något allvarligare har diarieförts och i vissa fall har Region Skåne ålagt leverantör att inkomma med skriftlig handlingsplan för att visa hur man säkerställer att avtalskrav följs framöver. Inga avsteg från avtal har varit så allvarliga att ytterligare sanktioner varit aktuella.

Samtliga avsteg följs upp på nytt i efterföljande uppföljning, omgående kontroll, riktad uppföljning efter en tid eller i 2023-års planerade uppföljning.

Övrigt sortiment

Antal patienter som väljer hörapparat från övrigt sortiment, internt kallat rekvisition hörapparat, har ökat sedan införandet 2012. 2022 valde cirka 61 procent av patienterna som rehabiliterades inom vårdvalet hörapparater från övrigt sortiment. Motsvarande siffra för 2021 var 48 procent.

Väljer patienten hörapparat från Region Skånes upphandlade sortiment betalar patienten inget för själva hörapparaten. Även inom övrigt sortiment kan patienten välja hörapparat som denne inte betalar något för. Tendensen över åren har emellertid varit att fler och fler patienter betalar för sin hörapparat. 2015 betalade 12 procent av patienterna som valde hörapparater inom övrigt sortiment för sina hörapparater. Motsvarande siffra första halvåret 2022 var cirka 82 procent. Andelen patienter som betalar över 10 000 kronor per hörapparat ökar också.

Produktion och ekonomi

Resultat

Under 2022 har audionommottagningar inom vårdvalet i sitt uppdrag för Region Skåne utfört cirka 20 600 kartläggings- och bedömningsbesök samt cirka 15 350 rehabiliteringar. Jämfört med senaste normalår, 2019, är det en betydande ökning.

Ekonomiskt resultat för vårdvalet visar på ett underskott, vilket förklaras av en ökad produktion.

Vi förväntar oss att produktionen 2023 kommer att vara ungefär som 2022.

Intern kontroll

Respektive nämnd/styrelse och dess verksamhet ska försäkra sig om att den interna kontrollplanen genomförs och vid behov vidta åtgärder som säkerställer att den interna kontrollen är tillräcklig. Uppföljning ska bland annat ske i samband med verksamhetsberättelsen för januari - december.

I nämndens interna kontrollplan för 2022 har det sammanlagt funnits 29 delkontrollområden. Av dessa hade 23 den nästa högsta riskbedömningen orange, som betyder att riskerna behöver reduceras. Sex delkontrollområden hade den näst lägsta riskbedömningen gul, som betyder att riskerna behöver hållas under uppsikt. I rapporteringen efter december har tre delkontrollområde fått bedömningen röd, som betyder att större avvikelse föreligger. Nio har orange bedömning, innebärande att avvikelse föreligger, elva gul bedömning som innebär mindre avvikelse och sex grön bedömning som innebär obetydlig avvikelse.

De delkontrollområden som har fått röd bedömning är *attestträtt och hantering, genomförande av miljöutbildningar samt avvikelsehantering avseende förvaltningens miljöarbete*. För delkontrollområdet *attestträtt och hantering* har fokus i årets plan varit om systemet Sesam, som används inom verksamhetsområde hjälpmedel, uppfyller de krav som finns i attestreglementet. Kontroll har genomförts gällande dokumentation av fakturahanteringen i Sesam inom de olika delområden som finns inom verksamhetsområde hjälpmedel. Det nya införandeprojektet för ortopedtekniska tjänster identifierades som ett riskområde eftersom leverantören själv registrerar i systemet vad som ska utföras. Enligt Region Skånes regelverk ska en utbetalning styrkas av två personer. I det här fallet utförs en av kontrollerna via programmet Sesam där leverantören själv gör den registrering som sedan blir programmets attest, vilket innebär en ökad risk för fel. Införandeprojektet för ortopedtekniska tjänster flyttades från mars 2022 till september 2022 och övriga förvaltningars övergång till beställning i Sesam har skett löpande. Förvaltningen har ännu inte kunnat göra en fullständig uppföljning eller kontroll varför kontrollområdet fått bedömningen röd.

De två delkontrollområdena *genomförande av miljöutbildningar och avvikelsehantering avseende förvaltningens miljöarbete* har också fått röd bedömning. Kontroll har genomförts avseende genomförande av miljöutbildningen *Hållbara val 2.0* samt av rapportering av miljöavvikelser via avvikelsehanteringssystemet AvIC. Då målet för genomförande av miljöutbildningar inte har nåtts och antalet rapporterade miljöavvikelser har minskat istället för ökat, har kontrollområdena fått bedömningen röd

De åtgärder som vidtagits, eller ska vidtas, med anledning av resultatet av de genomförda kontrollerna i den interna kontrollplanen framgår av bilaga *Rapportering av plan och uppföljning intern kontroll 2022*.